

ХААН БАНК ХХК

**Санхүүгийн тайлангууд болон
Хараат бус аудиторын тайлан**

2022 оны 12 дугаар сарын 31

АГУУЛГА

Хараат бус аудиторын тайлан

Ерөнхий мэдээлэл	1
Товчилсон үгс	2

Санхүүгийн тайлангууд

Санхүүгийн байдлын тайлан	3
Орлого үр дүнгийн болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан	4
Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан	5
Мөнгөн гүйлгээний тайлан	6

Санхүүгийн тайлангуудын тодруулгууд

1. Танилцуулга	8
2. Банкны үйл ажиллагааны орчин	8
3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого	9
4. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой тооцоолол, дүгнэлт	24
5. Шинэ буюу өөрчлөлт орсон стандартуудын тайлбар болон хэрэгжилт	28
6. Нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ бодлогын мэдэгдэл	29
7. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	30
8. Монголбанкин дахь заавал байлгах нөөц	31
9. Санхүүгийн Хөрөнгө оруулалт	32
10. Хараат компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	36
11. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	36
12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	38
13. Бусад хөрөнгө	50
14. Үндсэн хөрөнгө	52
15. Биет бус хөрөнгө	53
16. Ашиглах эрхтэй хөрөнгө ба түрээсийн өглөг	54
17. Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө	54
18. Бусад банк санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	55
19. Репо хэлцэл	55
20. Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	55
21. Зээлээр авсан санхүүжилт	56
22. Бусад өглөг	60
23. Хувьцаат капитал, бусад нөөц ба ногдол ашиг	60
24. Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	63
25. Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	63
26. Шимтгэл, хураамжийн цэвэр орлого	64
27. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн цэвэр олз / гарз)	64
28. Зээлжих эрсдэлийн сан	65
29. Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгийн гарз	65
30. Үйл ажиллагааны зардал	66
31. Орлогын албан татвар	67
32. Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг	68
33. Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөрийн тохируулга	69
34. Сегментийн шинжилгээ	70
35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг	74
36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага	81
37. Бодит үнэ цэнийн тодруулга	98
38. Холбоотой талын тодруулга	105
39. Хөрөнгө болон өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээ	107
40. Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ	109
41. Тайлангийн дараах үйл явдал	110
42. Монгол хэлний орчуулга	110

Хараат бус Аудиторын Тайлан

Хаан банк ХХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчдэд

Дүгнэлт

Бидний дүгнэлтээр, Хаан банк ХХК ("Банк" гэх)-ийн санхүүгийн тайлангууд нь 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн санхүүгийн байдал хийгээд мөн тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн санхүүгийн үр дүн болон мөнгөн гүйлгээг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандарт (СТОУС)-ын дагуу бодитойгоор илэрхийлэгдсэн байна.

Бид юунд аудит хийсэн талаар

Дараах бүрэлдэхүүн бүхий Банкны санхүүгийн тайлангуудад бид аудитыг хийж гүйцэтгэсэн. Үүнд:

- 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар санхүүгийн байдлын тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн орлого үр дүнгийн болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн өмчийн өөрчлөлтийн тайлан;
- тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн мөнгөн гүйлгээний тайлан; болон
- нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогууд болон бусад тайлбар мэдээллээс бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудын тодруулгууд.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид Аудитын олон улсын стандарт (АОУС)-ын дагуу аудитын ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Уг стандартын дагуу бидний хүлээх үүрэг хариуцлагын талаар тус тайлангийн *Санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага* хэсэгт тусгасан.

Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь дүгнэлт гаргахад хангалттай бөгөөд зохистой үндэслэл болсон гэдэгт бид итгэлтэй байна.

Хараат бус байдал

Нягтлан бодогчдын олон улсын ёс зүйн стандартын зөвлөл (НБОУЁСЗ)-өөс гаргасан Мэргэжлийн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм (МНБЁЗД)-ийн (Хараат бус байдлын олон улсын стандартыг оруулан) дагуу Банкнаас бид хараат бус болно. Бид НБОУЁСЗ-ийн МНБЁЗД-ийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан.

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээд болон удирдлагын зүгээс хүлээх үүрэг хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандарт (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэж, бодитойгоор тайлагнах болон залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох материаллаг

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээд болон удирдлагын зүгээс хүлээх үүрэг хариуцлага (үргэлжлэл)

буруу илэрхийллээс ангид санхүүгийн тайлангууд бэлтгэхэд шаардлагатай гэж удирдлага тодорхойлсон дотоод хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх нь удирдлагын үүрэг хариуцлага байна.

Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх явцад удирдлага Банкны үйл ажиллагааг цаашид тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадамжийг үнэлэх, тухайн чадамжид нөлөөлөх нөхцөл байдлын талаар зохистой үед тодруулах болон Банкны үйл ажиллагааг татан буулгах, үйл ажиллагааг зогсоохоор төлөвлөж байгаа эсвэл зогсоохоос өөр сонголтгүй болсноос бусад тохиолдлуудад нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг баримтлах үүрэгтэй.

Банкны засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээд нь санхүүгийн тайлагналын үйл явцыг хянах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага

Бидний зорилго бол залилан эсвэл алдааны улмаас санхүүгийн тайлангууд нь бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийлэлгүй эсэх талаар үндэслэлтэй баталгаа олж авах мөн бидний дүгнэлтийг агуулсан аудиторын тайланг бэлтгэх явдал юм. Хэдийгээр үндэслэлтэй баталгаа нь өндөр түвшний баталгаа боловч, АОУС-ын дагуу гүйцэтгэсэн аудит нь материаллаг буруу илэрхийлэл байх тохиолдол бүрийг олж илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй. Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх боломжтой ба энэ нь санхүүгийн тайланг хэрэглэгчдийн эдгээр тайланд үндэслэн гаргах эдийн засгийн шийдвэрт тус бүрдээ эсвэл нийт дүнгээрээ нөлөөлөхүйц байвал материаллаг буруу илэрхийлэл болно.

АОУС-ын дагуу бид аудитын туршид мэргэжлийн үл итгэх байр сууринаас хандах, мэргэжлийн холбогдох итгэл үнэмшил бүхий үнэлэлтүүдийг хийдэг. Мөн бид:

- Залилан болон алдааны улмаас санхүүгийн тайланд материаллаг буруу илэрхийлэгдэх эрсдэлийг илрүүлэн үнэлэх, тэдгээр эрсдэлүүдэд нийцсэн аудитын горимыг тодорхойлон гүйцэтгэх, аудитын дүгнэлт гаргахад үндэслэл болох хангалттай бөгөөд зохистой нотолгоо олж авдаг. Залилан нь нууцаар үгсэн тохирох, хуурамч бичиг баримт үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, хуурамч батламж гаргах эсвэл эрх мэдлээ хэтрүүлэн дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотойгоор үүсдэг тул залилангаас үүдэлтэй материаллаг буруу илэрхийллийг олж илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас шалтгаалж үүсэх материаллаг буруу илэрхийллийг олж илрүүлэхгүй байх эрсдэлээс илүү өндөр байдаг.
- Банкны дотоод хяналтын үр дүнтэй байдлын талаар дүгнэлт өгөх зорилгоор бус харин тухайн нөхцөл байдалд тохирох аудитын горимыг тодорхойлох зорилгын хүрээнд дотоод хяналтын тогтолцооны ойлголтуудыг аудитын явцад олж авдаг.
- Удирдлагын зүгээс мөрдөж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудын зохистой байдал болон хийсэн тооцоолуудын үндэслэлтэй байдал, холбогдох тодруулгуудыг үнэлдэг.
- Банк үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадварт томоохон хэмжээний эргэлзээ үүсч болох нөхцөл байдал, тухайн үйл явдлуудтай холбоотойгоор материаллаг тодорхой бус байдал оршин байгаа эсэх болон удирдлага нь үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр хангахад зөв зохистой нягтлан бодох бүртгэлийн суурийг сонгосон эсэхийг аудитын туршид бүрдүүлсэн нотолгоонд үндэслэн дүгнэдэг. Хэрэв үйл ажиллагаагаа тасралтгүйгээр үргэлжлүүлэх чадамжид материаллаг тодорхойгүй байдал оршин байгаа гэж үзсэн тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудын холбогдох тодруулгыг аудиторын тайланд тусгах, анхааруулах мөн эдгээр тодруулгууд хангалтгүй гэж үзсэн тохиолдолд дүгнэлтээ өөрчилдөг. Бид дүгнэлтээ аудиторын

Санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага (үргэлжлэл)

тайланг гаргах өдрийг хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонуудад үндэслэн гаргадаг боловч ирээдүйд болох үйл явдал, нөхцөл байдлуудаас шалтгаалан Банкны үйл ажиллагаа зогсох нөхцөл байдал үүсч болно.

- Тодруулгуудыг оролцуулан санхүүгийн тайлангийн ерөнхий агуулга болон бүтцийг бүхэлд нь үнэлдэг ба ач холбогдол бүхий ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг санхүүгийн тайланд үнэн зөв тодруулах шаардлагыг хангахуйц байдлаар илэрхийлсэн эсэхийг тодорхойлдог.

Бид засаглал хариуцсан эрх бүхий этгээдэд аудитын үйл ажиллагааны төлөвлөсөн цар хүрээ, аудит гүйцэтгэх цаг хугацаа болон аудитын явцад олж илрүүлсэн томоохон асуудлуудын талаар мэдээлдэг бөгөөд үүнд дотоод хяналтын дутагдалтай талууд багтдаг.

Гарын үсэг зурсан:

Дараагийн Баярмаа
Гүйцэтгэх захирал
ПрайсуотерхаусКуперс Аудит ХХК

Баталсан:

Шаукат Тапиа
Партнер
ПрайсуотерхаусКуперс Аудит ХХК

Монгол Улс, Улаанбаатар хот
2023 оны 3 дугаар сарын 24-ний өдөр

ХААН БАНК ХХК

ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

ТУЗ-ИЙН ГИШҮҮД

Т. Дарьбум
Д. Хулан
Кисабүро Иший
Ц. Баатарсайхан
Харада Ясүнари
Жон Ло
Б. Амарсанаа
А. Тамир
Аарт Йонгеянс

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

О. Ариунтулга

АЛБАН ХАЯГ:

ХААН Банк Цамхаг
Чингисийн өргөн чөлөө 6,
Стадион Оргил-1, Хан-Уул дүүрэг,
Улаанбаатар хот- 17010,
Монгол Улс

АУДИТОРУУД:

ПрайсуотерхаусКуперс Аудит ХХК

ХААН Банк ХХК

Товчилсон үгс

Энэ Санхүүгийн тайланд товчилсон үгсийн дараах хэв маягийг ашигласан болно.

ХӨ	Хорогдуулсан өртөг
МБ	Монголбанк
ХБЭА	Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал
ҮАХА	Үр ашигт хүүгийн аргачлал
ЧӨД	Чанаргүйдэлд өртөх магадлал
БДОБҮЦ	Бусад дэлгэрэнгүй орлогоор бүртгэгдэх бодит үнэ цэнэ
ААБҮЦ	Ашиг, алдагдлаар бүртгэгдэх бодит үнэ цэнэ
БҮЦ	Бодит үнэ цэнэ
СТОУС	Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандарт
ЖЗХШ	Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл
АХЧ	Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл
НХХБЭА	Нийт хугацааны хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал
МИК	Монголын ипотекийн корпораци
ТӨГ	Монгол Төгрөг
БДО	Бусад дэлгэрэнгүй орлого
ЧМ	Чанаргүйдлийн магадлал
ХАҮҮЦБ	Худалдаж авсан болон үүссэн үнэ цэнийн бууралт
ЭХТ	Эрсдэлгүй хүүгийн түвшин
ИЗББ	Ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд
АЭХ	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө
НХӨ	Нийт хөрөнгийн өгөөж
ӨХӨ	Өөрийн хөрөнгийн өгөөж
ЗЭМӨ	Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт
ЗҮТХТ	Зөвхөн үндсэн төлбөр ба хүүгийн төлбөр
12 сарын ХБЭА	12 сарын хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал

ХААН БАНК ХХК
Санхүүгийн байдлын тайлан

Мянган төгрөгөөр	Тодруулга	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31	
ХӨРӨНГӨ				
	Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	7	4,373,412,201	4,526,979,979
	Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	8	969,104,827	809,081,732
	Өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт	9	1,474,096,564	909,001,481
	Өмчийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт	9	4,267,181	3,157,209
	Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	11	128,660,248	27,086,528
	Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	12	7,411,064,009	6,589,298,799
	Хараат компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	10	283,589	301,888
	Бусад хөрөнгө	13	76,361,443	78,094,830
	Биет бус хөрөнгө	15	46,286,024	54,764,803
	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	16	10,202,947	10,086,653
	Үндсэн хөрөнгө	14	455,493,746	455,595,092
	Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө	17	3,480,567	-
	НИЙТ ХӨРӨНГӨ		14,952,713,346	13,463,448,994
ӨР ТӨЛБӨР				
	Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	18	191,080,282	35,854,280
	Репоз хэлцэл	19	367,267,329	620,802,675
	Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	20	10,930,788,356	10,211,450,727
	Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	11	4,896,897	319,756
	Зээлээр авсан санхүүжилт	21	1,776,932,717	1,191,916,946
	Орлогын татварын өглөг	31	3,957,990	2,167,852
	Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	31	4,709,251	4,579,593
	Түрээсийн өр төлбөр	16	11,231,249	11,085,695
	Бусад өглөг	22	146,483,209	100,761,094
	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		13,437,347,280	12,178,938,618
ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ				
	Энгийн хувьцаа	23	172,097,820	172,097,820
	Хуримтлагдсан ашиг		1,268,756,786	1,018,133,731
	Бусад нөөц	23	74,511,460	94,278,825
	НИЙТ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		1,515,366,066	1,284,510,376
	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		14,952,713,346	13,463,448,994

2022 оны 3 дугаар сарын 24-ний өдөр Банкны удирдлагыг төлөөлж энэхүү тайланг нийтлэхийг хүлээн зөвшөөрч гарын үсэг зураа

Т. ДАРЬБУМ
Т. ДАРЬБУМ
Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга

Р. Мөнхтуяа

Р. МӨНХТУЯА
Гүйцэтгэх захирал

Ш. ӨЛЗИЙ-АЮУШ
Ш. ӨЛЗИЙ-АЮУШ

Санхүү, Захиргаа хариуцсан дэд захирал

Н. Баасанцэцэ

Н. БААСАНЦЭЭ

Санхүүгийн удирдлагын газрын захирал

Санхүүгийн тайлангийн 8-110 дугаар хуудсан дахь тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно

ХААН БАНК ХХК**Орлого үр дүнгийн болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан**

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Тодруулга	2022	2021
Үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан тооцоолсон хүүгийн орлого	24	1,327,391,147	1,139,951,636
Бусад адилтгах хүүгийн орлого	24	39,974,535	38,817,302
Хүүгийн зардал	25	(475,870,927)	(542,305,638)
Бусад адилтгах хүүгийн зардал	25	(5,213,387)	(1,886,344)
Хүүгийн цэвэр орлого		886,281,368	634,576,956
Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал	28	(143,514,238)	(87,813,455)
Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардлын дараах хүүгийн цэвэр орлого		742,767,130	546,763,501
Хураамж, шимтгэлийн орлого	26	263,466,643	212,086,407
Хураамж, шимтгэлийн зардал	26	(47,787,841)	(35,934,290)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх бусад зээлийн эх үүсвэрийн өөрчлөлтөөс үүссэн олз		2,275,457	868,353
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн цэвэр олз/(гарз)	27	15,878,389	(202,377)
Гадаад валютын арилжааны олз		32,799,045	19,033,665
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн цэвэр олз/(гарз)		6,574,939	(1,696,325)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогоор бодит үнэ цэнийг хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хөрөнгийн борлуулалтаас үүссэн (гарз)/олз		(900,167)	2,252,900
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжих санхүүгийн хөрөнгүүдийн өөрчлөлтөөс үүссэн гарз		(7,225,649)	-
Ашиг, алдагдлаар бодит үнэ цэнийг хэмжих санхүүгийн хөрөнгийн гарз	29	(9,019,495)	(8,771,737)
Үйл ажиллагааны бусад орлого		4,317,634	1,287,190
Үйл ажиллагааны бусад зардал	30	(412,043,205)	(348,177,182)
Бусад гарз, цэвэр дүнгээр		(269,656)	(951,022)
Татварын өмнөх ашиг		590,833,224	386,559,083
Орлогын албан татварын зардал	31	(142,061,025)	(95,030,000)
Тайлант жилийн ашиг		448,772,199	291,529,083
Бусад дэлгэрэнгүй орлого:			
Ирээдүйд ашиг, алдагдалд дахин ангилагдах зүйлс:			
Бусад дэлгэрэнгүй орлогоор бодит үнэ цэнийг хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн хэрэглүүр:			
<i>Дахин үнэлгээний гарз</i>		(14,032,658)	(7,856,520)
<i>Худалдан борлуулснаас ашиг, алдагдалд дахин ангилсан олз/(гарз)</i>		900,167	(2,252,900)
Мөнгөн гүйлгээний хейджийн нөөц		(11,666,472)	(11,281,559)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогод шууд бүртгэгдсэн орлогын татвар		6,199,740	5,347,744
Ирээдүйд ашиг, алдагдалд дахин ангилагдахгүй зүйлс:			
Бусад дэлгэрэнгүй орлогоор бодит үнэ цэнийг хүлээн зөвшөөрөх өмчийн хэрэглүүрийн дахин үнэлгээний олз		1,109,972	8,426
Бусад дэлгэрэнгүй орлогод шууд бүртгэгдсэн орлогын татвар		(277,492)	(2,106)
Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй зардал		(17,766,743)	(16,036,915)
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		431,005,456	275,492,168
Банкны эзэмшигчдэд хамаарах нэгж хувьцаанд ногдох суурь болон хорогдуулсан ашиг (төгрөгөөр илэрхийлсэн)		261	169

Санхүүгийн тайлангийн 8-110 дугаар хуудсан дахь тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ХААН БАНК ХХК
Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Энгийн хувьцаа	Халаасны хувьцаа	БДОБҮЦ-ээр хэмжигдэх үнэт цаасны дахин үнэлгээний нөөц	Мөнгөн гүйлгээний хейджийн нөөц	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан ашиг	Нийт эзэмшигчдийн өмч
2021 оны 1 сарын 1-ний үлдэгдэл	58,071,253	(7,589,226)	13,140,012	6,791,008	92,638,403	1,066,159,570	1,229,211,020
Тайлант жилийн ашиг	–	–	–	–	–	291,529,083	291,529,083
Бусад дэлгэрэнгүй зардал	–	–	(7,575,746)	(8,461,169)	–	–	(16,036,915)
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	–	–	(7,575,746)	(8,461,169)	–	291,529,083	275,492,168
Халаасны хувьцааны цуцлалт (Тодруулга 23)	(7,589,226)	7,589,226	–	–	–	–	–
Нэрлэсэн үнийн өсөлт (Тодруулга 23)	121,615,793	–	–	–	–	(141,808,605)	(20,192,812)
Ногдол ашиг (Тодруулга 23)	–	–	–	–	–	(200,000,000)	(200,000,000)
Хэрэгжсэн дахин үнэлгээний нөөц	–	–	–	–	(2,253,683)	2,253,683	–
2021 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	172,097,820	–	5,564,266	(1,670,161)	90,384,720	1,018,133,731	1,284,510,376
2022 оны 1 сарын 1-ний үлдэгдэл	172,097,820	–	5,564,266	(1,670,161)	90,384,720	1,018,133,731	1,284,510,376
Тайлант жилийн ашиг	–	–	–	–	–	448,772,199	448,772,199
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	–	–	(9,016,889)	(8,749,854)	–	–	(17,766,743)
Нийт дэлгэрэнгүй орлого	–	–	(9,016,889)	(8,749,854)	–	448,772,199	431,005,456
Ногдол ашиг (Тодруулга 23)	–	–	–	–	–	(200,149,766)	(200,149,766)
Хэрэгжсэн дахин үнэлгээний нөөц	–	–	–	–	(2,000,622)	2,000,622	–
2022 оны 12 сарын 31-ний үлдэгдэл	172,097,820	–	(3,452,623)	(10,420,015)	88,384,098	1,268,756,786	1,515,366,066

Энэхүү санхүүгийн тайлангийн 8-110 дугаар хуудсан дахь тодруулгууд нь уг санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно

ХААН БАНК ХХК
Мөнгөн гүйлгээний тайлан

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Тодруулга	2022	2021
Үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Татварын өмнөх ашиг		590,833,224	386,559,083
Татварын өмнөх ашгийн цэвэр мөнгөн урсгалд тохируулсан залруулгууд:			
	Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(15,878,389)	202,377
	Хүлээгдэж буй эрсдэлийн сангийн зардал	28 143,514,238	87,813,455
	Өмчлөх бусад хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн (олз)/гарз	28 (78,812)	5,985
	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	30 54,489,263	54,368,851
	Биет бус хөрөнгийн хорогдуулалт	30 20,643,564	17,703,043
	Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	30 7,623,736	7,511,435
	Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	749,553	1,022,560
	Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	15 4,349,666	-
	Үндсэн хөрөнгө борлуулсны (олз)/гарз	71,960	(10,038)
	Бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хэмжигдэх бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө борлуулсны гарз/(олз)	900,167	(2,252,900)
	Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлтөөс үүссэн гарз	7,225,649	-
	Ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх санхүүгийн хөрөнгөөс үүссэн гарз	9,019,495	8,771,737
	Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх зээлийн эх үүсвэрийн өөрчлөлтөөс үүссэн олз	(2,275,457)	(868,353)
	Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн (олз)/гарз	(6,574,939)	1,696,325
	Хүүгийн орлого болон түүнтэй адилтгах орлого	(1,367,365,682)	(1,178,768,938)
	Хүүгийн зардал болон түүнтэй адилтгах зардал	481,084,314	544,191,982
Үйл ажиллагааны хөрөнгө, өр төлбөрийн өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагаанд зарцуулсан мөнгөн гүйлгээ		(71,668,450)	(72,053,396)
Цэвэр (өсөлт)/бууралт:			
	- Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөц	(161,373,304)	(29,513,402)
	- Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(1,398,527,921)	(1,743,406,168)
	- Бусад банканд байршуулсан харилцах, хадгаламж	-	78,426,073
	- Бусад хөрөнгө	(4,430,702)	(17,272,770)
	- Ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн хэлбэрээрх үнэт цаас	121,988,100	41,054,900
Цэвэр өсөлт/(бууралт):			
	- Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	155,142,345	4,844,957
	- Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	757,138,330	842,931,467
	- Бусад өр төлбөр	45,389,272	(45,352,148)
Татвар болон хүүгийн зардлын өмнөх үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(556,342,330)	(940,340,487)
Хүлээн авсан хүү			
	Төлсөн хүү	1,383,136,022	1,060,326,443
	Орлогын албан татварын төлөлт	31.3 (482,696,702)	(577,579,548)
		(134,218,981)	(96,559,450)
Үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		209,878,009	(554,153,042)
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
Хараат компанид оруулсан хөрөнгө оруулалтыг борлуулсны орлого		18,299	-

Санхүүгийн тайлангийн 8-110 дугаар хуудсан дахь тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ХААН БАНК ХХК
Мөнгөн гүйлгээний тайлан

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Тодруулга	2022	2021
Бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнээр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн хэлбэрээрх үнэт цаасны худалдан авалт		(56,035,308)	(156,535,570)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнээр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн хэлбэрээрх үнэт цаас борлуулсны орлого		92,355,896	162,040,999
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн хэлбэрээрх үнэт цаасны худалдан авалт		(467,570,524)	(329,784,384)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн хэлбэрээрх үнэт цаас борлуулсны орлого		281,893,933	316,125,709
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны орлого		1,717,306	693,349
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт	14	(56,926,734)	(45,741,583)
Биет бус хөрөнгийн худалдан авалт	15	(16,514,451)	(21,749,042)
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(221,061,583)	(74,950,522)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ			
РЕПО хэлцлээс орж ирсэн орлого	19	3,801,304,742	1,793,870,044
РЕПО хэлцлийн эргэн төлөлт	19	(4,071,420,232)	(1,330,383,814)
Бусад зээлийн эх үүсвэрээс орж ирсэн орлого	21	959,412,011	715,271,479
Бусад зээлийн эх үүсвэрийн эргэн төлөлт	21	(560,785,101)	(688,946,113)
Түрээсийн үндсэн өр төлбөрийн эргэн төлөлт	16	(7,633,424)	(7,110,035)
Төлсөн ногдол ашиг	23	(200,149,766)	(200,000,000)
Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(79,271,770)	282,701,561
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө		(62,181,031)	45,520,893
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал	7	(931,403)	(113,958)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр бууралт		(153,567,778)	(300,995,068)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	7	4,526,979,979	4,827,975,047
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	7	4,373,412,201	4,526,979,979

1. Танилцуулга

ХААН Банк нь (“Банк”) Монголбанкнаас (“МБ”) олгосон 2 тоот зөвшөөрлийн дагуу Банк, санхүүгийн үндсэн үйлчилгээг 2006 оны 11 дүгээр сарын 22-ны өдрөөс хойш үзүүлж байна.

Банкны хүчин төгөлдөр дүрмийн дагуу Банкны үндсэн үйл ажиллагаа нь:

- Хадгаламж;
- Зээлийн үйлчилгээ;
- Картын үйлчилгээ;
- Баталгаа ба аккредитив;
- Мөнгөн шилжүүлэг;
- Гадаад валют худалдах, худалдан авах, хадгалах, болон арилжаалах;
- Үнэт металл худалдах, худалдан авах, хадгалах, болон арилжаалах;
- Гадаад төлбөр, тооцоо;
- Үнэт цаас гаргах, арилжаалах;;
- Санхүүгийн түрээсийн үйлчилгээ;
- Зээл болон бусад санхүүгийн хэрэглүүр худалдан авах, худалдах;
- Кастодиан банкны үйлчилгээ;
- Хууль эрх зүйн хүрээнд хязгаарлагдаагүй бусад санхүүгийн үйлчилгээ болон Монголбанк ба Засгийн Газрын бусад байгууллагуудын хүлээн зөвшөөрсөн бусад үйлчилгээг үзүүлнэ.

Банк нь Монгол Улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулдаг хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани юм. Банкны төв байрны албан ёсны хаяг нь ХААН Банк Цамхаг, Чингисийн өргөн чөлөө 6, Стадион, Оргил-1, Хан Уул дүүрэг, Улаанбаатар хот - 17010, Монгол Улс.

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны толгой компани байсан Савада Холдинг ХК нь 2022 оны 2 дугаар сард Эйч Эс Холдинг ХК болгон өөрчилсөн. Тиймээс, Банкны толгой компани нь Эйч Эс Холдинг ХК бөгөөд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Токиогийн Хөрөнгийн Бирж дээр бүртгэлтэй болно.

2. Банкны үйл ажиллагааны орчин

Монгол Улс хөгжиж буй зах зээлийн олон шинж чанарыг агуулдаг ба тэр дундаа өндөр инфляци зээлийн хүүгийн түвшинтэй. Уул уурхайн салбар дахь боловсруулах үйлдвэрлэлийн түвшин бага байгаагаас шалтгаалж нүүрс, зэс зэрэг ашигт малтмалын түүхий эдийн нөөцийн экспорт нь эдийн засгийн үндсэн орлогыг бүрдүүлдэг. 2017-2019 онуудад Монгол Улсын эдийн засаг жилд дунджаар 6 орчим хувиар өссөний дараа 2020 онд Ковид-19 цар тахлын улмаас эдийн засагт хүчтэй сөрөг нөлөө үзүүлж 4.6 хувиар буурсан ба 2021 онд бага зэргийн буюу 1.6 хувийн өсөлт үзүүлсэн. Үндэсний статистикийн хорооны мэдээлснээр 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар ДНБ-ийн бодит өсөлт нь 4.8 хувь байна.

Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийн үнэлгээ Стандарт энд Пүүрсийн эрсдэлийн зэрэглэл тогтоох үнэлгээний байгууллагын 2022 оны 7 сарын 21-ны өдрийн үнэлгээгээр тогтвортой төлөвтэй “В” түвшинд байна. Мүүдис үнэлгээний агентлаг Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг “В3” тогтвортой төлөвтэй хэвээр байна гэж үнэлсэн. Фитч’с үнэлгээний агентлаг Монгол Улсын зээлжих зэрэглэлийг “В” тогтвортой төлөвтэй гэж тайлагнасан.

Украины дайны улмаас 2022 онд Монгол Улс инфляцийн өндөр түвшинд хүрсэн ба ихэвчлэн хүнсний бүтээгдэхүүн болон шатахуунд хүчтэй нөлөөлсөн. Орос-Украины дайны улмаас учирч болзошгүй эрсдэлийг бууруулахын тулд Банк нь ОХУ-ын банкуудтай холбоотой бүх боломжит нээлттэй дансдыг хааж, үүсч болох эрсдэлийг бууруулсан. Түүнчлэн Хятад улсын “Тэг Ковид” бодлого болон эдийн засгийн идэвхгүй байдал мөн хил хаасны улмаас Монгол Улсын гол экспортын бүтээгдхүүнд хүндхэн цохилт өгч, нийлүүлэлтийн сүлжээ тасалдаж, түүхий эдийн эрэлт буурсан байна. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэгт болох монгол төгрөг ам.доллартай харьцах ханш 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн ханштай харьцуулахад 21 хувиар суларсан үзүүлэлттэй байна.

Үүний хариуд Төв банк мөнгөний бодлогоо эрс чангаруулж, 2022 оны 1 дүгээр сард 6 хувь байсан бодлогын хүүг шат шатаар нэмсээр 2022 оны 12 дугаар сарын байдлаар 13 хувьд хүргэсэн.

Монгол Улсын хүлээгдэж буй бодит ДНБ-ий өсөлт 2023 онд 5% хүртэл өснө гэсэн таамагтай байна. Гэвч Хятад улсын хилийн хориг, дэлхийн суларсан эдийн засгийн төлөв болон Украины дайны улмаас импортын барааны өндөр үнэ нь эдийн засгийн сэргэлтийг хязгаарлах төлөвтэй байна. Мөн, Хятад улс

2. Банкны үйл ажиллагааны орчин (Үргэлжлэл)

2023 оны нэгдүгээр сарын эхээр хилээ нээж, Оюутолгойн далд уурхайн олборлолтыг 2023 оны эхний хагаст эхлүүлэхээр төлөвлөж байгаа нь 2023 он болон цаашдын эдийн засгийн төлөв байдалд эерэгээр нөлөөлж болзошгүй байна. Одоогийн эдийн засгийн нөхцөл байдлын урт хугацааны үр нөлөөг урьдчилан таамаглахад бэрхшээлтэй бөгөөд Банкны удирдлагын одоогийн хүлээлт, тооцоолол нь бодит үр дүнгээс өөр байж болно.

Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал (ХБЭА)-ыг тооцоолоход Банк ирээдүйд чиглэсэн мэдээллийг ашигладаг ба үүнд макро эдийн засгийн хувьсах таамаглалыг багтаасан байдаг. Гэхдээ аливаа эдийн засгийн төсөөлөл, тэдгээрээс үүсэх магадлал нь тодорхойгүй байдлыг үүсгэдэг тул бодит үр дүн нь төлөвлөснөөс эрс ялгаатай байж болно. Тодруулга 4 болон 36-д Банк хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын загварт тооцооллыг хийхдээ хэрхэн ирээдүйд чиглэсэн мэдээллийг ашигласан талаар дэлгэрэнгүй толиллуулсан.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого

Тайлан бэлтгэх үндэслэл. Банкны эдгээр санхүүгийн тайлангууд нь Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (СТОУС)-ын дагуу түүхэн бодит өртөгт үндэслэн бэлтгэгдсэн бөгөөд үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл, ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнэ (ААБҮЦ)-ээр бүртгэгдэх санхүүгийн хэрэглүүр болон бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнэ (БДОБҮЦ)-ээр бүртгэгдэх санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн өөрчлөгдсөн анхдагч хүлээн зөвшөөрөлт нь бодит үнэ цэнэд суурилсан байдаг. Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхэд ашигласан НББ-ийн үндсэн бодлогуудыг доор толиллуулав. Эдгээр нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд бүх тайлант жилүүдэд тасралтгүй мөрдөгдөж ирсэн.

Эдгээр санхүүгийн тайлангууд нь Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэг болох Монгол төгрөгөөр бэлтгэгдсэн бөгөөд энэ нь Банкны үйл ажиллагааны бүртгэлийн мөнгөн тэмдэгт байна. Эдгээр санхүүгийн тайлангуудад өөрөөр тусгайлан зааснаас бусад тохиолдолд бүх үзүүлэлтүүд мянгалчлан илэрхийлэгдсэн.

Санхүүгийн хэрэглүүр – хэмжилтийн үндсэн нэр томъёо. Бодит үнэ цэнэ нь зах зээлд оролцогчдын хооронд хөрөнгө худалдах эсвэл өр төлбөр барагдуулах гүйлгээг хэмжилтийн өдөр зохион байгуулалттай явуулахад хүлээн авах эсвэл төлөх үнэ юм. Бодит үнэ цэнийн хамгийн тод жишээ бол идэвхтэй зах зээл дээрх үнэ юм. Идэвхтэй зах зээл гэдэг нь хөрөнгө болон өр төлбөрийн хэлцлүүд нь үнийн мэдээллээр тогтмол хангахуйц түвшинд явагддаг зах зээлийг хэлнэ. Идэвхтэй зах зээлд арилжаалагдаж буй санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг хэмжихдээ тухайн хөрөнгө болон өр төлбөрийн заасан үнэ болон тухай байгууллагын эзэмшиж буй хэмжээгээр тооцдог. Зах зээлийн ердийн өдөр тутмын арилжааны хэмжээ нь эзэмшиж буй дүнгийн түвшинд хүрэхгүй бөгөөд позицийг нэг арилжаагаар худалдан борлуулах захиалга өгснөөр заасан үнэнд нөлөөлж болох юм. Санхүүгийн хөрөнгийг үнэлэхэд ашигласан зах зээлийн үнэ нь одоогийн арилжаалах үнэ ба санхүүгийн өр төлбөрийн зах зээлийн үнэ нь санал болгосон үнэ юм.

Идэвхтэй зах зээлд арилжаалагддаггүй санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүр болон бусад санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн багцыг хэмжихдээ бүлэг санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг ашиглана. Ингэхдээ хэмжилтийн өдрийн байдлаар зах зээлд оролцогч нарын хооронд хийсэн захиалгын хэлцэлээр тухайлсан эрсдэлийн дүнгийн хувьд цэвэр урт позицийг өөрөөр хэлбэл хөрөнгө зарахад хүлээн авах үнэ эсвэл цэвэр богино позицийг өөрөөр хэлбэл хөрөнгө шилжүүлэхэд төлөх үнэнд суурилна. Энэ нь давтагдах байдлаар бодит үнэ цэнээр бүртгэгдсэн хөрөнгийн хувьд хамааралтай ба Банк (а) Санхүүгийн хөрөнгө эсвэл санхүүгийн өр төлбөрийг зах зээлийн тодорхой эрсдэлийн хувьд эсвэл байгууллагын баримтжуулсан эрсдэлийн удирдлага болон хөрөнгө оруулалтын стратегийн дагуу тухай харилцагч талын зээлийн эрсдэлийн хувьд удирддаг бол (б) Хөрөнгө болон өр төлбөрийн мэдээллийг эрх бүхий албан тушаалтнуудад мэдээлдэг бол (в) Зах зээлийн эрсдэл, тухайлбал, санхүүгийн хөрөнгө ба санхүүгийн өр төлбөрөөс үүсэх тухайн зах зээлийн эрсдэлд эсвэл эрсдэлүүдэд өртөх хугацаа нь үндсэндээ ижил байдаг.

Гадаад зах зээлийн мэдээлэл авах боломжгүй тохиолдолд санхүүгийн тодорхой хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцоходоо хорогдуулсан мөнгөн гүйлгээний загвар, сүүлийн үеийн сунгасан гарын зарчмын дагуу хийгдсэн хэлцэлд ашигласан загвар болон санхүүжигч талын санхүүгийн тайлан мэдээ зэрэг үнэлгээний аргачлалыг ашиглана. Бодит үнэ цэнийг бодит үнэ цэнийн ангилал тус бүрд үнэлэх ба эдгээр түвшин нь (i) ижил төрлийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дэх зарлагдсан \тохируулагдаагүй\ үнийг ашиглан 1-р түвшинд тодорхойлно, (ii) хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд материаллаг боломжит өгөгдлийг ашиглан шууд (үнэ) болон шууд бусаар \үнээс гаралтай\ үнэлгээний аргачлалыг 2-р түвшинд хэрэгжүүлнэ. 3-р түвшинд зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (зах зээлээс шууд

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогууд (Үргэлжлэл)

ашиглах боломжгүй өгөгдөлийг шаарддаг) үнэлгээг тодорхойлно. Бодит үнэ цэнийн ангилал дахь түвшингүүдийн хоорондын шилжүүлгийг тайлант хугацааны эцэст хийгдсэн гэж үзнэ. Тодруулга 37-оос харна уу.

Гүйлгээний зардлууд нь санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг худалдан авах, худалдах, шинээр гаргах эсвэл борлуулахтай шууд холбоотой нэмэлт зардлууд юм. Нэмэлт зардал нь гүйлгээг хийгээгүй тохиолдолд үүсэхгүй байх зардал юм. Гүйлгээний зардалд агент (борлуулагч агентын үүрэг гүйцэтгэж буй ажиллагсад) зөвлөх, брокер, дилерүүдэд төлсөн хураамж шимтгэл, зохицуулах байгууллага болон хөрөнгийн зах зээлийн байгууллагуудад төлсөн төлбөрүүд, мөн шилжүүлгийн татвар хураамжууд багтана. Гүйлгээний зардалд өрийн шимтгэл буюу хөнгөлөлт, санхүүжилтийн зардлууд, захиргааны дотоод буюу хадгалалтын зардлууд орохгүй.

Хорогдуулсан өртөг (ХӨ) нь санхүүгийн хэрэглүүрүүдийг анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс аливаа үндсэн дүнгийн эргэн төлөлтийг хасч, хуримтлагдсан хүүг нэмж, санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үнэ цэнийн бууралттай холбоотой аливаа хасагдуулгыг хассан дүн юм. Хуримтлагдсан хүүд анх хүлээн зөвшөөрөх үед хойшлогдсон гүйлгээний зардлын хорогдуулалт, мөн үнийн аливаа нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийн дүнгийн үр ашигт хүүгийн аргаар тооцсон хорогдуулалт орно. Хуримтлагдсан хүүгийн орлого, хуримтлагдсан хүүгийн зардал, мөн хуримтлагдсан купон болон үнийн дискаунтчилсан нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийг (мөн аливаа хойшлогдсон шимтгэлийн хамт) тусад нь толиллуулаагүй ба тэдгээрийн санхүүгийн байдлын тайлан дахь тэнцэлд хамаарах хэсэгт дансны үнээр тусгасан болно.

Үр ашигт хүүгийн арга нь хүүгийн орлого болон эсвэл хүүгийн зардлыг хамаарах хугацааны туршид дансны үнээс тооцогдох хүүгийн хувийг тогтмол байлгахар (үр ашигт хүүгийн хувь) хуваарилах арга юм.

Үр ашигт хүүгийн арга нь ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн орлого, гарах зарлагыг (ирээдүйн эрсдэлийн алдагдлыг үл харгалзан) санхүүгийн хэрэглүүрийн хүлээгдэж буй хугацааны эсвэл зохистой бол түүнээс богино хугацааны туршид хямдруулж санхүүгийн хэрэглүүрийн нийт дансны үнээс тооцдог хүүгийн хувь юм.

Үр ашигт хүүгийн хувь нь хувьсах хүүтэй хэрэглүүрийн мөнгөн урсгалыг хүүг өөрчлөх дараагийн мөч хүртэл дискаунтчлах боловч хэрэглүүрт тусгагдсан хөвөх хүү дээр нэмэгдэх зээлийн хүүгийн зөрүүг илэрхийлсэн урамшуулал буюу хөнгөлөлтийг, мөн зах зээлийн түвшинд тохируулагддаггүй бусад хувьсах хүчин зүйлсэд үл хамаарна. Эдгээр урамшуулал, хөнгөлөлтийг хэрэглүүрийн хүлээгдэж буй нийт хугацааны туршид хорогдуулна. Өнөөгийн үнэ цэнийн тооцоололд гэрээний талуудын хооронд өгч авалцах бүх шимтгэл, хураамжийг оруулах бөгөөд тэдгээр нь үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болно. Худалдаж авахад эсвэл шинээр олгоход үнэ цэнийн бууралттай ("POCI") санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед үр ашигт хүүний түвшинг зээлийн эрсдэлд тохируулахыг хэлнэ. Үүнд: анх хүлээн зөвшөөрөхдөө гэрээний төлбөрийн оронд хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээнд үндэслэн тооцоолно.

Санхүүгийн хэрэглүүр – анхны хүлээн зөвшөөрөлт. Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөх санхүүгийн хэрэглүүрийг анх бодит үнэ цэнээр нь бүртгэдэг. Бусад бүх санхүүгийн хэрэглүүрүүд нь анх гүйлгээний зардлыг тохируулсан бодит үнэ цэнээр бүртгэгддэг. Гүйлгээний үнэ нь анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн бодит үнэ цэнийн хамгийн сайн нотолгоо болдог. Анх бүртгэх үед үүсэх олз эсвэл гарз нь бодит үнэ цэнэ болон гүйлгээний үнийн хооронд зөрүү гарсан тохиолдолд л бүртгэгдэх бөгөөд үүнийг зөвхөн ижил төрлийн хэрэглүүрийг сүүлийн үед арилжсан талаарх зах зээлийн нээлттэй мэдээллээр баталгаажуулсан эсвэл зөвхөн нээлттэй зах зээлээс авсан мэдээлэлд үндэслэж хийсэн үнэлгээний аргачлалаар тооцсон тохиолдлуудад бүртгэнэ. Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх санхүүгийн хөрөнгүүд болон бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтын хувьд хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрч, үр дүнг шууд бүртгэлийн гарзаар бүртгэдэг.

Зохицуулалт эсвэл зах зээлийн жишгээр тогтоогдсон ("хэвийн" борлуулалт болон худалдан авалт) тодорхой хугацаанд багтаан нийлүүлэх шаардлагатай санхүүгийн хөрөнгийн бүхий л худалдан авалт болон борлуулалтыг арилжаа хийсэн өдөр буюу Банк тухайн санхүүгийн хөрөнгийг нийлүүлэх үүрэг хүлээсэн өдөр бүртгэнэ. Бусад бүх худалдан авалтыг Банк тухайн хэрэглүүрийн гэрээний тал болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Банк идэвхтэй зах зээлд арилжаалагдаагүй урт хугацаат гадаад валют хоорондын хүүгийн СВОП хэлцлийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо хямдруулсан мөнгөн урсгалын үнэлгээний аргачлалыг ашигладаг. Гүйлгээний үнэ гэж тооцогддог анхны хүлээн зөвшөөрөх үеийн бодит үнэ цэнэ болон 3-р үе шатны өгөгдөл бүхий үнэлгээний техникийг ашиглан анх хүлээн зөвшөөрөх үед тодорхойлсон дүнгийн

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогууд (Үргэлжлэл)

хооронд зөрүү үүсч болно. Загвар өгөгдлүүдийг тохируулсны дараа зөрүү хэвээр байвал эдгээр зөрүүг бусад хөрөнгө эсвэл бусад өр төлбөрт хүлээн зөвшөөрч, дараа нь валютын своп хэлцлийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар хорогдуулна. Хэрэв үнэлгээний зөвхөн 1 эсвэл 2-р түвшний өгөгдлийг ашигладаг бол зөрүүг шууд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хөрөнгө – ангилал ба дараагийн хэмжилт – хэмжилтийн ангилал. Банк санхүүгийн хөрөнгийг дараах хэмжилтийн ангиллаар ангилдаг: бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх (ААБҮЦ), бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх (БДОБҮЦ) болон хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) бүртгэгдэх. Санхүүгийн өрийн хэрэглүүрийн ангилал ба дараа үеийн хэмжилт нь дараах зүйлсээс хамаарна: (1) холбогдох хөрөнгүүдийн багцыг удирдах Банкны бизнес загвар ба (2) хөрөнгийн мөнгөн урсгалын онцлог шинж.

Санхүүгийн хөрөнгө – ангилал ба дараагийн хэмжилт – бизнесийн загвар. Банк мөнгөн урсгалыг бий болгохын тулд хөрөнгийг хэрхэн удирддаг болохыг бизнесийн загвар харуулдаг. Банкны зорилго нь: (i) зөвхөн хөрөнгийн гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээг цуглуулах ("гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээг цуглуулах зорилгоор эзэмших"), эсвэл (2) хөрөнгийг борлуулснаас үүсэх мөнгөн гүйлгээ ба гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээг цуглуулах ("гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээг цуглуулах болон худалдан борлуулах зорилгоор эзэмших") эсвэл хэрэв (1) ба (2) алинд ч хамаарахгүй бол санхүүгийн хөрөнгийг "бусад" бизнесийн загварт ангилж, ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөх бодит үнэ цэнээр хэмжинэ.

Бизнесийн загварыг үнэлгээний өдөр боломжит багцад зориулан тогтоосон зорилтондоо хүрэхийн тулд Банкны хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны талаарх бүх нотолгоонд үндэслэн Банкны хөрөнгийг (багцын түвшинд) тодорхойлно. Бизнесийн загварыг тодорхойлоход Банкны авч үздэг хүчин зүйлс нь багцын зорилго ба бүрэлдэхүүн, тухайн хөрөнгийн мөнгөн гүйлгээг хэрхэн цуглуулсан, эрсдэлийг хэрхэн үнэлж, удирдаж байсан, хөрөнгийн гүйцэтгэлийг яаж үнэлсэн, цалин хөлс, урамшууллын системд хэрхэн тусгагдсан талаар өнгөрсөн туршлагад үндэслэдэг. Санхүүгийн хөрөнгийн бизнес загварыг тодорхойлоход Банкны гаргасан шийдвэрийг Тодруулга 4-өөс харна уу.

Санхүүгийн хөрөнгө – ангилал ба дараагийн хэмжилт – мөнгөн урсгалын шинж чанар. Бизнес загвар нь хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах зорилгоор эзэмших эсвэл хөрөнгийн гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон борлуулах зорилгоор хөрөнгийг эзэмших загвар бол Банк мөнгөн урсгал нь зөвхөн хүү болон үндсэн төлөлтөөс бүрдэж буй (ЗҮТХТ) эсэхэд үнэлгээ өгнө. Гэрээний мөнгөн урсгал нь ЗҮТХТ -ийн онцлогтой нийцсэн эсэхийг тодорхойлоход нуугдмал деривативыг агуулсан санхүүгийн хөрөнгийг бүхэлд нь авч үзнэ. Энэ үнэлгээг хийхдээ Банк гэрээний мөнгөн урсгал нь зээлийн гэрээний үндсэн тохиролцоонд нийцтэй эсэх, ялангуяа хүү нь зээлийн эрсдэл, мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ болон зээлийн бусад эрсдэл, ашгийн түвшинг багтаасан эсэхийг авч үздэг.

Гэрээний нөхцөлүүдэд эрсдэлтэй эсвэл зээлийн үндсэн нөхцөлтэй үл нийцэх өөрчлөлтийг тусгасан байвал санхүүгийн хөрөнгө нь ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр хэмжигдэж ангилагдана. ЗҮТХТ -ийн үнэлгээ нь хөрөнгийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед хийгдэх бөгөөд дараа үед дахин хийгдэхгүй. Санхүүгийн хөрөнгийн хувьд ЗҮТХТ -ийн тестийг хийхэд Банкны гаргасан шийдвэрийг Тодруулга 4-өөс харна уу.

Санхүүгийн хөрөнгө – дахин ангилах. Тухайн багцыг удирдах бизнес загвар нь бүхэлдээ өөрчлөгдсөн тохиолдолд санхүүгийн хэрэглүүрийн дахин ангиллыг хийдэг. Дахин ангилал нь тухайн бизнес загвар өөрчлөгдсөнөөс хойш эхний санхүүгийн тайлангийн жилээс эхлэн хэрэгжинэ. Банк өмнөх болон тайлант хугацаанд бизнес загвараа өөрчлөөгүй бөгөөд ямар нэгэн дахин ангиллын залруулгыг хийгээгүй.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт – ХБЭА-ын сан. Банк хорогдуулсан өртөг болон бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэх санхүүгийн өрийн хэрэглүүр болон зээл, санхүүгийн баталгаатай холбоотой хүлээгдэж буй алдагдлыг ирээдүйн таамаглалын нөхцөл байдалд суурилан үнэлдэг. Банк нь хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал ("ХБЭА")-ыг хэмжиж, зээлжих эрсдэлийн хасагдуулгыг тайлант хугацаа бүрийн эцэст хүлээн зөвшөөрдөг. Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын хэмжилт нь (1) олон янзын боломжит үр дүнг үнэлсний үр дүнд тодорхойлсон зохистой, магадлалаар жинлэсэн дүн; (2) мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ; болон (3) тайлант хугацаа бүрийн эцэст өнгөрсөн үйл явдлууд, одоогийн нөхцөл байдал болон ирээдүйн нөхцөл байдлын таамаглалын талаар хэт их өртөг, хүчин чармайлтгүйгээр олдох боломжтой үндэслэл бүхий бэлэн мэдээлэлд үндэслэнэ.

Хорогдуулсан өртгөөрх өрийн хэрэглүүрийг санхүүгийн байдлын тайланд ХБЭА-ын санг хассан цэвэр дүнгээр тайлагнана. Зээл болон санхүүгийн баталгааны хувьд ХБЭА-ын санг санхүүгийн байдлын тайланд өр төлбөр гэж тусад нь хүлээн зөвшөөрдөг.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогууд (Үргэлжлэл)

БДОБҮЦ-ээрх өрийн хэрэглүүрийн хувьд ХБЭА-ын санг хассан хорогдуулсан өртгийн өөрчлөлтийн дүн нь ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөх бөгөөд дансны үнийн бусад өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод БДОБҮЦ-ээрх өрийн хэрэглүүрийн гарзыг хассан дүнгээр олз гэж тайлагнагдана.

Банк анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараах зээлийн чанарын өөрчлөлтөд үндэслэсэн үнэ цэнийн бууралтын "3 шатлал" бүхий дараах загварыг ашигладаг. Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед ямар нэг үнэ цэнийн бууралтгүй зээлүүд нь "1-р шатлал"-д ангилагдана. 1-р шатлалын зээлүүдийн ХБЭА нь ашиглалтын хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдлын тайлант өдрөөс хойш 12 сарын дотор эсвэл хэрэв үүнээс богино бол гэрээний хугацаа дуусах хүртэл хэрэв үүнээс богино бол гэрээний хугацаа дуусах хүртэл (12 сарын ХБЭА) үүсч болох санхүүгийн хэрэглүүрийн дефолтоос үүдэн гарах хүлээгдэж буй алдагдлын хэсгийн хэмжээтэй ижил дүнгээр хэмжигдэнэ.

Хэрэв Банк анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш зээлийн эрсдэл нь мэдэгдэхүйц нэмэгдсэн гэдгийг тогтоовол хөрөнгийг "2-р шатлал"-д шилжүүлэн ангилах бөгөөд ХБЭА нь ашиглалтын хугацаанд хүлээгдэж буй алдагдалд үндэслэн хэмжигдэх ба энэ нь гэрээ дуусах хүртэл боловч хэрэв байгаа бол хүлээгдэж буй эргэн төлөлтүүдийг авч үзнэ (Ашиглалтын хугацааны ХБЭА). Тодруулга 36-аас Банк зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийг хэрхэн тодорхойлсныг харна уу. Хэрэв Банк санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн үнэ цэнэ буурсан гэж тодорхойлсон бол хөрөнгийг "3-р шатлал" руу шилжүүлэн ангилах ба ХБЭА нь ашиглалтын хугацааны турш дахь хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдалд үндэслэн хэмжигдэнэ. Банкны эрсдэлийн үнэ цэнийн бууралттай хөрөнгө болон төлбөр төлөгдөхгүй болох тухайн тодорхойлолтыг Тодруулга 36-д тайлбарласан болно.

Худалдан авсан, шинээр гаргасан үнэ цэнийн бууралттай санхүүгийн хөрөнгийн хувьд ХБЭА нь үргэлж хөрөнгийн ашиглалтын хугацааны турш дахь ХБЭА-тай ижил хэмжигдэнэ. ХБЭА-ын загварыг хэмжихэд ашиглагдсан мэдээлэл, таамаглал, тооцооллын аргууд болон ХБЭА-ын загварт ирээдүйд чиглэсэн мэдээллийг Банк хэрхэн ашигласан талаарх тайлбарыг Тодруулга 36-аас харна уу.

Үүнээс гадна зээл болон ашиглагдаагүй байгаа зээлийн шугамыг хоёуланг нь багтаасан зээлийн карт гэх мэт санхүүгийн зарим хэрэглүүрүүдийн хувьд Банк хугацааны туршид хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлыг тухайн хугацаа нь хамгийн ихдээ гэрээний хугацаатай адилхан болсон ч гэсэн зээлийн эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлснээр энэхүү алдагдлыг багасгах хүртэл тооцоолдог. Зээлийн эргэн төлөлтийг шаардах болон ашиглагдаагүй байгаа шугамын гэрээг цуцлах гэрээгээрх эрх нь гэрээний дагуу шаардах хугацаанд эрсдэлийн алдагдлын дүнд хязгаарлалт тавьдаггүйтэй холбоотой.

Санхүүгийн хөрөнгө – данснаас хасах. Банк элэгдэж дууссан, дахин ашиглах боломжгүй гэж дүгнэсэн тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн данснаас хасдаг. Бүртгэлээс хасах нь данснаас хасагдсан үйл явдлыг илэрхийлнэ. Зээлдэгчийн дампуурал, шүүхийн шийдвэрээс үл хамааран ашиглах боломжгүй гэсэн үндэслэлүүд орно. Банк гэрээгээр хүлээгдэж буй төлбөрийг нөхөн төлөхийг оролдох үед хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах үйл ажиллагаа хэвээр байгаа санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасах боломжтой боловч эргэн төлөгдөх үндэслэл болохгүй.

Санхүүгийн хөрөнгө – бүртгэлээс хасах. Банк санхүүгийн хөрөнгийг дараах тохиолдолд үл хүлээн зөвшөөрнө: (а) хөрөнгийн төлбөрийг авсан эсвэл хөрөнгөтэй холбоотой мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрх дуусгавар болсон, (б) хөрөнгөтэй холбоотой мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрхээ бусдад шилжүүлэн өгсөн эсвэл хүлээн зөвшөөрөгдсөн дамжуулан өгөх хэлцэлд оролцсон (1) хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой бүхий л эрсдэл болон өгөөжийг бүхэлд нь бусдад шилжүүлсэн, эсвэл (2) хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой бүхий л эрсдэл болон өгөөжийг бүхэлд нь бусдад шилжүүлээгүй ч, өөртөө авч үлдээгүй буюу хяналтын эрхийг хадгалж үлдээгүй. Холбогдох тал хөрөнгийн борлуулалтад нэмэлт хязгаарлалт хийхгүйгээр холбоогүй гуравдагч этгээдэд бүхэлд нь худалдах боломжгүй тохиолдолд хяналтын эрхийг хадгалж үлдсэн гэж үзнэ.

Санхүүгийн хөрөнгө – өөрчлөлт. Банк зарим тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөлийг өөрчлөх буюу дахин тохиролцдог. Банк нь гэрээний мөнгөн урсгалын өөрчлөлт нь мэдэгдэхүйц эсэхийг дараах зүйлсийг харгалзан үзэж үнэлнэ: хөрөнгийн эрсдэлийн үнэлгээнд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлэхээр гэрээний шинэ зүйл заалт байгаа эсэх (ялангуяа ашгийн хуваарилалт эсвэл өөрийн хөрөнгийн өгөөж), хүүний өөрчлөлт, нэрлэсэн валютын өөрчлөлт, шинэ барьцаа эсвэл хөрөнгөтэй холбоотой зээлийн эрсдэлд мэдэгдэхүйц нөлөөлөх зээлийн өсөлт, мөн зээлдэгчийн санхүүгийн хүндрэлд ороогүй байх үеийн зээлийн сунгалт гэх мэт.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогууд (Үргэлжлэл)

Хэрэв өөрчлөгдсөн нөхцөлүүд нь анхны нөхцөлөөс мэдэгдэхүйц зөрүүтэй бол анхны хөрөнгийн мөнгөн урсгалыг хүчингүй болгож, Банк өмнөх хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрч бодит үнэ цэнээр нь шинэ хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө. Дахин тохиролцоо хийсэн өдрийг дараа үеийн үнэ цэнийн бууралтыг тооцоолох зорилгоор анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн өдөр байна гэж үздэг. Мөн зээлийн эрсдэлд мэдэгдэхүйц өсөлт байгаа эсэхийг тодорхойлж харгалзан үздэг. Банк шинэ зээл буюу өрийн хэрэглүүр нь үндсэн төлбөр болон хүүний төлбөр (ЗҮТХТ)-ийн шалгуурт нийцэж байгаа эсэхийг үнэлдэг.

Үл хүлээн зөвшөөрөгдсөн анхны хөрөнгийн дансны үнэ болон мэдэгдэхүйц өөрчлөлт орсон шинэ хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн зөрүү нь өмчлөгчидтэй хийсэн капитал хөрөнгийн гүйлгээтэй холбоотойгоос бусад тохиолдолд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Дахин тохиролцоо нь холбогдох нөгөө талын санхүүгийн хүндрэлтэй байдал болон анхны тохиролцсон төлбөрөө төлөх боломжгүй болсон үед хийгдэж байгаа нөхцөлд Банк хөрөнгийн одоогийн шинэчлэгдсэн мөнгөн гүйлгээ болон анхны мөнгөн гүйлгээг харьцуулж гэрээний өөрчлөлтөөс үүдэлтэй мэдэгдэхүйц өөрчлөгдсөн хөрөнгөд эрсдэл болон өгөөж байгаа эсэхийг үнэлнэ. Хэрэв эрсдэл болон өгөөж өөрчлөгдөөгүй бол өөрчилсөн хөрөнгө нь анхны хөрөнгөөс мэдэгдэхүйц өөрчлөлтгүй гэх ба өөрчлөлтөөс үүдэн үл хүлээн зөвшөөрөлт гарахгүй. Банк анхны үр ашигт хүүгийн түвшин (эсвэл худалдан авсан, шинээр гаргасан үнэ цэнийн бууралттай санхүүгийн хөрөнгийн хувьд зээлийн тохируулгатай үр ашигт хүүгийн түвшин)-г ашиглан өөрчлөгдсөн гэрээний мөнгөн урсгалыг хорогдуулах замаар нийт дансны үнийг дахин тооцоолж, өөрчлөлтийн олз, гарзыг ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээний хүрээнд КОВИД-19 цар тахлын эсрэг Банкнаас олгосон зээлийн төлбөрийн хугацааг хойшлуулсан нь тухайн зээл ба урьдчилгаа төлбөрийн гэрээний өөрчлөлт гэж үзнэ. Дансны нийт дүнд үзүүлэх нөлөөлөл (өөрчлөлтийн гарз) нь ашиг алдагдлын тайланд "Санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлтөөс үүсэх гарз" гэсэн хэсэгт тусгагдсан болно.

Санхүүгийн өр талбөр – хэмжилтийн төрөл. Санхүүгийн өр төлбөрийг дараах нөхцөлөөс бусад үед хорогдуулсан өртгөөр ангилна. (1) Бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх (ААБҮЦ) санхүүгийн өр төлбөр: энэ ангилалд дериватив, борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн өр төлбөр (үнэт цаасны богино позиц), бизнесийн нэгдлийн үед худалдан авагчийн хүлээн зөвшөөрсөн болзошгүй өр төлбөр болон анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөр тодорхойлсон бусад санхүүгийн өр төлбөрүүд болон (2) санхүүгийн баталгааны гэрээ болон зээлд хамаарах үүрэг батгана.

Санхүүгийн өр төлбөр – үл хүлээн зөвшөөрөх. Санхүүгийн өр төлбөрийг хүчингүй болсон үед нь (гэрээнд заасан үүргээс чөлөөлөх, цуцалсан эсвэл хугацаа нь дууссан үед) үл хүлээн зөвшөөрнө.

Банк болон анхны зээлдүүлэгчийн мэдэгдэхүйц өөр нөхцөл хугацаа бүхий өрийн хэрэглүүр болон одоо буй санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөл, хугацааны мэдэгдэхүйц өөрчлөлт нь анхны санхүүгийн өр төлбөрийг хүчингүй болгож, шинэ санхүүгийн өр төлбөрийг бий болгосонд тооцно. Шинэ нөхцөлөөрх мөнгөн гүйлгээний аливаа төлсөн төлбөр хураамж болон хүлээн авсан төлбөр хураамжийн цэвэр дүнг багтаасан хорогдуулсан өнөөгийн үнэ цэнэ нь анхны санхүүгийн өр төлбөрийн үлдэх хугацааны мөнгөн урсгалын хорогдуулсан өнөөгийн үнэ цэнээс хамгийн багадаа 10% зөрүүтэй бол мэдэгдэхүйц өөр нөхцөлтэй гэж үзнэ. Хэрэв өрийн хэрэглүүрийг солих буюу заалтын өөрчлөлтийг хүчингүй болсон гэж тооцвол гарсан аливаа зардал эсвэл төлбөрийг хүчингүй болгохтой холбоотой олз, гарзын нэг хэсэг байдлаар хүлээн зөвшөөрнө. Харин өрийн хэрэглүүрийг солих буюу заалтын өөрчлөлтийг хүчингүй болсон гэж бүртгээгүй бол гарсан аливаа төлбөр, хураамжаар өр төлбөрийн дансны үнийг тохируулах ба өөрчлөгдсөн өр төлбөрийг үлдсэн хугацааны турш хорогдуулна.

Дансны өртгийн зөрүүгийн эдийн засгийн шинж чанар нь эзэмшигчидтэй хийсэн хөрөнгийн гүйлгээний шинжтэй болсноос бусад тохиолдолд өрийн хэрэглүүр үл хүлээн зөвшөөрнө гэж үзээгүй, өрийн өөрчлөлтийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрсөн аливаа олз, гарзыг хуримтлагдсан өөрчлөлтийн аргыг ашиглан тооцооллын өөрчлөлт гэж бүртгэнэ.

Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд тодорхой хэмжээний мөнгө рүү түргэн хөрвөх боломжтой үнэ цэнээ алдах эрсдэл багатай зүйлс хамаарна. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд бусад банкуудад 3 сараас доош анхны хугацаатай байршуулсан репо, урвуу репо хэлцлүүд, банк хооронд байршуулсан бүх мөнгөн хөрөнгө орно. Санхүүгийн байдлын тайланд болон мөнгөн гүйлгээний тайлангийн зорилгоор анх 3 сараас дээш хугацаатайгаар байршуулсан хөрөнгийг мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд оруулж бүртгэхгүй. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх ба энэ нь: (1) гэрээнд заасан мөнгөн гүйлгээг цуглуулах зорилгоор эзэмшдэг бөгөөд эдгээр мөнгөн

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогууд (Үргэлжлэл)

гүйлгээ нь ЗҮТХТ-ийн дагуу байх, (2) ашиг, алдагдалд бодит үнэ цэнийг нь хүлээн зөвшөөрөхгүй үед бүртгэдэг.

Мөнгөн гүйлгээний тайланд тусгагдсан төлбөр болон орлого нь Банкны мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн шилжүүлгийг илэрхийлдэг. Банкны харилцагч талуудын харилцах дансанд бүртгэсэн дүнг оролцуулан, зээлийн хүүгийн авлага, харилцагчдын харилцах данснаас суутгасан үндсэн төлбөр, харилцагчдад олгосон зээл ба зээлийн хүүгийн төлөлт зэргийг оролцуулах ба эдгээр төлөлтүүд нь харилцагчдын мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө болно.

Монголбанкинд байршуулсан заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл. Монголбанкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдлийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх бөгөөд Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд ашиглах боломжгүй заавал байлгах нөөцийн хүүгүй хадгаламж тул үүнийг мөнгөн гүйлгээний тайлан дахь мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд оруулахгүй.

Бусад банк санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж. Банк харилцагч банкуудад мөнгө байршуулсан үед нь бүртгэнэ. Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийг дараах үед хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ: (1) гэрээнд заасан мөнгө гүйлгээг цуглуулах зорилгоор эзэмшдэг бөгөөд эдгээр мөнгөн гүйлгээ нь ЗҮТХТ-ийн дагуу байх, (2) ашиг, алдагдалд бодит үнэ цэнийг (ААБҮЦ) нь хүлээн зөвшөөрөхгүй үед.

Өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт. Өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтыг бизнес загвар болон мөнгөн урсгалын шинж чанарт нь үндэслэн дараахын аль нэгээр нь ангилна: (1) Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх (ХӨ), (2) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх (БДОБҮЦ), эсвэл (3) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх (ААБҮЦ). Өрийн үнэт цаасыг ЗҮТХТ-ийн дагуу гэрээнд заасан мөнгөн төлбөрийг цуглуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа үед хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх ба нягтлан бодох бүртгэлийн зөрүүг бууруулах зорилгоор бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдээгүй үед хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ.

Өрийн үнэт цаасыг ЗҮТХТ-ийн дагуу гэрээнд заасан мөнгөн төлбөрийг цуглуулах зорилгоор болон худалдан борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа үед бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын (БДОБҮЦ) тайланд бүртгэгдэнэ. Эдгээр хөрөнгүүдийн хүүний орлогыг үр ашигт хүүний аргаар тодорхойлох ба ашиг алдагдалд бүртгэнэ. Үнэ цэнийн бууралтын санг хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын загварыг ашиглан тооцоолох ба тухайн тайлант жилийн ашиг алдагдалд бүртгэдэг. Бусад бүх дансны үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрнө. Хэрэв бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдөхгүй үед өмнө нь хуримтлагдан бүртгэгдсэн байсан ашиг алдагдлыг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангаас ашиг алдагдлын тайлан руу дахин ангилна.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх (ААБҮЦ) өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтын хувьд хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) бүртгэгдэх болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд (БДОБҮЦ) бүртгэгдэх шалгуурыг хангаагүй өрийн хэрэглүүрүүд байна. Банк нягтлан бодох бүртгэлийн олон янзын сууриар хүлээн зөвшөөрөгдсөн буюу хэмжигдсэн санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн хоорондын нягтлан бодох бүртгэлийн зөрүүг мэдэгдэхүйц хэмжээгээр бууруулах сонголтыг ашиглаж байгаа тохиолдолд анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөр нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн үнэт цаасны хөрөнгө оруулалтыг дахин тодорхойлж болно.

Өмчийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт. Үнэт цаас гаргагчийн хэтийн төлөвт өмчийн тодорхойлолтыг хангасан санхүүгийн хөрөнгө (мөнгөөр төлөх гэрээний үүргийг агуулаагүй санхүүгийн хэрэглүүр ба гаргагчийн цэвэр хөрөнгөд үлдэх хувь оролцоог нотлох баримт) нь Банкны өмчийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтыг илтгэнэ. Өмчийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод (БДОБҮЦ) анх хүлээн зөвшөөрөхөөс бусад тохиолдолд бодит үнэ цэнийг нь ашиг, алдагдлаар (ААБҮЦ) хэмжинэ. Банкны бодлогод хөрөнгө оруулалтыг зөвхөн өгөөж бий болгохоос бусад стратегийн зорилгоор тэдгээр хөрөнгө оруулалтыг эзэмшдэг бол өмчийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтыг бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнэ (БДОБҮЦ)-ээр тодорхойлно гэж заасан байдаг. Бусад дэлгэрэнгүй орлогоорх бодит үнэ цэнэ (БДОБҮЦ)-ийг хүлээн зөвшөөрөх сонголтын үед бодит үнэ цэнийн олз гарзыг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрч, түүнийг борлуулахтай холбоотой ашиг алдагдалд дахин ангилж болохгүй. Хэрэв үнэ цэнийн бууралтын гарз ба тэдгээрийн буцаалт байгаа тохиолдолд бодит үнэ цэнийн бусад өөрчлөлтөөс тусад нь хэмжихгүй. Банкны төлбөр хүлээн авах эрх нь хөрөнгө оруулалтын өгөөж гэхээсээ илүү хөрөнгө оруулалтын нөхөн төлбөрийг илэрхийлэхээс бусад тохиолдолд ногдол ашгийг ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа. Банк харилцагчаас авах өрийг худалдан авах эсвэл шинээр зээл олгож мөнгө шилжүүлсэн тохиолдолд харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааг бүртгэнэ. Бизнес загвар болон мөнгөн урсгалын шинж чанарт үндэслэн дараах хэмжилтийн аль нэгээр нь ангилна: (1) хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) : гэрээнд заасан мөнгөн урсгалыг цуглуулах зорилгоор олгосон зээл бөгөөд эдгээр мөнгөн урсгал нь ЗҮТХТ-ийн дагуу байх, (2) бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлаар (ААБҮЦ) хүлээн зөвшөөрөгдөх: ЗҮТХТ болон хорогдуулсан өртөг, бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор (БДОБҮЦ) хүлээн зөвшөөрөгдөх шалгуурыг хангаагүй тохиолдолд бодит үнэ цэнийг ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

Үнэ цэнийн бууралтын санг ирээдүйд чиглэсэн хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын загварт үндэслэн тогтоодог. Тодруулга 36-д хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын хэмжилтэд ашигласан өгөгдөл, таамаглал, тооцооллын аргачлал болон Банк хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын загварт ирээдүйд чиглэсэн мэдээллийг хэрхэн тодруулсан тайлбарыг тусгасан.

Хураан авсан барьцаа хөрөнгө. Хураан авсан барьцаа хөрөнгө нь хугацаа хэтэрсэн зээлийн төлбөрийг барагдуулах зорилгоор зээлдэгчээс хураан авсан санхүүгийн болон санхүүгийн бус хөрөнгийг илэрхийлнэ. Тухайн хөрөнгийг өртгөөр (санхүүгийн бус хөрөнгө) эсвэл бодит үнээр (санхүүгийн хөрөнгө) бүртгэж, Банкны зорилго болон мөн чанараас нь хамааран хөрөнгүүдийг тоног төхөөрөмж, бусад санхүүгийн хөрөнгө, хөрөнгө оруулалтын үл хөдлөх хөрөнгө зэргээр ангилах ба түүний дараа эдгээр хөрөнгүүдийг нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу дахин үнэлнэ.

Банк борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу тайлант хугацааны эцэст ийм ангиллын холбогдох нөхцөл хангагдсан тохиолдолд өмчлөх бусад хөрөнгөд бүртгэдэг.

Зээлд хамаарах үүрэг. Банк зээл олгох үүрэг хүлээдэг ба эдгээр үүрэг нь материаллаг сөрөг өөрчлөлтөөс хамааран буцалтгүй болон буцаагдах нөхцөлтэй байна. Зээл олгох үүрэг нь анх бодит үнэ цэнээр хүлээн зөвшөөрөгддөг бөгөөд хүлээн авсан хураамжийн дүнгээр нотлогддог. Энэ дүнг хүлээсэн үүргийн хүчинтэй байх хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар хорогдуулан бүртгэдэг. Энэ арга нь Банк зээл олгох үүрэг хүлээж, уг үүргийнхээ дагуу тодорхой зээлийн хэлцэлд оролцох нь магадлалтай бөгөөд тухайн зээлээ олгосны дараа богино хугацаанд бусдад борлуулах төлөвлөгөөгүй тохиолдолд үйлчлэхгүй. Энэ тохиолдолд зээлийн үүргийн хураамжийг хойшлуулж, олгосон зээлийн анхны хүлээн зөвшөөрөх дүнд оруулан тооцно. Тайлант үе бүрийн эцэст үүргүүдийг (1) анх хүлээн зөвшөөрсөн тухайн өдрөөрх хорогдуулаагүй дүнгийн үлдэгдэл болон (2) зах зээлийн хүүний түвшнээс доогуур хүүтэй зээл олгох үүргээс бусад тохиолдолд хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын загварын дагуу тодорхойлогдсон алдагдлын дүнгийн аль ихээр нь хэмжиж бүртгэнэ. Зээлд хамаарах үүргийн дансны үнэ нь өр төлбөрийг илэрхийлнэ. Зээл болон ашиглаагүй үүргийг багтаасан гэрээний хувьд, Банк нь зээлийн бүрэлдэхүүнээс ашиглагдаагүй үүргийн хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлыг тусад нь ялгаж чадахгүй тохиолдолд уг алдагдлыг зээлийн алдагдлын хасагдуулгын хамт хүлээн зөвшөөрнө. Нийт хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал нь зээлийн нийт дансны үнээс илүү гарсан тохиолдолд өр төлбөрөөр хүлээн зөвшөөрнө.

Тодруулга 36-д ХБЭА-ыг хэмжихэд ашигласан өгөгдөл, таамаглал, тооцооллын аргачлал болон Банк нь ХБЭА-ын загварт ирээдүйд чиглэсэн мэдээллийг хэрхэн тодруулсан талаарх тайлбарыг оруулсан.

Санхүүгийн баталгаа. Санхүүгийн баталгаа нь өрийн хэрэглүүрийн анхны эсвэл өөрчлөгдсөн нөхцөлийн дагуу тогтоосон хугацаанд төлбөрөө төлөөгүйгээс болж баталгаа эзэмшигчид учирсан хохирлыг барагдуулахын тулд банкнаас тодорхой төлбөр хийхийг шаарддаг. Санхүүгийн баталгааг ихэвчлэн бодит үнэ цэнээр нь хүлээн зөвшөөрдөг бөгөөд энэ нь ихэвчлэн хүлээн авсан шимтгэлийн дүнгээр нотлогддог. Энэ дүнг баталгааны хугацаанд шулуун шугамын аргаар хорогдуулдаг. Тайлант үе бүрийн эцэст баталгааг (1) ХБЭА-ын загварт үндэслэн тодорхойлсон баталгаат эрсдэлийн алдагдлын сангийн хэмжээ (2) анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн үнийн дүнгийн хорогдуулаагүй үлдэгдлийн аль ихээр нь хэмждэг. Түүнчлэн санхүүгийн байдлын тайланд хөрөнгө болгон хүлээн зөвшөөрсөн төлбөрийн авлагад ХБЭА-ын санг тооцож хүлээн зөвшөөрдөг. Тодруулга 36-д ХБЭА-ыг хэмжихэд ашигласан өгөгдөл, таамаглал, тооцооллын аргачлалын талаарх мэдээлэл, тухайлбал банк нь ХБЭА-ын загварт ирээдүйг харсан мэдээллийг хэрхэн тусгадаг тухай тайлбарыг оруулсан болно.

Гүйцэтгэлийн баталгаа. Гүйцэтгэлийн баталгаа нь гэрээ эсвэл хууль ёсны үүргээ биелүүлээгүй тохиолдолд нөгөө талаас нөхөн төлбөр олгодог гэрээ юм. Гүйцэтгэлийн баталгаа нь банкинд хүсэлт гаргагчаас баталгаа эзэмшигчид төлсөн төлбөрийг нөхөн төлөх гэрээгээр нөхөн олговор олгох эрхтэй бол тухайн эрх нь барьцаа хөрөнгөөр хангагдах тохиолдолд, банк баталгааны гэрээгээр банкинд алдагдал

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

хүлээхэд хүргэж болзошгүй арилжааны шинж чанартай үйл явдал байхгүй гэж дүгнэвэл эдгээрийг олгосон зээлийн үүрэг гэж үзнэ. Гүйцэтгэлийн баталгааг хүлээн зөвшөөрөхдөө хүлээн авсан шимтгэлийн хураамжийн үнэ буюу бодит үнэ цэнээр нь бүртгэдэг. Энэхүү дүнд шулуун шугамын аргаар гэрээний хугацааны турш хорогдуулалт тооцдог. Тайлант үе бүрийн эцэст гүйцэтгэлийн баталгааны гэрээг дараах дүнгүүдийн аль ихээр нь хэмжинэ. Үүнд (1) анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн үнийн хорогдуулалт хийгээгүй дүн, (2) ХБЭА-ын загварт үндэслэн тодорхойлогдсон алдагдлын дүн.

Гүйцэтгэлийн баталгаа нь талуудын хооронд ямар нэгэн өрийн хэрэглүүр байхгүй бөгөөд баталгааны төлбөр нь зөвхөн зээлдэгч төлбөрөө төлөөгүй байхаас хамаарахгүй тохиолдолд СТОУС 9-д заасан санхүүгийн баталгааны тодорхойлолтыг хангахгүй. Ийм гүйцэтгэлийн баталгааны хувьд Банк одоогоор СТОУС 17-ын дагуу нөлөөллийг үнэлж байна.

Худалдах, буцаан худалдан авах хэлцэл, үнэт цаасыг зээлдүүлэх. Зээлдүүлэгч нь эсрэг талдаа өгөөжийг үр дүнтэйгээр хангадаг худалдах, буцаан худалдан авах хэлцлийг (“репо хэлцэл”) баталгаатай санхүүжилтийн ажил гүйлгээ гэж үзнэ. Ийм худалдах, буцаан худалдан авах хэлцлийн дагуу борлуулсан үнэт цаасыг үл хүлээн зөвшөөрөхгүй. Үнэт цаасыг худалдан авагч нь гэрээ болон заншлаар үнэт цаасыг худалдах, дахин барьцаалах эрхтэй бол санхүүгийн байдлын тайланд дахин худалдан авах авлага гэж ангилна. Харгалзах өр төлбөрийг бусад банкинд төлөх эсвэл зээлээр авсан санхүүжилт хэсэгт тусгана.

Зээлдүүлэгчийн өгөөжийг банкинд үр дүнтэй өгдөг буцаан худалдах гэрээний дагуу худалдаж авсан үнэт цаасыг (“урвуу репо хэлцэл”) бусад банкнаас авах, эсвэл харилцагчид олгосон зээл, урьдчилгаа төлбөр гэж бүртгэнэ. Худалдах болон буцаан худалдан авах үнийн зөрүүг эсрэг талын цуглуулсан хүү, ногдол ашгийн орлогод тооцож, үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан репо хэлцлийн хугацаанд хуримтлуулна.

Тогтмол шимтгэлтэй харилцагч талуудад зээлсэн үнэт цаасыг санхүүгийн тайланд буюу санхүүгийн байдлын тайлангийн анхны ангилалд үлдээн бүртгэдэг. Харилцагч тал нь гэрээ, захиалгаар үнэт цаасыг худалдах, дахин барьцаалах эрхгүй бол тэдгээрийг дахин ангилж, тусад нь толиллуулна. Тогтмол шимтгэлтэйгээр зээлсэн үнэт цаасыг гуравдагч этгээдэд худалдахаас бусад тохиолдолд санхүүгийн тайланд бүртгэхгүй бөгөөд энэ тохиолдолд худалдан авалт, борлуулалтыг үнэт цаасны арилжаанаас үүссэн алдагдлыг хассан орлогод багтаан тухайн жилийн ашиг, алдагдалд бүртгэнэ. Үнэт цаасыг буцааж өгөх үүргийг зээлээр авсан санхүүжилт хэсэгт бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ.

Худалдах, буцаан худалдан авах хэлцлийн дагуу худалдсан үнэт цаасны ангилалд үндэслэн Банк буцаан худалдан авах авлагыг хорогдуулсан өртөг (ХӨ), бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх (БДОБҮЦ), бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх (ААБҮЦ) хэмжилтийн ангиллын аль нэгэнд ангилдаг.

Худалдаж авсан өрийн бичиг. Худалдан авсан өрийн бичиг нь шинж чанараасаа хамааран бусад банкинд байршуулсан харилцах, хадгаламж, эсвэл харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа хэсэгт тусгагдах бөгөөд НББ-ийн хөрөнгийн ангиллын дагуу дараа нь дахин хэмжиж бүртгэнэ.

Худалдаж авсан санхүүгийн баталгаа. Худалдан авсан санхүүгийн баталгааны НББ-ийн хувьд, Банк өрийн хэрэглүүрт учирсан эрсдэлийн гарзыг нөхөн төлөх эсэх нь тухайн баталгаа нь (1) баталгаат зээлийн нөхцөлтэй салшгүй холбоотой эсэх, (2) тусад нь хүлээн зөвшөөрөхгүй зэргээс хамаарна.

Хэрэв санхүүгийн баталгаа нь баталгаат зээлийн салшгүй хэсэг эсвэл тусад нь хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй гэсэн хоёрын аль алиныг нь хангаж байвал бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх (ААБҮЦ) зээлээс бусад тохиолдолд баталгаанд төлсөн шимтгэл нь гүйлгээний зардлын адил зээлийн үр ашигт хүүгийн салшгүй хэсэг болно. Хэрэв баталгаат зээлийг хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) нь хэмжсэн бол зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц нэмэгдсэн эсэхийг үнэлэхдээ санхүүгийн баталгаанаас мөнгөн гүйлгээг нөхөх чадварыг тооцохгүй боловч санхүүгийн баталгаанаас хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээг баталгаатай зээлийн ХБЭА-ын хэмжилтэнд оруулна.

Санхүүгийн баталгаа нь аливаа зээл, зээлийн бүлэгт хамаарах нөхцөл, нөхцөлтэй салшгүй холбоотой бол тусдаа хөрөнгө гэж хүлээн зөвшөөрнө. Санхүүгийн баталгааг тусад нь хүлээн зөвшөөрдөг тул баталгаатай зээл, зээлийн ХБЭА-ын хэмжилтэнд оруулахгүй. Банк санхүүгийн баталгаанд хүлээн зөвшөөрөгдсөн хөрөнгийг (1) холбогдох зээлийн ХБЭА-ын сан ба (2) батлан даалтын зардлыг (а) баталгааны хугацаа ба (б) баталгаатай зээл эсвэл зээлийн хүлээгдэж буй хугацаанаас богино хугацаанд хуваарилах зорилгоор хүлээн зөвшөөрөгдсөн хуримтлагдсан хорогдлыг хассан өртгийн аль ихээр хэмждэг. Зээлдэгч төлбөрөө төлөөгүй тохиолдолд энэхүү баталгаа нь тухайн байгууллагад учирсан

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

хохирлыг нөхөн төлөх нь бараг тодорхой бол уг хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрдөг.

Барилга, тоног төхөөрөмж. Барилгыг дор дурдсанчлан дахин үнэлэгдсэн өртгөөс хуримтлагдсан элэгдлийг, мөн шаардлагатай бол үнэ цэнийн бууралтын гарзыг хассан дүнгээр тусгадаг.

Банкны эзэмшиж буй барилгыг анх өртгөөр нь хэмжиж бүртгэнэ. Үл хөдлөх хөрөнгийн дансны үнэ нь бодит үнээс материаллаг зөрүүтэй эсэхийг тайлант хугацаа бүрийн эцэст дахин үнэлнэ. Дахин үнэлгээнээс нэмэгдсэн дансны үнээр бусад дэлгэрэнгүй орлогыг кредитлэн, өөрийн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл дансыг нэмэгдүүлнэ. Ижил хөрөнгийн өмнө нь үүссэн нэмэгдлийг хааж буй дахин үнэлгээний бууралтыг бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрч, өөрийн хөрөнгөнд өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн дахин үнэлгээний нэмэгдлийг бууруулах ба бусад бүх бууралтыг тухайн жилийн ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Хөрөнгийг борлуулах болон данснаас хасахад гарсан нэмэгдэл эсвэл хөрөнгийг Банк ашиглаж буй тохиолдолд өөрийн хөрөнгөнд бүртгэсэн барилга, тоног төхөөрөмжийн дахин үнэлгээний нөөцийг хуримтлагдсан алдагдал буюу хуримтлагдсан ашигт шууд хааж бүртгэдэг. Сүүлийн тохиолдолд бодит зөрүүгийн хэрэгжсэн өсөлт нь хөрөнгийн дахин үнэлсэн дансны үнээс тооцсон элэгдэл болон хөрөнгийн анхны өртгөөс тооцсон элэгдлийн зөрүүтэй тэнцэнэ.

Бодит үнэ цэнийн зах зээлд суурилсан нотлох баримт байхгүй бол орлогын хандлагын аргыг ашиглан бодит үнэ цэнийг тооцоолно. Удирдлага зах зээлд суурилсан нотолгоог ашиглан тайлант хугацааны эцэст дахин үнэлгээний загварын дагуу хэмжсэн барилгуудын дансны үнийг үнэлсэн бөгөөд бодит үнэ цэнэд мэдэгдэхүйц өөрчлөлт ороогүйг батлах бодит үнэ цэнийн зах зээлд суурилсан хангалттай нотолгоо байгаа гэдгийг хүлээн зөвшөөрнө.

Банкны үл хөдлөх хөрөнгийн дахин үнэлгээний дүн нь адил төрлийн үл хөдлөх хөрөнгийг үнэлж байсан туршлагатай, холбогдох мэргэжлийн мэргэшлийг эзэмшсэн, хараат бус үнэлгээчдийн хийсэн үнэлгээнд тулгуурладаг.

Банкны эзэмшиж буй тоног төхөөрөмжийг үнэ цэнэ бууралтын гарз болон элэгдлийг хассан дүнгээр бүртгэнэ.

Бага хэмжээний, өдөр тутмын засвар үйлчилгээний өртгийг гарсан даруйд нь зардалд бүртгэдэг. Барилга тоног төхөөрөмжийн томоохон хэсгийг шинэчлэхтэй холбоотой гарсан зардлыг капиталжуулж сольсон хэсгийг ашиглалтаас хасна.

Түрээсийн сайжруулалт нь Банкнаас түрээсийн зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг бизнесийн тодорхой хэрэгцээ сонирхолд нийцүүлэн өөрчлөх явдал юм. Банкнаас үл хөдлөх хөрөнгийг зориулалтын дагуу ашиглахын тулд хийгдэх аливаа сайжруулалтыг нягтлан бодох бүртгэлийн зорилгоор өөрийн хөрөнгө гэж бүртгэдэг.

НББОУС 16 “Үндсэн хөрөнгө”-ийн дагуу дахин үнэлсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь дансны үнээс мэдэгдэхүйц ялгаагүй тохиолдолд 3-5 жилийн хугацаанд тухайн хөрөнгийг дахин үнэлж болно. Үндсэн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурсан шинж тэмдэг илэрсэн тохиолдолд удирдлага хөрөнгийн бодит үнэ цэнээс борлуулах өртгийг хассан дүн болон түүний ашиглалтын үнэ цэнийн аль ихээр нь нөхөгдөх өртгийг тооцдог. Дансны үнийг нөхөгдөх өртөг хүртэл бууруулж, үнэ цэнийн бууралтын гарзыг өөрийн хөрөнгөд өмнө бүртгэгдсэн дахин үнэлгээний нэмэгдлээс давсан дүнгээр тухайн жилийн ашиг, алдагдалд бүртгэнэ. Хөрөнгийн ашиглалтын үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнээс борлуулахтай холбоотой зардлыг хассан дүнг тооцолход өөрчлөлт орсон бол өмнөх жилүүдэд хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг гарзыг шаардлагатай бол буцаан залруулж бүртгэнэ.

Хөрөнгө борлуулсны олз, гарзыг тодорхойлохдоо борлуултаас олсон орлогыг бүртгэлийн дүнтэй харьцуулж тооцох бөгөөд олз гарзыг тухайн жилийн ашиг, алдагдалд бүртгэнэ (үйл ажиллагааны бусад орлого зардлын хэсэгт).

Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл. Дуусагүй барилгыг элэгдүүлдэггүй. Бусад үндсэн хөрөнгүүдийн элэгдлийг өртөг эсвэл дахин үнэлсэн дүнг доорх ашиглах хугацааны туршид шулуун шугамын аргыг ашиглан үлдэх өртөг хүртэл нь хуваарилж тооцно:

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

	Ашиглалтын хугацаа (жилээр)
Барилга	30-67
Компьютер	3-10
Оффисын тавилга, тоног төхөөрөмж	10
Тээврийн хэрэгсэл	10
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	3-5

Банкны тухайн хөрөнгийн хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны эцэст хэрэв уг хөрөнгө аль хэдийн ашиглагдаж дууссан бол хөрөнгийн борлуулах үнээс холбогдох тооцолсон зардлуудыг хасч тооцсон дүнг хөрөнгийн үлдэх өртөг гэдэг. Тайлант хугацаа бүрийн эцэст хөрөнгийн үлдэх өртөг болон ашиглалтын хугацааг хянаж үзэх ба шаардлагатай бол залруулдаг.

Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацааны өөрчлөлтийг элэгдлийн хугацаа болон аргачлалыг зохих хэмжээнд өөрчилснөөр нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт гэж тодорхойлно. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд үндсэн хөрөнгөөс тусад нь толиллуулна. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ.

Биет бус хөрөнгө. Банкны биет бус хөрөнгө нь компьютерийн программ хангамж болон лицензүүд байна. Худалдан авсан компьютерийн программ хангамжийн лицензүүдийг тэдгээрийг худалдан авах үед үүсэх зардал болон ашиглахад бэлэн болгоход гарсан зардлыг үндэслэн капиталжуулдаг. Хэрэв хөрөнгийн зардлаасаа давсан өсөн нэмэгдэх эдийн засгийн өгөөж орж ирэх магадлалтай бол Банкны эзэмшлийн бүх төрлийн программ хангамжийг хөгжүүлсэнтэй холбоотой зардлыг биет бус хөрөнгө гэж бүртгэнэ. Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн эдийн засгийн ашиглалтын хугацааны турш шулуун шугамын аргаар хорогдуулах ба биет бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын шинж тэмдэг илэрсэн үед тухайн хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралтыг үнэлнэ. Хорогдуулалтын хугацаа болон аргачлалыг хамгийн багадаа жил бүрийн тайлант хугацааны эцэст хянаж үздэг. Биет бус хөрөнгийн тооцолсон ашиглалтын хугацааг дараах байдлаар тогтоосон: Программ хангамжийн лицензүүд 1- 5 жил байна.

Банк түрээслэгчийн хувьд түрээсийн нягтлан бодох бүртгэл. Банк нь оффисын байр түрээслэдэг. Банк ашиглах эрхтэй хөрөнгө болон түүнтэй холбоотой өр төлбөрийг тухайн түрээслэж буй хөрөнгийг ашиглах эрх нь бий болсон өдрөөр хүлээн зөвшөөрнө. Түрээсийн төлбөр бүрийг өр төлбөр ба санхүүгийн зардлын хооронд хуваарилдаг. Санхүүгийн зардлыг түрээсийн хугацааны туршид ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрдөг бөгөөд ингэснээр хугацаа тус бүрийн өр төлбөрийн үлдэгдэлд хүүгийн хугацааны туршид тогтмол хувийг ашиглан тооцоолдог. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг өртгөөр хүлээн зөвшөөрөх ба хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа болон түрээсийн хугацааны аль багаар нь шулуун шугамын аргаар элэгдэл тооцдог.

Түрээсийн төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнээр нь анхлан хэмжинэ. Түрээсийн өр төлбөр нь дараах түрээсийн төлбөрийн өнөөгийн цэвэр үнэ цэнийг агуулна:

- тогтмол төлбөрүүд (уг чанар нь тогтмол төлбөрүүд орно) хасах нь аливаа түрээсийн урамшууллын авлага;
- индекс эсвэл хувь хэмжээнд үндэслэсэн түрээсийн хувьсах төлбөрүүд;
- баталгаат үлдэх өртгийн дагуу Банкны төлөхөөр тооцоолж буй дүн;
- худалдан авах сонголтын хэрэгжих үнэ (хэрэв түрээслэгч тухайн сонголтыг хийх нь тодорхой үндэслэлтэй бол); болон
- Түрээсийн гэрээг цуцлахтай холбоотой торгуулийн төлбөрүүд (хэрэв түрээсийн нөхцөлд түрээсийг цуцлах сонголтыг хэрэгжүүлэхээр түрээслэгч тусгасан бол)

Түрээсийн төлбөрүүдийг нуугдмал хүүний түвшингээр хорогдуулах ба хэрвээ тодорхойлох боломжгүй бол түрээслэгчийн зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүний түвшинг ашиглана. Энэ нь Банк эдийн засгийн ижил төстэй нөхцөл байдалд ижил үнэ цэнэтэй хөрөнгийг худалдан авахад шаардлагатай санхүүжилтийг ижил төстэй нөхцөлөөр зээлэх үед төлөх зээлийн хүүгийн түвшинг хэлнэ.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг дараах өртгөөр хэмжинэ:

- Түрээсийн өр төлбөрийн анхны хэмжилтийн дүн;
- түрээсийн гэрээ хүчин төгөлдөр хэрэгжиж эхлэх өдөр болон түүнээс өмнө төлсөн түрээсийн төлбөрүүд, холбоотой аливаа хүлээн авсан урамшууллыг хассан дүнгээр;
- анхдагч шууд зардал;
- нөхөн сэргээгдэх зардал;

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

Дээр дурдсанаас үл хамааран Банк богино хугацаатай түрээс болон бага үнэ цэнэтэй түрээсийн хөрөнгийн төлбөрийг шулуун шугамын аргаар хуваарилан үйл ажиллагааны зардалд бүртгэдэг.

Банк түрээсийн хугацааг тодорхойлохдоо түрээсийн гэрээг эдийн засгийн өгөөжтэй байх эсэхэд үндэслэн сунгах эсвэл цуцлах эсэхийг холбогдох баримт болон нөхцөл байдлыг харгалзан үздэг. Сунгах болон цуцлах хугацааны сонголтыг зөвхөн тодорхой үндэслэлтэйгээр хэрэгжүүлнэ гэсэн тохиолдолд түрээсийн нөхцөлд оруулдаг.

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө. Эргэлтийн бус хөрөнгө эсвэл борлуулах бүлэг хөрөнгөнд эргэлтийн болон эргэлтийн бус хөрөнгүүд багтах ба хэрэв тайлант хугацаанаас хойш 12 сарын дотор дансны үнэ нь борлуулалтын ажил гүйлгээний үр дүнд нөхөгдөх, эсвэл тухайн хөрөнгийг эзэмшиж байгаа охин компанийн хяналтыг алдахаар байх үед эдгээр хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайланд “Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө” гэж ангилна. Дараах нөхцөлүүд хангагдсан үед хөрөнгийг дахин ангилна. Үүнд: (а) хөрөнгө нь одоогийн нөхцөл байдалд нэн даруй борлогдох боломжтой; (б) Банкны удирдлага худалдан авагчийг олох төлөвлөгөөг батлан, үйл ажиллагааны идэвхтэй хөтөлбөрийг эхлүүлсэн; (в) хөрөнгийг зах зээлийн үнэтэй ойролцоо үнээр худалдахаар идэвхтэй ажиллаж буй; (г) хөрөнгийг нэг жилийн хугацаанд худалдан борлуулах магадлалтай; (д) хөрөнгийг худалдах төлөвлөгөөнд өөрчлөлт орох эсвэл төлөвлөгөөг цуцлах магадлал тун бага. Тайлант хугацааны санхүүгийн байдлын тайланд борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа хөрөнгөөр тусгагдсан эргэлтийн бус хөрөнгө эсвэл борлуулах бүлэг хөрөнгө нь харьцуулсан санхүүгийн байдлын тайланд дахин ангилагдаагүй, мөн дахин толиллуулагдаагүй.

Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгө. Бусад банкуудын байршуулсан хөрөнгийг харилцагч банкууд Банкинд мөнгө буюу бусад төрлийн хөрөнгө шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрнө. Дериватив бус өр төлбөрийг хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) бүртгэнэ. Хэрэв Банк өөрийн өрийг худалдан авсан тохиолдолд өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайлангаас хасч, өр төлбөрийн дансны үнэ болон төлсөн төлбөрийн зөрүүг болон өрийн эргэн төлөлтөөс үүссэн төлбөрийг ашиг алдагдалд бүртгэдэг.

Харилцагчдын харилцах, хадгаламж. Харилцагчдын харилцах, хадгаламж нь хувь хүмүүс, улсын болон хувийн эзэмшлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагад төлөх дериватив бус өр төлбөр бөгөөд хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) бүртгэнэ.

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар (ААБҮЦ) хэмжигдэх санхүүгийн өр төлбөр. Банк зарим санхүүгийн өр төлбөрийг анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөр бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар хэмжигдэх (ААБҮЦ) өр төлбөрт ангилдаг. Ийм өр төлбөрийн олз гарзыг ашиг алдагдлын тайланд тусгадаг ба тухайн өр төлбөрийн зээлийн эрсдэлийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс үүссэн дүнг бусад дэлгэрэнгүй орлогод (БДО) тусгадаг ба ирээдүйд ашиг алдагдлын тайланд дахин ангилагдаагүй. Хэрвээ энэхүү бүртгэл нь нягтлан бодох бүртгэлийн зөрүү үүсгэсэн байвал өр төлбөрийн зээлийн эрсдэлийн өөрчлөлтөөс үүссэн олз/гарзын дүнг ашиг алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Банкнаас гаргасан өрийн үнэт цаасууд. Банкнаас гаргасан өрийн үнэт цаасуудад өрийн бичгүүд, бондууд, хадгаламжийн болон өрийн бичгийн гэрчилгээнүүд багтсан бөгөөд хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) хэмжигдэнэ. Хэрэв Банк өөрийн гаргасан өрийн үнэт цаасаа худалдан авсан тохиолдолд тэдгээр үнэт цаасуудын санхүүгийн байдлын тайлангаас хасч, дансны үнэ болон төлсөн төлбөрийн зөрүүг болон өрийн эргэн төлөлтөөс үүссэн төлбөрийг ашиг алдагдалд бүртгэдэг.

Бусад зээлээр авсан санхүүжилт. Олон улсын санхүүгийн байгууллага болон Монгол улсын төрийн байгууллагуудаас авсан зээлүүд нь зээлээр авсан санхүүжилтэнд багтана. Анхны хэмжилтийн дараа гаргасан өр болон бусад зээлсэн хөрөнгийг үр ашигт хүүгийн аргачлалыг ашиглан тооцож хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо гаргасан хөрөнгийн хөнгөлөлт, урамшуулал, мөн үр ашигт хүүгийн салшгүй хэсэг болох зардлыг харгалзан тооцдог.

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр нь бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэх валютын своп байна.

Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнэ эерэг бол хөрөнгө, бодит үнэ цэнэ нь сөрөг бол өр төлбөр гэж бүртгэдэг. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг тухайн жилийн ашиг, алдагдалд бүртгэдэг (үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрээс үүссэн олзоос гарзыг хассан дүнгээр).

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

Хейджийн бүртгэл. Банк нь тодорхой деривативуудыг (валют хоорондын своп) хейджийн хэрэглүүр гэж тодорхойлдог бөгөөд тэдгээр нь гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагаас авсан ам.доллараар илэрхийлэгдсэн урт хугацааны зээлийн мөнгөн гүйлгээний хэлбэлзлийн эрсдэлээс хамгаалах зорилготой юм.

Банк хейджийн зүйлийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг тооцоолохдоо таамаглалын деривативийн аргыг ашигладаг. Таамаглалын дериватив арга нь хейджийн эрсдэлд өртөхөд хамгийн тохиромжтой хейджийн хэрэглүүр болох нэрлэсэн деривативыг бий болгох явдал юм (хүүгийн своп эсвэл форвард хэлцэл нь энгийн нөхцөлгүйгээр байх мөн хейджийн харилцааг эхлүүлэх үед бодит үнэ цэнэ тэг байна). Таамаглалын деривативын бодит үнэ цэнийг эрсдэлээс хамгаалсан ирээдүйн мөнгөн гүйлгээний цэвэр өнөөгийн үнэ цэнийг төлөөлөх хэрэглүүр болгон ашигладаг бөгөөд үүний эсрэг бодит хейджийн хэрэглүүрийн үнэ цэнийн өөрчлөлтийг Тодруулга 11-д, үр ашиггүй байдлын хэмжилтийг Тодруулга 27-д тусган харуулсан.

Орлогын албан татвар. Орлогын албан татварыг тайлант үеийн эцэст бүхэлдээ буюу үндсэндээ батлагдсан хууль тогтоомжийн дагуу санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрнө. Орлогын албан татварын зардал нь тухайн тайлант хугацааны болон хойшлогдсон татвараас бүрдэх бөгөөд уг зардлуудтай холбоотой ажил гүйлгээ нь тухайн буюу өөр тайлант хугацаанд бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдсэнээс бусад тохиолдолд тухайн жилийн ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Тайлант хугацааны орлогын албан татвар нь тухайн болон өмнөх хугацаанд үүссэн татвар ногдуулах ашиг, алдагдалтай холбоотой татварын байгууллагад төлөх эсвэл түүнээс нөхөн авах дүн болно. Санхүүгийн тайланг холбогдох татварын албанд тушаахаас өмнө баталж амжаагүй тохиолдолд татвар ногдуулах ашиг, алдагдлыг урьдчилан тооцоолдог. Орлогын албан татвараас бусад татваруудыг удирдлагын болон үйл ажиллагааны бусад зардалд бүртгэдэг.

Хойшлогдсон орлогын албан татварыг тооцоохдоо татварын алдагдлыг ирээдүйд шилжүүлэх балансын өглөгийн аргыг ашигладаг ба санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь болон санхүүгийн тайлан дахь бүртгэлийн дүнгийн хооронд үүсэх түр зөрүүнд үндэслэж тооцдог.

Анхны хүлээн зөвшөөрөлийн чөлөөлөлтийн дагуу татвар ногдуулах ашиг болон бүртгэлийн ашгийн алинд ч нөлөөлдөггүй, мөн бизнесийн нэгдлээс бусад ажил гүйлгээнд хөрөнгө ба өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөх үед үүссэн түр зөрүүгийн хувьд хойшлогдсон татвар бүртгэхгүй. Хойшлогдсон татварын үлдэгдлийг тайлант хугацааны эцэст бүхэлдээ буюу үндсэндээ батлагдсан байсан татварын хувь хэмжээгээр тооцож байгаа бөгөөд түр зөрүү гарах хугацаанд буцаах эсвэл татварын алдагдлыг ирээдүйд ашиглагдах үед тооцохоор хүлээгдэж байдаг.

Хасагдах түр зөрүү болон татварын алдагдал шилжүүлснээс үүссэн хойшлогдсон татварын хөрөнгийг ирээдүйд түр зөрүү буцаах магадлалтай үед бүртгэх бөгөөд эдгээр түр зөрүүг ирээдүйд олох татварын ашгаас хасч ашиглаж болохуйц хэмжээгээр хүлээн зөвшөөрнө.

Татварын тодорхой бус байдал. Банкны тодорхой бус байр суурийг удирдлага тайлант үеийн эцэс бүрд дахин үнэлдэг. Банкны орлогын татварын байр суурийг татварын байгууллага хүлээн зөвшөөрөхгүй байж болохоос үүдэн нэмэлт татвар ногдуулах нь ногдуулахгүй байхаас илүү магадлалтай гэж удирдлага үзсэн тохиолдолд өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Санхүүгийн тайлангийн эцсийн өдрийн байдлаар бүхэлдээ буюу үндсэндээ батлагдсан байсан хууль тогтоомжийн тайлбар, мөн ижил асуудлыг шүүх байгууллагын шийдвэрлэсэн байдалд үндэслэн үнэлгээ хийдэг. Торгууль, алданги болон орлогын бус татвартай холбоотой өглөгийн хувьд тайлант хугацааны эцэс дэх өр төлбөрийг барагдуулахад шаардагдах зардлыг удирдлага хамгийн боломжит аргаар тодорхойлсноор хүлээн зөвшөөрнө.

Өр төлбөрийн эрсдэлийн сан. Өр төлбөрийн эрсдэлийн сан нь тодорхойгүй хугацаатай болон дүн бүхий санхүүгийн бус өр төлбөр бөгөөд Банк өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд өнөөгийн эрх зүйн хувьд эсвэл бодит үндэслэлтэй үүрэг хүлээх энэхүү үүргээ биелүүлэхэд шаардагдах эдийн засгийн өгөөж бүхий эх үүсвэрийг төлөх магадлалтай ба уг үүргийн дүнг баталгаатайгаар тооцоолох боломжгүй үед эдгээр санг хуримтлуулан бүртгэдэг.

Дансны болон бусад өглөг. Дансны өглөгийг эсрэг тал гэрээгээр хүлээсэн үргээ биелүүлэх үед хуримтлуулж, хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) бүртгэнэ.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

Хувьцаат капитал. Энгийн хувьцааг эздийн өмчид ангилан бүртгэдэг. Хүлээн авсан төлбөрийн бодит үнэ цэнэ нь гаргасан хувьцааны нэрлэсэн үнээс хэтэрсэн үед эздийн өмчид хувьцааны урамшуулал буюу нэмж төлөгдсөн дансанд бүртгэдэг.

Ногдол ашиг. Ногдол ашгийг зарласан хугацаанд нь эзэмшигчдийн хөрөнгөд бүртгэнэ. Тайлант хугацааны дараа болон санхүүгийн тайлан гаргах зөвшөөрөл олгохоос өмнө зарласан аливаа ногдол ашгийг тайлангийн дараагийн үйл явдлын тодруулгад толиллуулна. Банкны хуульд нийцүүлэн гаргасан нягтлан бодох бүртгэлийн тайлан нь ашгийн хуваарилалт болон бусад хуваарилалтын суурь үндэслэл болно. Монгол Улсын хууль тогтоомжид хуваарилалтын суурийг тухайн жилийн цэвэр ашиг гэж тодорхойлсон байдаг.

Хүүгийн орлого болон зардлын хүлээн зөвшөөрөлт. Хүүгийн орлого, зардлыг ашиг алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр (ААБҮЦ) хүлээн зөвшөөрөхөөс бусад тохиолдолд бүх өрийн хэрэглүүр бүрийн хувьд аккруэл суурьт үндэслэн үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолон бүртгэнэ. Энэ аргын дагуу гэрээний талуудын хооронд төлөгдсөн эсвэл хүлээн авсан бүх хураамж, гүйлгээний зардал болон бүх үнийн нэмэгдэл буюу хөнгөлөлтийг үр ашигт хүүнд оруулан тооцож, цаг хугацааны хувьд хойшлуулан хүүгийн орлого эсвэл зардалд бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнэ нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдөх (ААБҮЦ) өрийн хэрэглүүрийн хүүгийн орлогыг нэрлэсэн хүүгээр тооцож орлого үр дүнгийн тайлангийн “бусад адилтгах орлого” мөрөнд толиллуулсан.

Үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн болох хураамжид санхүүгийн хөрөнгийг худалдан авах эсвэл санхүүгийн өр төлбөрийг үүсгэхэд шууд холбоотойтойгоор нэмэгдэн гардаг, жишээлбэл төлбөрийн чадварыг үнэлэх, зээлийн баталгаа эсвэл барьцааг үнэлэх болон бүртгэх, хэрэглүүрийн нөхцөлүүдийг хэлэлцэх болон холбогдох баримт бичиг боловсруулах зэрэг гэрээ байгуулахтай холбоотой аливаа хураамжууд орно. Банк нь харилцагчид зээл олгосны дараах богино хугацаанд тухайн зээлийг тусгайлсан хэлцэл байгуулах худалдах төлөвлөгөөгүй тохиолдолд тухайн зээлийг зах зээлийн хүүгээр олгохтой холбоотой хураамж, шимтгэлийг үр ашигт хүүгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болгон тооцно. Зээл олгохоор хүлээсэн үүргийг Банк ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр (ААБҮЦ) хэмжигдсэн санхүүгийн өр төлбөр гэж ангилдаггүй.

Үүссэн болон худалдан авсан үнэ цэнийн бууралттай санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үр ашигт хүүгийн түвшин нь хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээг (анхны хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал) анх бодит үнэ цэнээр (худалдан авах үнээр илэрхийлэгддэг) хүлээн зөвшөөрөхдөө бүртгэх хямдруулах хүү юм. Үр дүнд нь үр ашигт хүүгийн түвшин нь зээлийн тохируулгатай байдаг.

Дараах нөхцөлөөс бусад үед санхүүгийн хөрөнгийн нийт дансны үнэд үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан хүүгийн орлогыг тооцоолно.(1) зээлийн үнэ цэнийн бууралтад орсон санхүүгийн хөрөнгүүд (3-р үе шат), хүүгийн орлогын үр ашигт хүүний түвшинг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр тооцож, хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын санг хассан дүнгээр, (2) үүссэн болон худалдан авсан үнэ цэнийн бууралттай санхүүгийн хөрөнгийн хувьд анхны зээлийн тохируулгатай үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан хорогдуулсан өртгийг тооцох үед.

Хэрэв 3-р үе шат -д ангилсан санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн эрсдэл дараа нь сайжирч, хөрөнгө нь цаашид зээлийн үнэ цэнийн бууралтгүй болсон мөн энэ сайжирсан байдал нь хөрөнгийг зээлийн үнэ цэнийн бууралттай гэж тогтоосны дараа үүсэх үйл явдалтай бодитойгоор холбоотой байгаа тохиолдолд хөрөнгийг 3-р үе шатаас гаргаж, хүүгийн орлогын дансны нийт дүнгээс үр ашигт хүүгийн аргаар тооцож бүртгэнэ. Өмнө нь хөрөнгө 3-р үе шат-д байсны улмаас ашиг алдагдалд хүлээн зөвшөөрөгдөөгүй байсан нэмэлт хүүгийн орлого нь ангилал сайжирснаар үнэ цэнийн бууралтын буцаалт гэж хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Шимтгэл хураамжийн орлого. Шимтгэл, хураамжийн орлогыг харилцагч Банкны үйл ажиллагааны үр дүнд бий болсон үр өгөөжийг нэгэн зэрэг хүлээн авч, ашигладаг учраас үйлчилгээг үзүүлсэн үед нь шулуун шугамын аргаар хугацааны туршид хүлээн зөвшөөрдөг. Шимтгэл хураамжийн орлогод дансны бүртгэл, дансны үйлчилгээний хураамж, данс хөтөлсний хураамж, тусгай үйлчилгээний багцын хураамж болон бусад үйлчилгээний хураамж, эсвэл гуравдагч этгээдийн нэрийн өмнөөс төлсөн зээлийн үйлчилгээний хураамж зэрэг багтана. Хувьсах хураамжийг томоохон хэмжээний буцаалт байхгүй гэдгийг өндөр магадлалтайгаар удирдлага тодорхойлсон үед л хүлээн зөвшөөрнө.

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

Бусад хураамж, шимтгэлийн орлого нь ихэвчлэн үндсэн ажил гүйлгээ гарсны дараа тодорхой хугацаанд буюу Банк гүйцэтгэлийн үүргээ хангасан үед хүлээн зөвшөөрнө. Хүлээн авсан хураамж, шимтгэл болон авлагын дүн нь гүйцэтгэлийн ялгаатай үүргүүд гэж тодорхойлсон үйлчилгээний хувьд гүйлгээний үнийг илэрхийлнэ. Иймд орлогод харилцагчийн нэрийн өмнөөс гадаад валют худалдах, худалдан авахад зориулсан хураамж, төлбөрийн гүйлгээ хийх үйлчилгээний хураамж, бэлэн мөнгөний төлбөр тооцоо, цуглуулах, зарцуулах хураамж зэрэг багтана.

Гадаад валют худалдах, худалдан авах, валют хөрвүүлэх. Банк нь касс болон банкны дансаар дамжуулан гадаад валют худалдах, худалдан авах, мөн гадаад валют солилцох үйл ажиллагаа явуулдаг. Гүйлгээ нь тухайн өдрийн албан ханшаас ялгаатай ба банкнаас тогтоосон ханшаар хийгддэг. Албан ханш болон банкны тогтоосон ханшийн зөрүүг гүйцэтгэлийн тодорхой үүрэг биелсэн үед гадаад валют арилжааны алдагдлыг хассан дүнгээр ашиг гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Гадаад валютын хөрвүүлэлт. Банкны үйл ажиллагааны бүртгэлийн мөнгөн тэмдэгт нь Монгол төгрөг (Төг) байна. Гадаад валютаар хийгдсэн гүйлгээг анх гүйлгээ хийгдсэн өдрийн албан ханшаар үйл ажиллагааны валютаар бүртгэнэ. Гадаад валютаар бүртгэгдсэн мөнгөн хөрөнгө, төлбөрүүдийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн ханшаар дахин хөрвүүлдэг. Мөнгөн зүйлсийн төлөгдсөн буюу хүлээн авсан эсвэл хөрвүүлснээс үүссэн бүх зөрүүг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ. Өөрийн өртөг нь гадаад валютаар хэмжигдэх мөнгөн бус зүйлсийг анхны гүйлгээний өдрийн ханшаар хөрвүүлнэ. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар төгрөгийн нэгж ам.доллартай харьцах ханш 3,444.60 төгрөг болон 2,848.80 төгрөг байна.

Цэвэршүүлэх. Ирээдүйн үйл явдлаас хамааралгүйгээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй ба доорх бүх нөхцөлд цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хандлагатай байгаа үед санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлж, цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд толиллуулна. Үүнд: (а) ирээдүйн үйл явдлаас шалтгаалахгүй байх (б) дараах бүх нөхцөл байдалд хууль ёсны дагуу хэрэгжих ёстой: (1) бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед, (2) чанаргүйдэл гарсан үед (3) төлбөрийн чадваргүй болсон эсвэл дампуурсан үед.

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг. Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг банкны хувьцаа эзэмшигчдэд ногдох ашиг, алдагдлыг тайлант жилийн эргэлтэд байгаа хувьцааны жинлэсэн дундаж тоонд хуваах замаар тодорхойлно.

Ажилтны зардал ба түүнтэй холбоотой тэтгэмж. Банкны ажилчдын цалин, нийгмийн даатгалын шимтгэл, жилийн цалинтай чөлөө, ХЧТАТэтгэмж, урамшуулал, мөнгөн бус тэтгэмжийг ажилтны холбогдох үйлчилгээ үзүүлсэн тайлант жилд тайлагнана. Банк хуулиар тогтоосон шимтгэлийн тогтолцооны төлбөрөөс гадна тэтгэвэр болон түүнтэй адилтгах тэтгэмжийн төлбөрийг хийх хууль ёсны болон бодит үүрэг хүлээхгүй.

Сегментийн тайлан. Сегментүүдийг дотоод тайлагналын дагуу тайлагнадаг. Орлого, үр дүн эсвэл хөрөнгө нь бүх сегментийн 10 ба түүнээс дээш хувьтай тэнцүү байгаа сегментүүдийг тусад нь тайлагнадаг.

Санхүүгийн тайланг гаргасны дараа нэмэлт өөрчлөлт оруулах. Банкны хувьцаа эзэмшигчид болон удирдлага санхүүгийн тайланг гаргасны дараа нэмэлт, өөрчлөлт оруулах эрхтэй:

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

Шаардлагатай тоон мэдээллийг тухайн тайлант жилийн дүнгийн танилцуулгад нийцүүлэн зассан. 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн тоон мэдээллийг дараах байдлаар дахин ангилсан байдлаар доор харуулав:

	Анх толилуулагдсан	Дахин ангилагдсан	2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дахин ангилагдсан
<i>Мянган төгрөгөөр</i>			
Хүүгийн зардал [1]	1,886,344	(1,886,344)	-
Бусад түүнтэй адилтгах зардал [1]	-	1,886,344	1,886,344
Шимтгэл хураамжийн зардал [2]	-	18,456,766	18,456,766
Удирдлага болон бусад үйл ажиллагааны зардал [2]	18,456,766	(18,456,766)	-
Бусад үйл ажиллагааны зардал [3]	7,903,384	(7,903,384)	-
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгийн гарз [3]	-	(8,771,737)	(8,771,737)
Хорогдуулсан өртгөөр тооцсон зээлээр авсан санхүүжилтийн өөрчлөлтийн олз [3]	-	868,353	868,353
Гадаад валют арилжааны гарзыг хассан олз [4]	2,252,900	(2,252,900)	-
БДОБҮЦ-ээр бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгийг борлуулсны гарзыг хассан олз [4]	-	2,252,900	2,252,900
Удирдлага болон бусад үйл ажиллагааны зардал [5]	951,022	(951,022)	-
Бусад цэвэр олз [5]	-	951,022	951,022

Ил тод, хамааралтай байдлыг хангах үүднээс 2022 оноос эхлэн орлогын тайланд дараах зүйлсийг тусад нь толилуулсан. Харьцуулсан дүнг өөрчлөлттэй уялдуулан дахин ангилсан.

[1] Түрээсийн өглөг болон хейдж хангаагүй свопын хүүгийн зардлыг хүүгийн зардалд оруулалгүй бусад түүнтэй адилтгах зардал хэсэгт тусгасан.

[2] Мессежийн хураамжийн зардлыг удирдлага болон бусад үйл ажиллагааны зардлаас хураамж, шимтгэлийн зардал болгон дахин ангилсан.

[3] Санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлтөөс үүссэн гарзыг бусад үйл ажиллагааны зардлаас тусад нь толилуулсан.

[4] Санхүүгийн хөрөнгийг борлуулсаны олзыг хассан гарзыг гадаад валют арилжааны гарзыг хассан олзоос тусад нь тусгасан.

[5] Хөрөнгийн гарзыг хассан олзыг тусад нь тусгасан.

Удирдлагын зүгээс ингэж толилуулах нь илүү ач холбогдолтой гэж үзсэн тул 2022 оноос эхлэн Мөнгөн гүйлгээний тайланд өөрчлөлт оруулсан. Өөрчлөлттэй уялдуулан харьцуулсан дүнг дахин ангилсан бөгөөд үүнд голчлон:

	Анх толилуулагдсан	Дахин ангилагдсан	2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дахин ангилагдсан
<i>Мянган төгрөгөөр</i>			
Үндсэн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ	26,818,301	(580,971,343)	(554,153,042)
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанд зарцуулсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(146,914,742)	71,964,220	(74,950,522)
Санхүүгийн үйл ажиллагаанд зарцуулсан цэвэр мөнгөн гүйлгээ	(180,784,669)	463,486,230	282,701,561
Валютын ханшийн өөрчлөлтийн мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд үзүүлэх нөлөө	-	45,520,893	45,520,893
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн тайлант жилийн эрсдэлийн сангийн зардал	-	(113,958)	(113,958)

3. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (Үргэлжлэл)

- Репо хэлцлийн санхүүжилт болон эргэн төлөлтийн цэвэршүүлсэн 463,486,230 мянган төгрөгийг өмнө нь “үндсэн үйл ажиллагаа” гэж ангилж байсныг “санхүүгийн үйл ажиллагаа” гэж дахин ангилсан.
- ААБҮЦ-ээр бүртгэгддэг өрийн үнэт цаасны мөнгөн гүйлгээ 99,630,597 мянган төгрөгийг өмнө нь “хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа” гэж ангилж байсныг “үндсэн үйл ажиллагаа” гэж дахин ангилсан.
- Өрийн үнэт цаасанд оруулсан хөрөнгө оруулалттай холбоотой хүүгийн орлого, төлсөн хүү 6,588,988 мянган төгрөгийг “хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа” гэж ангилсныг “үндсэн үйл ажиллагаа” гэж дахин ангилсан.

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой тооцоолол, дүгнэлт

Банк санхүүгийн тайлан бэлтгэхдээ удирдлагаас орлого, зарлага, хөрөнгө, өр төлбөрийн тайлагнасан дүн, тэдгээрийн дагалдах тодруулга, түүнчлэн болзошгүй өр төлбөрийн талаарх тодруулгад нөлөөлөхүйц дүгнэлт, тооцоолол, таамаглал хийхийг шаарддаг. Эдгээр таамаглал болон тооцооллын тодорхой бус байдал нь ирээдүйн тайлант хугацааны хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэд материаллаг залруулга хийх шаардлагатай үр дүнд хүргэж болзошгүй. Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх явцад удирдлага нь хөрөнгийн дансны үнэд материаллаг залруулга хийх томоохон эрсдэл бүхий ирээдүйн болон тайлант өдрийн тооцооллын тодорхой бус байдлын бусад гол эх үүсвэрүүдийн талаар дараах дүгнэлт, таамаглалыг гаргасан.

Одоо байгаа нөхцөл байдал болон ирээдүйн хөгжлийн талаарх таамаглал нь банкнаас үл хамаарах нөхцөл байдлын улмаас өөрчлөгдөж болох бөгөөд тэдгээр нь тохиолдсон тохиолдолд таамаглалд тусгагдсан болно. Удирдлагын томоохон дүгнэлт/тооцоолол бүхий санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнгүүдэд хамгийн их нөлөө үзүүлдэг зүйлсийг холбогдох дүгнэлт/тооцооллын дагуу доор нэгтгэн харууллаа.

4.1. Бизнесийн загварын үнэлгээ

Банк нь бизнесийн зорилгодоо хүрэхийн тулд санхүүгийн хөрөнгийг хамгийн үр дүнтэйгээр удирдах түвшинд бизнес загвараа тодорхойлно.

Банкны бизнес загвар нь хэрэглүүрийн түвшинд биш нийлмэл багцын түвшинд хянагддаг ба дараах ажиглагдахуйц хүчин зүйлсээс хамаарна:

- Бизнес загварын үнэлгээ болон тухайн бизнес загварт хамаарагдаж буй санхүүгийн хөрөнгийг хэрхэн үнэлэгдэж байгааг Банкны удирдлагад тайлагнадаг;
- Бизнес загварын (тухайн бизнес загварт хамаарагдах санхүүгийн хөрөнгө) гүйцэтгэлд нөлөөлж буй эрсдэл ба эдгээр эрсдэлийг хэрхэн хянах аргачлал
- Байгууллагын удирдлагуудад хэрхэн урамшуулал олгодог (санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ эсвэл гэрээний цуглуулсан мөнгөн урсгалд үндэслэдэг)

Борлуулалтын хүлээгдэж буй давтамж, үнэ цэнэ ба хугацаа нь үнэлгээ хийхэд чухал хүчин зүйл болно

Бизнес загварын үнэлгээ нь хамгийн боломжит хувилбар дээр үндэслэдэг ба ‘хамгийн муу’ эсвэл ‘стресс’ нөхцөлүүдийг харгалзан үздэггүй. Хэрэв анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараах мөнгөн урсгал нь анх таамагласан хүлээлтээс өөр байвал Банк тухайн бизнес загварт хамааралтай санхүүгийн хөрөнгийн ангиллыг солихгүй бөгөөд харин уг мэдээллийг шинээр санхүүгийн хөрөнгө худалдаж авах үед үнэлгээндээ оруулан үздэг.

Банкны өрийн үнэт цаасны ойролцоогоор 83%-ийг (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 84%) хөрвөх чадвартай багц гэж тодорхойлж, цуглуулах ба борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа гэж ангилсан бол үлдсэн өрийн үнэт цаасыг хугацаа дуустал эзэмших буюу цуглуулах зориулалттай гэж ангилсан. Эдгээр үнэт цаасыг зөвхөн хямралын үед борлуулна.

Монголын Ипотекийн Корпораци ХХК (“МИК ОССК” ХХК)-д худалдах ипотекийн зээлийн багц, Үнэт цаасны санхүүжилтын Корпораци ХХК (“ҮЦСК” ХХК)-д худалдах ЖДҮ-ийн зээлийн багцаас бусад бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх зээл гэж ангилагддаг бүх зээлүүд нь цуглуулах зорилгоор эзэмших бизнесийн загварын шалгуурыг хангасан гэж банк дүгнэв.

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой тооцоолол, дүгнэлт (Үргэлжлэл)

4.2. Мөнгөн урсгал нь зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрөөс бүрдэж буй эсэх үнэлгээ (ЗҮТХТ)

Санхүүгийн хэрэглүүрийн ангиллын хоёр дахь шат бол Банк ЗҮТХТ-ийн шаардлагыг хангаж буй эсэхийг тодорхойлохын тулд санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний нөхцөлийг дүгнэдэг. Энэхүү шалгуурын хүрээнд 'Үндсэн' гэдэг нь анхны хүлээн зөвшөөрөх үеийн санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ бөгөөд санхүүгийн хөрөнгийн ашиглах хугацааны туршид өөрчлөгдөж болно (жишээ нь, үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт эсвэл урамшуулал/хөнгөлөлтийн хорогдуулалт).

Зээлийн гэрээн дэх хүүгийн хамгийн гол элемент нь мөнгөний өнөөгийн үнэ цэнэ болон зээлийн эрсдэл байдаг. ЗҮТХТ-ийн үнэлгээг хийхийн тулд Банк нь хүүгийн түвшнийг тогтоосон хугацаа гэх мэт холбогдох хүчин зүйлс, үнэлэмжийг авч үздэг.

Нөгөө талаас, эрсдэл үүрэх магадлал багатай гэрээний заалт эсвэл үндсэн зээлийн зохицуулалттай холбоогүй гэрээний мөнгөн гүйлгээний тогтворгүй байдал зэрэг нь зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүгийн төлбөрийн үлдэгдэл дүнгийн гэрээний мөнгөн гүйлгээнд нөлөөлөхгүй. Ийм тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгө нь ашиг, алдагдлаарх бодит үнэ цэнээр (ААБҮЦ) бүртгэгдэнэ.

ЗҮТХТ-ийн төстэнд тэнцээгүй хэрэглүүрийг бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэхээр (БДОБҮЦ) хэмждэг бөгөөд энэ нь Засгийн газрын хөтөлбөрийн хүрээнд Ипотекийн зээлийн хөтөлбөр болон репо хэлцлийн хүрээнд хэрэгжиж буй санхүүгийн хэрэглүүртэй холбоотой.

4.3. Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт (ЗЭМӨ)

Зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөн гэдгийг тодорхойлохын тулд Банк тайлант үеийн эцэст санхүүгийн хэрэглүүрийн бүх хугацаан дахь үр ашиггүй болох эрсдэл болон анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн үр ашиггүй болох эрсдэлийг харьцуулна. Үнэлгээгээр тайлант үеийн эцэст тодорхой нэг зээлийн эрсдэлийн түвшинд хүрэхээс илүү зээлийн эрсдэлийн харьцангуй өсөлтийг нь авч үздэг. Банк бүхий л боломжит ашиглаж болохуйц бэлэн байгаа ирээдүйд чиглэсэн мэдээллийг хэт их зардал хүчин чармайлт гаргалгүйгээр авч үздэг.

Банк зөрчил дутагдал болон зээлийн эрсдэлийн үнэлгээнд ашиглах ирээдүйд чиглэсэн мэдээллээс өмнө зээлийн эрсдэлийн өсөлтийн төлөв байдлын үзүүлэлтүүдийг тухайн хэрэглүүр эсвэл багцын түвшинд тодрхойлдог. Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийг тодорхойлохын тулд удирдлага нь үнэлгээнд үндэслэн тодорхой шалгуурыг авч үздэг. Тэдгээр шалгуур нь:

- Бизнесийн зээлийн хувьд 30 хоногоор хугацаа хэтэрсэн, хэрэглээний зээлийн хувьд 15 хоногоор хугацаа хэтэрсэн
- Гэрээний бүтцэд өөрчлөлт орсон зээл
- Монголбанкны "Активыг ангилах, активын эрсдэлийн сан байгуулж зарцуулах журам"-ын дагуу эрсдэлийн ангилал нь "Анхаарал хандуулах" гэж ангилагдсан.

Хэрэв харилцагчдад олгосон бүх зээл, урьдчилгаа төлбөрийг нийт хугацааны хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын сан (1-р үе шатын 12 сарын ХБЭА-аар тооцогдсон)-аар тооцох бол хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын сан нь 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 52,325,053 мянган төгрөгөөр өндөр байна. (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 105,820,429 мянган төгрөгөөр өндөр байсан).

4.4. Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал (ХБЭА)-ын хэмжилт

Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал (ХБЭА)-ын хэмжилт нь аргачлал, загвар болон өгөгдлийн орц зэрэг сонголтыг өөртөө багтаадаг чухал тооцоолол юм. Дараах бүрэлдэхүүн хэсгүүд нь эрсдэлийн алдагдлын санд томоохон нөлөө үзүүлдэг (Тодруулга 36):

- бизнес загвар болон ХБЭА-ын үнэлгээний зорилгоор санхүүгийн хөрөнгийн ангилах;
- зээлийн эрсдэлийн мэдэхүйц өсөлт (ЗЭМӨ)-ийн үнэлгээ;
- дефолтын тодорхойлолт;
- хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын тусгайлсан болон багцад суурилан тооцоолох;
- дотоодын зээлийн үнэлгээний загварууд;
- санхүүгийн хэрэглүүрүүд болон зээлтэй адилтгах хөрөнгөнд хамаарах үүрэгтэй холбоотой чанаргүйдэлд өртөх дефолт болох үеийн үлдэгдлийг ("ЧӨД") үнэлэх;
- алдагдалд хүргэх чанаргүйдэлийн үнэлгээ (АХЧ);
- макро эдийн засгийн хэтийн төлөв тэдгээрийн магадлалын жинлэсэн тооцооллын хувилбар;

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой тооцоолол, дүгнэлт (Үргэлжлэл)

Банк ХБЭА-ыг хэмжих зорилгоор макро эдийн засгийн таамаглалын загвар зэрэг ирээдүйд чиглэсэн хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц мэдээллийг ашигласан. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар ХБЭА-ын тооцололд хамааралтай хамгийн ашиглагдахуйц ирээдүйн таамаглал болон магадлалын жинлэгдсэн хувиудыг дор үзүүлэв:

Өгөгдөл	Хувилбар	Жинлэгдсэн хувь	Таамаглалууд
ДНБ-ний өсөлт	Дээд	19%	7.7%
	Суурь	58%	4.3%
	Доод	22%	1.0%
Инфляцийн хувь	Дээд	19%	5.3%
	Суурь	58%	8.8%
	Доод	22%	12.1%
Бодлогын хүү	Дээд	19%	15.1%
	Суурь	58%	13.0%
	Доод	22%	10.9%
Ажилгүйдлийн хувь	Дээд	19%	5.9%
	Суурь	58%	7.5%
	Доод	22%	9.1%
Төг/Ам.дол/жилийн өсөлт	Дээд	19%	-3.2%
	Суурь	58%	6.6%
	Доод	22%	16.5%

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх таамаглал болон магадлалын хувиудыг дор үзүүлэв:

Өгөгдөл	Хувилбар	Жинлэгдсэн хувь	Таамаглалууд
ДНБ-ний өсөлт	Дээд	7%	9.6%
	Суурь	18%	6.3%
	Доод	75%	3.0%
Инфляцийн хувь	Дээд	7%	6.4%
	Суурь	18%	6.7%
	Доод	75%	10.0%
Бодлогын хүү	Дээд	7%	8.3%
	Суурь	18%	6.0%
	Доод	75%	3.7%
Ажилгүйдлийн хувь	Дээд	7%	6.2%
	Суурь	18%	7.8%
	Доод	75%	9.3%
Төг/Ам.дол/жилийн өсөлт	Дээд	7%	-7.6%
	Суурь	18%	2.3%
	Доод	75%	12.1%

Ирээдүйд чиглэсэн макро эдийн засгийн суурьт ашигласан жинлэсэн хувийг 10%-аар шууд өөрчлөхөд уналтын таамаглал 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр нийт хүлээгдэж буй эрсдэл алдагдал (ХБЭА)-ын санг 4,295,584 мянган төгрөгөөр (2021: 1,710,753 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн) нэмэгдүүлэхэд хүргэнэ.

Чанаргүйдлийн магадлалын (ЧД) 10%-ийн өсөлт нь 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр нийт хүлээгдэж буй эрсдэл алдагдал (ХБЭА)-ын санг 12,694,866 мянган төгрөгөөр (2021: 12,542,747 мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн) нэмэгдүүлэхэд хүргэнэ.

Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл (АХЧ) 10%-ийн өсөлт нь 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр нийт хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийн санг 27,122,065 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлэх бол 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр 23,817,207 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлсэн.

4.5. Засгийн Газар, Монголбанк, төрийн байгууллага болон олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан зээлийн эх үүсвэр

Банк нь Монгол Улсын Засгийн Газрын байгууллагуудаас (зарим нь олон улсын санхүүгийн байгууллагуудын оролцоотой хөтөлбөрүүд байдаг) санхүүжилтийг хэвийн зээлийн хүүтэй ижил хүүгээр авдаг бөгөөд тус зээлийн хүү нь Банкны бусад зээлдүүлэгчдээс авдаг зээлийн хүүгээс доогуур байж болзошгүй. Ийм санхүүжилтийн үр дүнд Банк эдгээр эх үүсвэрүүдийг зээлдэгчийн тодорхойлсон зорилтот харилцагчдад хөнгөлөлттэй нөхцөлөөр зээлүүлэх боломжтой. Удирдлага эдгээр хэрэглүүрүүдийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед олз, гарз үүсэх эсэхийг авч үздэг. Ажил гүйлгээнүүд нь холбоогүй талуудтай хийгддэг тул удирдлагын үнэлэлтээр эдгээр эх үүсвэрүүд болон холбогдох зээл олголтууд нь зах зээлийн үнээр хийгдсэн бөгөөд анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед нь олз, гарз үүсэхгүй гэж дүгнэсэн.

4. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой тооцоолол, дүгнэлт (Үргэлжлэл)

4.6. Монголын ипотекийн корпораци (МИК)-ийн орон сууцны зээлээр баталгаажсан Үнэт цаас

Банк МИК-ийн орон сууцны зээлийн багц худалдаж, үнэт цаасжуулах гүйлгээнд 2013 оноос хойш оролцсон. МИК-ийн Тусгай зориулалттай компани (ТЗК) нь (МИК ОССК)-ийн охин компани ба арилжааны банкуудаас Ипотекийн зээлээр баталгаажсан зээлийн багц худалдан аван Давуу болон Энгийн эрхтэй бондуудыг гаргадаг.

Дээрх зээлийн багцыг МИК-ийн тусгай зориулалтын компанид үүрэггүй худалдсан. Давуу эрхтэй бондын үндсэн төлбөрийг бүрэн эргүүлэн төлөгдсөний дараа энгийн бондын үндсэн төлбөрийг авах боломжтой ба давуу эрхтэй бонд эзэмшигчид нь төлбөрийн хувьд давуу эрхтэй байдаг. Банк нь зарагдсан зээл тус бүрийн хувьд үйлчилгээ үзүүлэгч гэгдэх ба харилцагчаас зээлийн төлбөрийг цуглуулж, үйлчилгээний шимтгэлд цуглуулсан төлбөрөөс 2.5%-ийн шимтгэл авна.

Удирдлага эдгээр зээлүүдийг СТОУС-д зааснаар данснаас хасах эсэх шаардлагыг хангасан тал дээр үнэлгээ хийж үзсэн. Банк хэдийгээр агент шиг зээлийн багцаас мөнгө хүлээн авсан боловч эдгээр орон сууцны зээлийн мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрх шилжүүлснээр бүх эрсдэл болон өгөөжийг давхар шилжүүлсэн гэж Банкны удирдлагууд дүгнэсэн.

4.7. Урт хугацаат үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнэ

Банк Монголбанктай урт хугацаат валют хоорондын хүүгийн своп хэлцэл хийсэн. Үүсмэл хэрэглүүрийг бодит үнэ цэнээр бүртгэж, хэрвээ бодит үнэ цэнэ нь эерэг бол хөрөнгө, сөрөг бол өр төлбөр болгон бүртгэнэ. Банк нь ийм төрлийн своп хэлцлийн бодит үнэ цэнийг үнэлэх үнэлгээний загвар, аргачлал боловсруулсан. Энэхүү загвар аргачлал нь бүхэлдээ зах зээлийн ашиглагдахуйц мэдээлэл дээр үндэслэгддэг. Банк нь ам. долларын форвард хүүний хувийг Блүмберг терминалийн дагуу байгуулсан ам. долларын форвард өгөөжийн муруйгаас авдаг. Хэрэв зах зээл дээрх төгрөгөөр илэрхийлсэн форвард ханшийн хувь нь дутмаг бол Банк нь Монголбанкаас зарласан РЕПО хэлцлийн зах зээлийн ханшийг ашигладаг ба энэхүү ханш нь Монгол банктай хийсэн своп хэлцлийн ханш юм.

Эхэн үед, үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр нь голцуу бага хэмжээний эсвэл нөхөн төлбөр шилжүүлэхгүй зөвхөн хоёр талын харилцан хэлэлцээрийг агуулна. Гэвч эдгээр хэрэглүүр нь ихэвчлэн өндөр түвшний хөшүүргийг агуулдаг бөгөөд маш хэлбэлзэлтэй байдаг ба хөрөнгийн үнэ цэнийн харьцангуй бага хөдөлгөөн, хувь хэмжээ болон үүсмэл санхүүгийн индексийн хувь нь Банкны ашиг, алдагдалд нөлөөлнө.

4.8. Хейджийн бүртгэл

Банк нь 2016 оны 5-р сарын 1-ээс хейджийн бүртгэлийг хэрэгжүүлж эхэлсэн бөгөөд 2018 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эхлэн СТОУС 9-ийг хейджийн бүртгэлд ашиглаж эхэлсэн. Хейджийн бүртгэлийн шалгуурыг хангахын тулд хейджийн харилцаа нь ирээдүйд өндөр үр дүнтэй байх ёстой бөгөөд өмнөх тогтоосон хугацаанд (жишээ нь: нэг сар) өндөр үр дүнтэй байсныг харуулах шаардлагатай. Банк хейджийн үр ашгийг үнэлэх тоон аргачлалыг ашиглахдаа банкны хейджийн стратеги болон эрсдэлийн удирдлагын бодлогын хүрээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн тодорхой шаардлагуудыг үндэслэн авч үздэг.

Банк нь хейджийн үр ашгийг үнэлэхдээ чанар болон тоон аргуудыг ашигладаг. Хейджийн бодлого журамд, хейджийн үр ашиггүй байдал дараах тохиолдолд үүсэж болно:

- Хейджийн хэрэглүүр болон хейджээр хамгаалагдсан зүйлийн мөнгөн урсгалын ялгаа;
- Харилцагч талуудын бодит үнэ цэнэд нөлөөлөх зээлийн эрсдэл;
- Хейдж хүчин төгөлдөр болох өдрөөр тохиролцсон форвард ханш болон зах зээлийн форвард ханшийн ялгаа;

СТОУС 9 нь хейджийн бүртгэлийг банкны эрсдэлийн удирдлагын бодлогтой нийцүүлэхийг зөвлөдөг бөгөөд хейдж нь хейджийн үр ашгийн шалгуурыг хангаж байгаа эсэхэд байнгын үнэлгээ хийхийг шаарддаг.

СТОУС 9 нь хейджийн харьцааг НББОУС 39 шиг тодорхой хязгаарт байхыг шаарддаггүй ч Банк хейджийн үр ашгийн харьцааг 60%-140%-ийн хүрээнд тогтоож, хейджийн үр ашгийг байнга хэмжихийг шаарддаг.

5. Шинэ буюу өөрчлөлт орсон стандартуудын тайлбар болон хэрэгжилт

Дараах нэмэлт өөрчлөлтүүд 2022 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр болсон:

Зориулалтаар нь ашиглахаас өмнөх орлого, алдагдалтай гэрээ – гэрээ гүйцэтгэлийн өртөг- НББОУС 37, НББОУС16 болон СТОУС 3, СТОУС-уудад 2018-2020 оны хооронд хийгдсэн жил тутмын сайжруулалт – СТОУС 1, СТОУС 9, СТОУС 16 болон НББОУС 41 (2020 оны 5-р сарын 14-ний өдөр батлагдсан ба 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант хугацаанд дагаж мөрдөнө).

Эдгээр нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Банкны санхүүгийн тайланд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлээгүй.

6. Нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ бодлогын мэдэгдэл

2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр буюу түүнээс хойш буюу түүнээс хойш эхлэх жилийн тайлант жилүүдэд заавал дагаж мөрдөх зарим шинэ стандарт, тайлбарууд батлагдсан бөгөөд Банк эдгээр стандартуудыг хугацаанаас нь өмнө хэрэгжүүлж эхлээгүй.

- СТОУС 17 “Даатгалын гэрээ” (2017 оны 5-р сарын 18-ны өдөр батлагдсан ба 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).
- СТОУС 17-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд болон СТОУС 4-д орсон нэмэлт өөрчлөлт (2020 оны 6-р сарын 25-ны өдөр батлагдсан ба 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).
- СТОУС 17-г мөрдөж буй даатгагчдад зориулсан шилжилтийн сонголт– СТОУС 17-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд (2021 оны 12-р сарын 9-ний өдөр батлагдсан ба 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).

Банк нь одоогоор санхүүгийн тайланд нөлөөлөх СТОУС 17 болон түүний нэмэлт өөрчлөлтийн нөлөөллийг үнэлж байна.

- Нэг гүйлгээнээс үүссэн хөрөнгө болон өр төлбөрт холбогдох хойшлогдсон татвар - НББОУС 12-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд (2021 оны 5-р сарын 7-ны өдөр батлагдсан ба 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).
- Богино ба урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал, хүчин төгөлдөр болох хугацааг хойшлуулах– НББОУС 1-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд (2020 оны 7-р сарын 15-ны өдөр батлагдсан ба 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).
- СТОУС 16, Түрээс-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд: Борлуулах болон буцаан түрээслэх үеийн түрээсийн өр төлбөр (2022 оны 9-р сарын 22-ны өдөр батлагдсан ба 2024 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).
- НББОУС 8-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд: Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын тодорхойлолт (2021 оны 2-р сарын 12-ны өдөр батлагдсан ба 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).
- НББОУС 1 болон СТОУС Практик тайлагналын 2-т орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд: НББ-ийн бодлогын толиллуулга (2021 оны 2-р сарын 12-ны өдөр батлагдсан ба 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).
- Богино ба урт хугацаат өр төлбөрийн ангилал– НББОУС 1-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд (2020 оны 1-р сарын 23-ны өдөр батлагдсан ба 2020 оны 7-р сарын 15 болон 2022 оны 10-р сарын 31-ны өдөр нэмэлт өөрчлөлт орсон ба 2024 оны 1-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно).

Дээр дурдагдаагүй шинэ стандарт, тайлбарууд нь Банкны санхүүгийн тайланд мэдэгдэхүйц нөлөөг үзүүлэхээргүй байна.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

7. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Бэлэн мөнгө	212,128,736	186,773,015
Монголбанкны харилцах	1,250,828,153	596,212,932
Монголбанкны үнэт цаас	1,924,514,033	3,341,595,707
Бусад банкууд дахь харилцах хадгаламж – 3 сараас бага хугацаатай	981,378,356	373,762,780
Засгийн газрын бонд	6,848,102	-
Буцаан худалдах, худалдан авах гэрээтэй репо хэлцлийн үнэт цаас – 3 сараас бага хугацаатай	-	29,989,321
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн нийт дүн	4,375,697,380	4,528,333,755
Хасах: Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн зээлжих эрсдэлийн сан	(2,285,179)	(1,353,776)
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр дүн	4,373,412,201	4,526,979,979

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк ОХУ-ын гурван банкинд 192,649 мянган төгрөгийн харилцах данс эзэмшиж байсан бөгөөд Банкны зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц нэмэгдсэн гэж үзсэн тул тэдгээрийг “2-р үе шат”-нд ангилж, нийт хугацааны турш дахь ХБЭА-ыг тооцоолж, нийт 151,711 мянган төгрөгийг бүртгэсэн. Бусад мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийг “1-р үе шат”-нд ангилсан.

Монголбанкны үнэт цаасыг 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 175,582,000 мянган төгрөг (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 0 төгрөг)-ийн буцаан худалдан авах хэлцлээр барьцаалсан. Барьцаалуулагч эдгээр үнэт цаасыг дахин барьцаалах, худалдах эрхгүй. Бусад мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө, түүний дотор төв банкинд байгаа үлдэгдэл (заавал байх нөөцөөс бусад) барьцаалагдахгүй.

Бэлэн мөнгөнөөс бусад мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний систем болон жилийн эцсийн байдлаар шатлалын ангилалд үндэслэсэн зээлжилтийн чанар болон зээлийн эрсдэлийн хамгийн дээд хэмжээг харуулав. Хүснэгтэд тусгасан дүнгүүд үнэ цэнийн бууралтын хасагдуулгын нийт дүнгээр илэрхийлэгдсэн. Банк нь зээлийн бус санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд Стандарт энд Пүүрс (S&P)-ийн жил бүр гаргадаг дэлхийн корпорациудын дефолт болон зэрэглэл шилжилтийн судалгааг ашигладаг бөгөөд үнэлгээгүй компанийн хувьд таамаглалын зэрэглэлийг ашигладаг. Банкны дотоод үнэлгээний систем болон ХБЭА-ын сангийн тооцооллыг тусгайлсан эсвэл багцад суурилсан үнэлгээгээр тооцоолох эсэх тухай бодлого журмыг Тодруулга 36-д дэлгэрэнгүй тусгасан болно:

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотоод үнэлгээний зэрэглэл:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бусад банкууд дахь харилцах, хадгаламж-3 сараас					Нийт дүн
	Монголбанкны харилцах	Монголбанкны үнэт цаас	Засгийн газрын бонд	бага	Засгийн газрын бонд	
AA– аас AA+ зэрэгтэй	-	-	83,992,693	6,848,102	-	90,840,795
A– аас A+ зэрэгтэй	-	-	213,857,899	-	-	213,857,899
BBB– аас BBB+ зэрэгтэй	-	-	6,595,720	-	-	6,595,720
BB– аас BB+ зэрэгтэй	-	-	4,300,157	-	-	4,300,157
B– аас B+ зэрэгтэй	1,250,828,153	1,924,514,033	654,503,266	-	-	3,829,845,452
C ээс CCC+ зэрэгтэй	-	-	192,649	-	-	192,649
Үнэлгээгүй	-	-	17,935,972	-	-	17,935,972
Нийт дүн	1,250,828,153	1,924,514,033	981,378,356	6,848,102	4,163,568,644	

7. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө (үргэлжлэл)

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн дотоод үнэлгээний зэрэглэл:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Монголбанкны харилцах	Монголбанкны үнэт цаас	Бусад банкууд дахь харилцах, хадгаламж – 3 сараас бага	Буцаан худалдах, худалдан авах гэрээтэй репо үнэт цаас	Нийт дүн
AA– аас AA+ зэрэгтэй	-	-	83,427,389	-	83,427,389
A– аас A+ зэрэгтэй	-	-	208,174,986	-	208,174,986
BBB– аас BBB+ зэрэгтэй	-	-	22,989,827	-	22,989,827
BB– аас BB+ зэрэгтэй	-	-	4,922,878	-	4,922,878
B– аас B+ зэрэгтэй	596,212,932	3,341,595,707	35,354,753	29,989,321	4,003,152,713
C ээс CCC+ зэрэгтэй	-	-	-	-	-
Үнэлгээгүй	-	-	18,892,947	-	18,892,947
Нийт дүн	596,212,932	3,341,595,707	373,762,780	29,989,321	4,341,560,740

8. Монголбанкин дахь заавал байлгах нөөц

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Монголбанкин дахь заавал байлгах нөөц	980,607,485	818,615,281
Хасах: Монголбанкин дахь заавал байлгах нөөцийн зээлжих эрсдэлийн сан	(11,502,658)	(9,533,549)
Заавал байлгах нөөцийн цэвэр дүн	969,104,827	809,081,732

Монголбанкинд байршуулах бэлэн мөнгөний зайлшгүй байлгах нөөцийн үлдэгдэл нь 14 хоногийн татан төвлөрүүлсэн эх үүсвэрийн дундаж үлдэгдлийн төгрөгийн 8.0% болон валютын 18.0%-аас багагүй байна. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Монголбанкны шаардсан 14 хоногийн дундаж нөөцийн үлдэгдлийн 589,764,840 мянган төгрөг (2021: 504,784,204 мянган төгрөг) нь монгол төгрөгөөр илэрхийлэгдсэн байсан ба Монголбанкны харилцах дансанд 390,842,645 мянган төгрөг (2021: 313,831,077 мянган төгрөг)-ийг бүртгэсэн байна.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар банкны дотоод үнэлгээний системд үндэслэсэн Монголбанкны заавал байлгах нөөцийн зээлжилтийн чанар нь “B- зэргээс B+” зэрэг рүү шилжсэн. Банкны дотоод үнэлгээний систем болон ХБЭА-ын санг тусгайлсан эсвэл багцад суурилан тооцоолдог эсэх талаар баримтлах бодлогыг Тодруулга 36-д тусгасан болно. ХБЭА-ын хэмжилтийн хувьд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Монголбанкны заавал байлгах нөөцийг “1-р үе шат”-д бүртгэсэн.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн нийт дансны үнэ болон холбогдох ХБЭА-ын сангийн өөрчлөлтөд хийсэн дүн шинжилгээг доор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 1-р үе шат	2021 1-р үе шат
1-р сарын 1-нээрх дансны дүн	818,615,281	752,262,088
Тайлант жилийн цэвэр өөрчлөлт, хөдөлгөөн	161,992,204	66,353,193
12 -р сарын 31-нээрх дансны дүн	980,607,485	818,615,281
1-р сарын 1-нээрх ХБЭА-ын сангийн дүн	9,533,549	8,926,490
Тайлант жилийн цэвэр өөрчлөлт, хөдөлгөөн (Тодруулга 28)	1,969,109	607,059
12 -р сарын 31-нээрх дансны үнэ	11,502,658	9,533,549

9. Санхүүгийн Хөрөнгө оруулалт

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
ААБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	249,068,185	149,905,024
БДОБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	186,302,687	206,007,659
ХӨ-өөр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаас	1,038,725,692	553,088,798
Нийт өрийн хэлбэрээрх үнэт цаас	1,474,096,564	909,001,481
БДОБҮЦ-ээр хэмжигдэх өмчийн үнэт цаас	4,267,181	3,157,209
Нийт өмчийн хэлбэрээрх үнэт цаас	4,267,181	3,157,209
Нийт хөрөнгө оруулалт	1,478,363,745	912,158,690

Нийт өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтад Засгийн Газрын бондууд, Монголбанкны үнэт цаасууд, Ипотекийн зээлээр баталгаажсан “Энгийн” ба “Давуу” эрхтэй үнэт цаас болон Компанийн бондууд багтсан байна.

Засгийн Газрын бондууд олон улсын зах зээлд бүртгэлтэй байдаг ба тухайн хөрөнгө оруулалтын бизнес загварт үндэслэн бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх (БДОБҮЦ) эсвэл хорогдуулсан өртгөөр (ХӨ) хүлээн зөвшөөрөгдөх хэлбэрээр хэмжигдэнэ.

Монголбанкны үнэт цаас нь хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй, Засгийн Газраас гаргасан хүү тооцдог урт хугацаат, хорогдуулсан өртөг (ХӨ)-өөр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цааснууд байна.

Давуу эрхтэй “ИЗББ” нь Монголын Ипотекийн Корпорациас гаргасан хүү тооцдог, урт хугацаат үнэт цаас бөгөөд орон сууцны хөнгөлөлттэй зээлийн санхүүжилтэд зориулж арилжааны банкуудад олгосон ба Монголбанк болон Сангийн Яаманд ипотекийн зээлийн эх үүсвэрийн эргэн төлөлт байдлаар худалддаг.

Энгийн “ИЗББ” нь Монголын Ипотекийн Корпорациас гаргасан хүү тооцдог, урт хугацаат үнэт цаас бөгөөд арилжааны банкууд хамгийн багадаа 3 жил эзэмших үүрэгтэй.

Нэмж дурдахад, Үнэт цаасны санхүүжилтийн корпорациас гаргасан хөрөнгөөр баталгаажсан хөрөнгө оруулалт нь давуу болон энгийн эрхтэй ИЗББ-ыг багтаасан байдаг.

Бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх өмчийн хэлбэрээрх үнэт цаас нь Монголын хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй МИК-ийн хувьцаа юм.

Ашиг алдагдлаар хэмжигдэх бодит үнэ цэнэ (ААБҮЦ)-ээр болон хорогдуулсан өртөг (ХӨ)-өөр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаасны 2022 оны өсөлт нь Үнэт цаасны санхүүжилтийн корпорациас гаргасан хөрөнгөөр баталгаажсан хөрөнгө оруулалт болон Монголбанкны үнэт цаас худалдан авсантай холбоотой байна. Бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх (БДОБҮЦ) өрийн үнэт цаасны бууралт нь компанийн бондууд болон бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх (БДОБҮЦ) Засгийн газрын бондуудын төлөлтийн улмаас буурсан байна.

9. Санхүүгийн Хөрөнгө Оруулалт (үргэлжлэл)

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтын ангилал болон хэмжилтийг доор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	ААБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	БДОБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	ХӨ-өөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	Нийт дүн
Засгийн газрын бонд	-	196,655,885	640,457,405	837,113,290
Монголбанкны үнэт цаас	-	-	308,425,600	308,425,600
Давуу эрхтэй бонд	74,849,224	-	73,501,171	148,350,395
Энгийн эрхтэй бонд	174,218,961	-	-	174,218,961
Компанийн бонд	2,813,284	-	28,340,059	31,153,343
Нийт дансны үнэ	251,881,469	196,655,885	1,050,724,235	1,499,261,589
Хасах нь: Зээлжих эрсдэлийн сан	-	(1,722,511)	(11,998,543)	(13,721,054)
Хасах нь: Бодит үнэ цэнийн тохируулга	(2,813,284)	(8,630,687)	-	(11,443,971)
Дансны үнэ (бодит үнэ цэнэ)	249,068,185	186,302,687	1,038,725,692	1,474,096,564

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалтын ангилал болон хэмжилтийг доор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	ААБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	БДОБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	ХӨ-өөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	Нийт дүн
Засгийн газрын бонд	-	190,036,974	538,593,405	728,630,379
Давуу эрхтэй бонд	36,536,559	-	-	36,536,559
Энгийн эрхтэй бонд	113,368,465	-	-	113,368,465
Компанийн бонд	2,326,681	14,958,410	23,853,504	41,138,595
Нийт дансны үнэ	152,231,705	204,995,384	562,446,909	919,673,998
Хасах нь: Зээлжих эрсдэлийн сан	-	(3,489,529)	(9,358,111)	(12,847,640)
Хасах нь: Бодит үнэ цэнийн тохируулга	(2,326,681)	4,501,804	-	2,175,123
Дансны үнэ (бодит үнэ цэнэ)	149,905,024	206,007,659	553,088,798	909,001,481

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

9. Санхүүгийн Хөрөнгө Оруулалт (үргэлжлэл)

Зээлжих эрсдэлийн сангийн өөрчлөлт, хөдөлгөөн болон бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх (БДОБҮЦ) ба хорогдуулсан өртөг (ХӨ)-өөр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаасны нийт дансны үлдэгдлийг дор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	БДОБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	ХӨ-өөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас
2022 оны 1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	209,497,188	562,446,909
Худалдан авалт/Нэмэлт	56,035,308	696,246,124
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	5,793,611	6,071,658
Дуусгавар болсон/төлөгдсөн санхүүгийн хэрэглүүр	(93,256,063)	(281,893,933)
Хүүгийн авлагын төлөлт	(11,851,716)	(48,687,385)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	35,839,528	116,540,862
Бодит үнэ цэнийн бууралт	(14,032,658)	–
2022 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	188,025,198	1,050,724,235
ХБЭА-ын сан, 2022 оны 1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	3,489,529	9,358,111
Шинэ хөрөнгө оруулалтын худалдан авалт	485,888	6,044,161
Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын тооцоололд ашигласан зүйлсийн өөрчлөлт	(1,216,898)	(1,887,431)
Хугацаа дууссан/ эргэн төлөгдсөн	(1,036,008)	(1,516,298)
Тайлант жилийн цэвэр зардал/(буцаалт) (Тодруулга 28)	(1,767,018)	2,640,432
2022 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	1,722,511	11,998,543
2022 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	186,302,687	1,038,725,692

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	БДОБҮЦ-ээр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас	ХӨ-өөр хэмжигдэх өрийн үнэт цаас
Нийт дансны үнэ		
2021 оны 1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	204,295,155	534,885,253
Худалдан авалт/Нэмэлт	156,535,570	329,784,384
Хуримтлагдсан хүүгийн авлага	12,198,719	43,000,246
Хорогдуулаагүй хямдруулалтын цэвэр хөдөлгөөн	13,472,185	14,470,192
Дуусгавар болсон/эргэн төлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	(159,788,090)	(316,125,718)
Хүүгийн авлагын төлөлт	(10,790,982)	(41,831,260)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	1,431,151	(1,736,188)
Бодит үнэ цэнийн бууралт	(7,856,520)	-
2021 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	209,497,188	562,446,909
ХБЭА-ын сан, 2021 оны 1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	3,261,668	5,682,856
Шинэ хөрөнгө оруулалтын худалдан авалт	2,778,302	4,919,320
Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын тооцоололд ашигласан зүйлсийн өөрчлөлт	(1,084,001)	(383,384)
Хугацаа дууссан/эргэн төлөгдсөн	(1,466,440)	(860,681)
Тайлант жилийн цэвэр зардал (Тодруулга 28)	227,861	3,675,255
2021 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	3,489,529	9,358,111
2021 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	206,007,659	553,088,798

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

9. Санхүүгийн Хөрөнгө Оруулалт (үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд зээлийн эрсдэлийн зэрэглэлд үндэслэсэн ХБЭА-ын санг хүлээн зөвшөөрсөн, бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаас цаасны зээлийн эрсдэлийн шинжилгээг харуулсан.

Бүх бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаас нь 1-р үе шатанд ордог. Банкны ашигласан зээлийн эрсдэлийн үнэлгээний системийн тодорхойлолт болон хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын хэмжилтийн аргачлал, төлбөрийн чадваргүй болох үеийн бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх (БДОБҮЦ) өрийн үнэт цаасанд хамаарах зээлийн эрсдэлийн мэдэхүйц өсөлт (ЗЭМН)-ийн тодорхойлолтыг Тодруулга 36-аас харна уу.

Мянган төгрөгөөр	2022 оны 12 сарын 31				2021 оны 12 сарын 31			
	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сан	ХӨ-өөс БҮЦ-рүү бүртгэснээс үүсэх бодит үнэ цэнийн тохируулга	Дансны үнэ (бодит үнэ цэнэ)	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сан	ХӨ-өөс БҮЦ-рүү бүртгэснээс үүсэх бодит үнэ цэнийн тохируулга	Дансны үнэ (бодит үнэ цэнэ)
<i>А- аас АА+ зэрэгтэй</i> Засгийн газрын бонд	43,034,009	-	(69,593)	42,964,416	-	-	-	-
<i>В- аас В+ зэрэгтэй</i> Засгийн газрын бонд	153,621,876	(1,722,511)	(8,561,094)	143,338,271	190,036,974	(3,233,310)	3,403,654	190,207,318
Компанийн бонд	-	-	-	-	14,958,410	(256,219)	1,098,150	15,800,341
Бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөх нийт өрийн үнэт цаас	196,655,885	(1,722,511)	(8,630,687)	186,302,687	204,995,384	(3,489,529)	4,501,804	260,007,659

Дараах хүснэгтэд зээлийн эрсдэлийн зэрэглэлд үндэслэсэн хорогдуулсан өртгөөр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаасны зээлийн чанарын шинжилгээг харуулсан.

Бүх хорогдуулсан өртөг (ХӨ)-өөр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаас нь 1-р үе шатанд ордог. Банкны ашигласан зээлийн эрсдэлийн үнэлгээний системийн тодорхойлолт болон хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын хэмжилтийн аргачлал, төлбөрийн чадваргүй болох үеийн хорогдуулсан өртгөөр хүлээн зөвшөөрөгдөх өрийн үнэт цаасанд хамаарах зээлийн эрсдэлийн мэдэхүйц өсөлт (ЗЭМН)-ийн тодорхойлолтыг Тодруулга 36-аас харна уу.

Мянган төгрөгөөр	2022 оны 12 сарын 31			2021 оны 12 сарын 31		
	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сан	Дансны үнэ (бодит үнэ цэнэ)	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сан	Дансны үнэ (бодит үнэ цэнэ)
<i>- В- аас В+ зэрэгтэй</i> Засгийн газрын бонд	640,457,405	(8,177,104)	632,280,301	538,593,405	(8,949,531)	529,643,873
Монгол банкны үнэт цаас	308,425,600	(1,039,757)	307,385,842	-	-	-
Давуу эрхтэй бонд	73,501,171	(2,389,883)	71,111,288	-	-	-
Компанийн бонд	28,340,059	(391,799)	27,948,260	23,853,504	(408,580)	23,444,924
Хорогдуулсан өртгөөр хүлээн зөвшөөрөгдөх нийт өрийн үнэт цаас	1,050,724,235	(11,998,543)	1,038,725,692	562,446,909	(9,358,111)	553,088,798

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

10. Хараат компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 сарын 31	2021 оны 12 сарын 31
Зээлийн мэдээллийн төв ХХК (ЗМТ)	243,638	243,638
Монголын Банкуудын хөрөнгийн менежментийн ассоциаци (МБХМА)	39,951	58,250
	283,589	301,888

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь Монголын Банкуудын хөрөнгийн менежментийн ассоциаци болон Зээлийн мэдээллийн төвийн хувьцааны 10.00% болон 18.88% (2021: 14.58% болон 18.88%)-ийг тус тус эзэмшиж байна. Банк эдгээр байгууллагын ТУЗ-д төлөөлөх замаар мэдэгдэхүйц нөлөөлөл үзүүлдэг. Тайлант хугацаанд, эдгээр хараат компаниудын хуваарилагдах ашиг нь материаллаг бус байсан тул бүртгэгдээгүй байна.

11. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр

Дараах хүснэгтэд хөрөнгө, өр төлбөр гэж бүртгэгдсэн үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн нэрлэсэн үнэ болон бодит үнэ цэнийг харуулсан болно. Нэрлэсэн үнэ нь нийт дүнгээрээ үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн тухайн үнэт цаасны дүн байх бөгөөд суурь хүү эсвэл хүүгийн индексээс шалтгаалан үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэлгээнд өөрчлөлт ордог. Нэрлэсэн үнэ нь жилийн эцсийн байдлаарх гүйлгээний дүнг харуулах боловч зах зээлийн эрсдэл эсвэл зээлийн эрсдэлийн алийг нь ч илэрхийлэхгүй.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Нэрлэсэн үнэ		Бодит үнэ цэнэ	
	Авлага	Өглөг	Хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ	Өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ
Урт хугацаат үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	1,280,737,905	1,159,776,705	128,660,248	4,516,477
Хейджийн бүртгэлд хамрагдах хейджийн хэрэглүүрүүд	786,792,419	696,402,522	91,425,523	(149,503)
Хейджийн бүртгэлд хамрагдахгүй хейджийн хэрэглүүрүүд	493,945,486	463,374,183	37,234,725	4,665,980
Нийт богино хугацаат санхүүгийн хэрэглүүр	48,700,955	48,673,261	-	380,420
2022 оны 12 сарын 31-ний өдөр	1,329,438,860	1,208,449,966	128,660,248	4,896,897

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Нэрлэсэн үнэ		Бодит үнэ цэнэ	
	Авлага	Өглөг	Хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ	Өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ
Урт хугацаат үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	513,839,684	485,885,071	27,086,528	-
Хейджийн бүртгэлд хамрагдах хейджийн хэрэглүүрүүд	479,638,890	454,605,456	23,736,439	-
Хейджийн бүртгэлд хамрагдахгүй хейджийн хэрэглүүрүүд	34,200,794	31,279,615	3,350,089	-
Нийт богино хугацаат санхүүгийн хэрэглүүр	59,049,469	58,959,924	-	319,756
2021 оны 12 сарын 31-ний өдөр	572,889,153	544,844,995	27,086,528	319,756

Банкны тайлант хугацааны эцсээрх гадаад валютын форвард болон своп хэлцлээс үүссэн гадаад валютын авлага болон өглөгийн бодит үнэ цэнийг дараах хүснэгтэд үзүүлэв. Хүснэгтэнд холбогдох тайлант хугацааны эцсийн өдрийн дараа харилцагч талуудтай хийгдсэн хэлцлүүдийн төлбөр тооцооны дүн (болон төлбөр)-ийн цэвэршүүлээгүй нийт позицыг тусган харууллаа. Зах зээл дэх хүүний түвшний өөрчлөлт, гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт, хөдөлгөөн болон гэрээний нөхцөл дэх бусад хувьсах өөрчлөлтөөс хамаарч үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр нь ашигтай (хөрөнгө) ашиггүй (өр төлбөр) байж болно.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

11. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр (Үргэлжлэл)

Үүсмэл санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн нийт бодит үнэ цэнэ нь цаг үргэлж их хэмжээгээр өөрчлөгдөж болдог.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Авлага 2022	Өглөг 2022	Авлага 2021	Өглөг 2021
Гадаад валютын форвард болон своп хэлцэл: тайлант хугацааны эцсээрх бодит үнэ цэнэ				
- төлбөр тооцооны авлага (+)	1,254,515,848	48,037,585	512,971,599	30,073
- төлбөр тооцооны өглөг (-)	(1,125,855,600)	(52,934,482)	(485,885,071)	(349,829)
Гадаад валютын форвард болон своп хэлцлийн цэвэр бодит үнэ цэнэ	128,660,248	(4,896,897)	27,086,528	(319,756)

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний эрсдэлд өртөх дүнг Банкны зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын бүхий л хүрээнд хянадаг. Санхүүгийн байдал болон үйл ажиллагааны гүйцэтгэлд хейджийн бүртгэл хэрхэн нөлөөлөхийг Тодруулга 27 болон Тодруулга 36-аас мөн доороос харна уу.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар, хейджийн нягтлан бодох бүртгэлд хейджээр хамгаалагдсан зүйл гэж тодорхойлогдсон гадны банк болон банк бус санхүүгийн байгууллагуудаас авсан ам.долларын урт хугацаат зээлийн санхүүжилт нь 228,413 мянган ам.доллар (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 168,365 мянган ам.доллар)-ын нэрлэсэн дүнтэй бөгөөд жилийн 3%-4.2%-ийн хүү дээр 6 сарын ЛИБОР эсвэл баталгаажсан овернайт санхүүжилтийн хүү (БОСХ)-г нэмсэн хувьсах хүү (2021 оны 12 дугаар сарын 31: жилийн 3.5%-5.00%-ийн хүү дээр 6 сарын ЛИБОР)-тэй байсан эсвэл жилийн 3.5%-5.00% тогтмол хүүтэй байсан (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 3.5%-5.00%).

Дараах хүснэгтэнд хейджийн бүртгэлийг хангах хейджийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн мэдээллийн харуулсан байна:

Мөнгөн урсгалын хейдж <i>Мянган төгрөгөөр</i>	Хейджийн хэрэглүүр	Хейджийн эрсдэл	Хейджийн бүртгэлд хамрагдах хейджийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэний өөрчлөлт	Үр ашиггүй байдлын тооцоололд ашигласан хейджээр хамгаалагдсан зүйлийн үнийн өөрчлөлт	Ашиг, алдагдлын тайлан руу ангилагдсан хейджийн үр ашиггүй дүн
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр	Валют хоорондын хүүгийн своп хэлцэл	Валютын ханшийн эрсдэл	97,232,286	(81,958,751)	15,273,535
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр	Валют хоорондын хүүгийн своп хэлцэл	Валютын ханшийн эрсдэл	(10,303,383)	11,233,271	929,888

Дараах хүснэгтэд хейджийн хэрэглүүрийн хугацааны ангиллыг дэлгэрэнгүйг тусган харууллаа:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	3 сараас бага	3 - 6 сар	6 - 12 сар	1 - 5 жил	5 жилээс их
Төгрөгийн авлага	-	8,722,952	8,641,516	13,002,992	-
Төгрөгийн дундаж хүү	-	14.5%	14.5%	14.5%	-
Төгрөгийн өглөг	45,150,343	40,200,785	170,593,113	805,649,362	63,737,102
Төгрөгийн дундаж хүү	12.3%	11.6%	11.4%	13.8%	14.0%
Долларын авлага	59,050,286	47,232,027	200,930,005	875,367,728	67,790,399
Долларын дундаж хүү	9.7%	11.1%	10.0%	12.4%	12.6%
Долларын өглөг	-	9,644,880	9,989,340	14,811,780	-
Долларын дундаж хүү	-	12.9%	13.0%	12.9%	-

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Мянган төгрөгөөр	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны дүн	7,599,161,904	6,457,320,642
Хасах: Зээлжих эрсдэлийн сан	(566,704,290)	(428,337,712)
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны дүн	7,032,457,614	6,028,982,930
Ашиг алдагдлаар хэмжигдэх бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	378,606,395	560,315,869
Нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	7,411,064,009	6,589,298,799

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны үнэ болон зээлжих эрсдэлийн санг ангилалаар нь 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар дараах хүснэгтээр харууллаа:

Мянган төгрөгөөр	2022 оны 12 дугаар сарын 31			2021 оны 12 дугаар сарын 31		
	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сан	Дансны үнэ	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сан	Дансны үнэ
Бизнесийн зээл	4,004,941,079	(423,291,321)	3,581,649,758	3,703,581,060	(326,797,695)	3,376,783,365
Хэрэглээний зээл	2,888,108,397	(130,476,550)	2,757,631,847	2,159,795,450	(98,108,246)	2,061,687,204
Хөдөө аж ахуйн зээл	706,112,428	(12,936,419)	693,176,009	593,944,132	(3,431,771)	590,512,361
Нийт дүн	7,599,161,904	(566,704,290)	7,032,457,614	6,457,320,642	(428,337,712)	6,028,982,930

2021 оны 2 дугаар сарын 20-ны өдөр Монгол Улсын Засгийн газраас “Иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаалж, эдийн засгийг сэргээх 10 их наядын цогц хөтөлбөр” баталсан ба тус хөтөлбөр нь ЖДҮ, орон сууц, стратегийн ач холбогдол бүхий төслүүд, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, боловсролын хүртээмжийг дэмжих 5 хэсгээс бүрдсэн бөгөөд 2023 он хүртэл үргэлжлэх төлөвтэй байна.

Хуулийн этгээдэд олгох зээлийн ангиллын дэлгэрэнгүйг доор тайлбарлав:

- Бизнесийн зээл: Байгууллага, аж ахуйн нэгж болон иргэдийн бизнесийн үйл ажиллагааны санхүүгийн хэрэгцээг хангах зээл;
- Хэрэглээний зээл: Иргэд хувь хүмүүсийн санхүүгийг хэрэгцээг хангах зээл;
- Хөдөө аж ахуйн зээл: Хөдөө аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, хувь хүмүүсийн бизнесийн болон хэрэглээний хэрэгцээг хангах зээл

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны үлдэгдэл болон зээлжих эрсдэлийн сангийн тайлант хугацааны эхэн болон эцсийн үлдэгдлийн дэлгэрэнгүйг доорх хүснэгтээр харуулав:

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

	Зээлжих эрсдэлийн сан			Нийт дүн	Нийт дансны үнэ			Нийт дүн
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)		1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
БИЗНЕСИЙН ЗЭЭЛ								
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	96,460,460	50,887,046	179,450,189	326,797,695	2,832,784,866	625,745,352	245,050,842	3,703,581,060
Шинээр олгосон болон худалдан авсан	53,702,284	36,411,902	-	90,114,186	6,052,432,689	180,979,051	-	6,233,411,740
Тайлант хугацаанд данснаас хассан	(42,255,403)	(21,511,593)	(31,189,785)	(94,956,781)	(5,687,561,105)	(180,799,092)	(66,768,190)	(5,935,128,387)
- Шилжилт/1-р үе шат-руу	1,467,894	(5,739,399)	-	(4,271,505)	125,053,586	(125,053,586)	-	-
- Шилжилт/2-р үе шат-руу	(41,028,927)	97,019,117	(1,474,638)	54,515,552	(737,014,414)	740,642,154	(3,627,740)	-
- Шилжилт/3-р үе шат-руу	-	(24,552,721)	55,558,024	31,005,303	-	(127,838,378)	127,838,378	-
Хуримтлагдсан хүүгийн өөрчлөлт	(277,116)	2,293,304	(2,960,215)	(944,027)	1,242,678	2,335,770	(3,709,193)	(130,745)
Загварын өөрчлөлт	(9,468,097)	(14,119,872)	43,414,699	19,826,730	-	-	-	-
Тайлант хугацааны зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулсан нийт өөрчлөлт	(37,859,365)	69,800,738	63,348,085	95,289,458	(245,846,566)	490,265,919	53,733,255	298,152,608
<i>Тайлант хугацаанд нэмж байгуулсан зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулаагүй өөрчлөлт:</i>								
Данснаас хассан	-	-	(121,029)	(121,029)	-	-	(121,029)	(121,029)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү болон бусад өөрчлөлтүүд	35,808	10,502	1,278,887	1,325,197	2,096,527	36,655	1,195,258	3,328,440
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	58,636,903	120,698,286	243,956,132	423,291,321	2,589,034,827	1,116,047,926	299,858,326	4,004,941,079

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

Мянган төгрөгөөр	Зээлжих эрсдэлийн сан				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
БИЗНЕСИЙН ЗЭЭЛ								
2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	59,905,987	50,831,454	164,097,110	274,834,551	1,627,651,484	868,544,885	229,104,524	2,725,300,893
Шинээр олгосон болон худалдан авсан	95,116,576	27,928,785	-	123,045,361	5,661,650,260	254,381,571	-	5,916,031,831
Тайлант хугацаанд данснаас хассан	(48,718,336)	(21,929,475)	(29,970,335)	(100,618,146)	(4,367,966,656)	(530,583,934)	(39,124,899)	(4,937,675,489)
- Шилжилт/1-р үе шат-руу	86,350	(1,306,826)	-	(1,220,476)	5,063,558	(5,063,558)	-	-
- Шилжилт/2-р үе шат-руу	(7,437,234)	12,828,905	(1,175,296)	4,216,375	(105,326,572)	108,312,917	(2,986,345)	-
- Шилжилт/3-р үе шат-руу	-	(16,817,673)	44,550,725	27,733,052	-	(56,304,174)	56,304,174	-
Хуримтлагдсан хүүгийн өөрчлөлт	(2,491,308)	(646,630)	2,075,647	(1,062,291)	11,835,060	(13,528,578)	1,882,010	188,492
Тайлант хугацааны зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулсан нийт өөрчлөлт	36,556,048	57,086	15,480,741	52,093,875	1,205,255,650	(242,785,756)	16,074,940	978,544,834
<i>Тайлант хугацаанд нэмж байгуулсан зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулаагүй өөрчлөлт:</i>								
Данснаас хассан	-	-	(127,198)	(127,198)	-	-	(127,198)	(127,198)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү болон бусад өөрчлөлтүүд	(1,575)	(1,494)	(464)	(3,533)	(122,268)	(13,777)	(1,424)	(137,469)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	96,460,460	50,887,046	179,450,189	326,797,695	2,832,784,866	625,745,352	245,050,842	3,703,581,060

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

	Зээлжих эрсдэлийн сан				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ЗЭЭЛ								
2021 оны 12 дугаар сарын 31	23,075,238	3,995,492	71,037,516	98,108,246	1,997,972,963	38,056,012	123,766,475	2,159,795,450
Шинээр олгосон болон худалдан авсан	13,665,415	1,932,384	-	15,597,799	4,786,358,919	5,283,924	-	4,791,642,843
Тайлант хугацаанд данснаас хассан	(7,271,861)	(1,249,888)	(17,913,122)	(26,434,871)	(3,945,889,802)	(83,570,027)	(40,361,948)	(4,069,821,777)
- Шилжилт/1-р үе шат-руу	26,602	(343,667)	-	(317,065)	2,649,475	(2,649,475)	-	-
- Шилжилт/2-р үе шат-руу	(12,142,014)	20,441,118	(3,581,084)	4,718,020	(375,297,406)	381,490,666	(6,193,260)	-
- Шилжилт/3-р үе шат-руу	-	(4,748,335)	18,207,896	13,459,561	-	(40,294,198)	40,294,198	-
Хуримтлагдсан хүүгийн өөрчлөлт	(73,848)	116,516	8,306	50,974	5,828,669	1,933,717	15,039	7,777,425
Загварын өөрчлөлт	(991,913)	(493,903)	28,141,919	26,656,103	-	-	-	-
Тайлант хугацааны зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулсан нийт өөрчлөлт	(6,787,619)	15,654,225	24,863,915	33,730,521	473,649,855	262,194,607	(6,245,971)	729,598,491
<i>Тайлант хугацаанд нэмж байгуулсан зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулаагүй өөрчлөлт:</i>								
Данснаас хассан	-	-	(1,393,080)	(1,393,080)	-	-	(1,393,080)	(1,393,080)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү болон бусад өөрчлөлтүүд	412	1,194	29,257	30,863	51,803	4,996	50,737	107,536
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	16,288,031	19,650,911	94,537,608	130,476,550	2,471,674,621	300,255,615	116,178,161	2,888,108,397

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

	Зээлжих эрсдэлийн сан			Нийт дүн	Нийт дансны үнэ			Нийт дүн
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)		1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ЗЭЭЛ								
2020 оны 12 дугаар сарын 31	13,467,863	2,435,643	71,944,883	87,848,389	1,803,296,619	61,824,821	126,560,858	1,991,682,298
Шинээр олгосон болон худалдан авсан	17,132,356	1,540,437	-	18,672,793	3,070,991,642	7,256,645	-	3,078,248,287
Тайлант хугацаанд данснаас хассан	(5,376,476)	(430,889)	(18,090,647)	(23,898,012)	(2,839,686,744)	(25,393,279)	(37,794,085)	(2,902,874,108)
- Шилжилт/1-р үе шат-руу	71,380	(569,961)	-	(498,581)	4,489,788	(4,489,788)	-	-
- Шилжилт/2-р үе шат-руу	(2,297,943)	4,880,060	(540,395)	2,041,722	(38,514,494)	39,482,480	(967,986)	-
- Шилжилт/3-р үе шат-руу	-	(3,962,888)	20,391,469	16,428,581	-	(40,057,843)	40,057,843	-
Хуримтлагдсан хүүгийн өөрчлөлт	78,058	103,090	(1,788,322)	(1,607,174)	(2,603,740)	(567,018)	(3,210,614)	(6,381,372)
Тайлант хугацааны зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулсан нийт өөрчлөлт	9,607,375	1,559,849	(27,895)	11,139,329	194,676,452	(23,768,803)	(1,914,842)	168,992,807
<i>Тайлант хугацаанд нэмж байгуулсан зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулаагүй өөрчлөлт:</i>								
Данснаас хассан	-	-	(879,457)	(879,457)	-	-	(879,457)	(879,457)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү болон бусад өөрчлөлтүүд	-	-	(15)	(15)	(108)	(6)	(84)	(198)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	23,075,238	3,995,492	71,037,516	98,108,246	1,997,972,963	38,056,012	123,766,475	2,159,795,450

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

	Зээлжих эрсдэлийн сан				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ЗЭЭЛ								
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	2,506,248	446,208	479,315	3,431,771	581,953,816	10,666,136	1,324,180	593,944,132
Шинээр олгосон болон худалдан авсан	2,711,805	6,020	-	2,717,825	674,530,057	240,972	-	674,771,029
Тайлант хугацаанд данснаас хассан	(1,569,308)	(198,669)	(329,061)	(2,097,038)	(561,172,913)	(6,915,532)	(550,321)	(568,638,766)
- Шилжилт/Шатлал 1-руу	520	(791)	-	(271)	416,235	(416,235)	-	-
- Шилжилт/Шатлал 2-руу	(2,200,070)	2,645,409	-	445,339	(36,289,577)	36,289,577	-	-
- Шилжилт/Шатлал 3-руу	-	(903,692)	1,649,833	746,141	-	(3,834,283)	3,834,283	-
Хуримтлагдсан хүүгийн өөрчлөлт	(48,982)	39,921	358	(8,703)	4,851,978	1,193,051	498	6,045,527
Загварын өөрчлөлт	5,646,354	114,054	1,950,441	7,710,849	-	-	-	-
Тайлант хугацааны зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулсан нийт өөрчлөлт	4,540,319	1,702,252	3,271,571	9,514,142	82,335,780	26,557,550	3,284,460	112,177,790
<i>Тайлант хугацаанд зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулаагүй өөрчлөлт:</i>								
Данснаас хассан	-	-	(9,494)	(9,494)	-	-	(9,494)	(9,494)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү болон бусад өөрчлөлтүүд	-	-	-	-	-	-	-	-
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	7,046,567	2,148,460	3,741,392	12,936,419	664,289,596	37,223,686	4,599,146	706,112,428

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

	Зээлжих эрсдэлийн сан				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ЗЭЭЛ								
2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	693,276	80,572	1,083,077	1,856,925	386,635,750	24,571,952	2,232,534	413,440,236
Шинээр олгосон болон худалдан авсан	2,645,570	31,568	-	2,677,138	633,365,728	965,150	-	634,330,878
Тайлант хугацаанд данснаас хассан	(511,017)	(51,637)	(910,075)	(1,472,729)	(429,649,058)	(19,539,842)	(1,870,043)	(451,058,943)
- Шилжилт/1-р үе шат-руу	-	-	-	-	-	-	-	-
- Шилжилт/2-р үе шат-руу	(382,277)	427,871	-	45,594	(6,925,637)	6,925,637	-	-
- Шилжилт/3-р үе шат-руу	-	(60,183)	355,674	295,491	-	(1,060,684)	1,060,684	-
Хуримтлагдсан хүүгийн өөрчлөлт	60,696	18,017	(43,850)	34,863	(1,472,967)	(1,196,077)	(93,484)	(2,762,528)
Тайлант хугацааны зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулсан нийт өөрчлөлт	1,812,972	365,636	(598,251)	1,580,357	195,318,066	(13,905,816)	(902,843)	180,509,407
<i>Тайлант хугацаанд зээлжих эрсдэлийн сангийн нөлөөг оруулаагүй өөрчлөлт:</i>								
Данснаас хассан	-	-	(5,511)	(5,511)	-	-	(5,511)	(5,511)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү болон бусад өөрчлөлтүүд	-	-	-	-	-	-	-	-
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	2,506,248	446,208	479,315	3,431,771	581,953,816	10,666,136	1,324,180	593,944,132

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

Нийт зээлийн 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлжилтийн чанарыг харууллаа:

	2022 оны 12 дугаар сарын 31					2021 оны 12 дугаар сарын 31			
	Чанаргүйдэх магадлал	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дансны үнэ	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дансны үнэ
1-р үе шат	0,00%-с 0,15% хүртэл	96,648,415	98,463,749	6,877,407	201,989,571	-	-	-	-
	0,15%-с 0,25% хүртэл	-	45,064,313	-	45,064,313	-	-	-	-
	0,25%-с 0,50% хүртэл	63,868,347	55,812,919	5,320,841	125,002,107	-	-	-	-
	0,50%-с 0,75% хүртэл	-	69,812,163	-	69,812,163	-	-	532,076,272	532,076,272
	0,75%-с 2,50% хүртэл	248,768,640	2,196,953,755	88,886,223	2,534,608,618	-	1,589,372,099	-	1,589,372,099
	2,50%-с 10,0% хүртэл	2,175,768,853	25,062	562,798,858	2,738,592,773	2,632,887,988	408,600,864	-	3,041,488,852
	10,0%-с 45,0% хүртэл	33,261	1,187,563	155,982	1,376,806	197,670,342	-	49,877,544	247,547,886
	45,0%-с 64,0% хүртэл	3,947,311	4,355,097	250,285	8,552,693	2,226,536	-	-	2,226,536
Нийт дүн 1-р үе шат	2,589,034,827	2,471,674,621	664,289,596	5,724,999,044	2,832,784,866	1,997,972,963	581,953,816	5,412,711,645	
2-р үе шат	0,00%-с 0,15% хүртэл	14,848,516	702,225	732,057	16,282,798	-	-	-	-
	0,15%-с 0,25% хүртэл	-	63,146	-	63,146	-	-	-	-
	0,25%-с 0,50% хүртэл	8,577,036	154,701	62,121	8,793,858	-	-	-	-
	0,50%-с 0,75% хүртэл	-	387,471	-	387,471	-	-	4,155,376	4,155,376
	0,75%-с 2,50% хүртэл	29,747,144	3,040,778	821,953	33,609,875	-	2,927,112	-	2,927,112
	2,50%-с 10,0% хүртэл	474,861,591	50,782,483	10,070,095	535,714,169	193,891,704	24,117,583	-	218,009,287
	10,0%-с 45,0% хүртэл	486,684,892	182,978,985	22,615,318	692,279,195	422,962,281	5,162,543	6,337,417	434,462,241
	45,0%-с 100,0% хүртэл	101,328,747	62,145,826	2,922,142	166,396,715	8,891,367	5,848,774	173,343	14,913,484
Нийт дүн 2-р үе шат	1,116,047,926	300,255,615	37,223,686	1,453,527,227	625,745,352	38,056,012	10,666,136	674,467,500	

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

	2022 оны 12 дугаар сарын 31					2021 оны 12 дугаар сарын 31			
	Чанаргүйдэх хугацаа	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дансны үнэ	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дансны үнэ
3-р үе шат	12 хүртэлх сар	107,249,861	34,204,168	3,013,120	144,467,149	62,693,507	32,296,729	827,289	95,817,525
	13-с 24 хүртэлх сар	46,286,911	17,220,672	210,221	63,717,804	35,192,371	30,739,222	159,929	66,091,522
	25-с 36 хүртэлх сар	17,619,868	18,321,165	1,088,742	37,029,775	11,292,622	36,567,593	40,026	47,900,241
	37-с 48 хүртэлх сар	9,425,754	27,650,351	44,870	37,120,975	2,831,381	12,283,621	61,892	15,176,894
	49-с 60 хүртэлх сар	2,320,701	9,579,778	38,641	11,939,120	61,245,759	4,361,757	7,738	65,615,254
	61-с 84 хүртэлх сар	66,470,642	5,600,293	69,601	72,140,536	43,762,135	5,946,028	179,080	49,887,243
	84-с дээш сар	50,484,589	3,601,734	133,951	54,220,274	28,033,067	1,571,525	48,226	29,652,818
	Нийт дүн 3-р үе шат	299,858,326	116,178,161	4,599,146	420,635,633	245,050,842	123,766,475	1,324,180	370,141,497

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

Харилцагчдад олгосон зээлийн багцын эдийн засгийн эрсдэлийн төвлөрөл дараах байдалтай байна:

Салбар	2022 оны 12 дугаар сарын 31		2021 оны 12 дугаар сарын 31	
	Дүн	%	Дүн	%
Хувь хүмүүс	3,159,939,182	40%	2,445,044,993	35%
Худалдаа, арилжаа	1,673,187,356	21%	1,477,568,507	21%
ЖДҮ	738,707,336	9%	703,056,719	10%
Барилга	655,176,274	8%	637,930,411	9%
Боловсруулах үйлдвэр	440,099,237	6%	408,931,666	6%
Хөдөө аж ахуй	407,036,155	5%	327,853,239	5%
Тээвэр	244,174,665	3%	248,400,886	4%
Үл хөдлөх хөрөнгө	170,945,393	2%	149,969,987	2%
Уул уурхай	133,561,039	2%	242,913,081	3%
Нийгмийн халамж	50,939,719	1%	65,447,773	1%
Бусад	304,001,943	4%	310,519,249	4%
НИЙТ ДҮН	7,977,768,299	100%	7,017,636,511	100%

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн хувь хүнд олгосон зээлийн барьцаа хөрөнгийн мэдээллийг 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар доор үзүүлэв:

Мянган төгрөгөөр	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дүн
Зээлийн сайжруулалтаар баталгаажсан зээл:				
- Зээлийн сайжруулалт	-	1,777,104,440	-	1,777,104,440
Зээлийн барьцааны төрөл:				
- үл хөдлөх хөрөнгө	3,181,167,744	690,189,975	102,226,691	3,973,584,410
- лиценз	16,993,309	3,817	-	16,997,126
- машин	290,669,184	67,530,827	17,752,076	375,952,087
- тоног төхөөрөмж	51,897,857	1,384,751	7,582,280	60,864,888
- эргэлтэнд байгаа бараа	182,867,275	769,978	37,113	183,674,366
- бэлэн мөнгө	2,008,204	289,317,468	70,527	291,396,199
- бусад	197,700,277	23,584,585	576,232,878	797,517,740
Нийт дүн	3,923,303,850	2,849,885,841	703,901,565	7,477,091,256
Барьцаагүй зээл	81,637,229	38,222,556	2,210,863	122,070,648
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны үнэ	4,004,941,079	2,888,108,397	706,112,428	7,599,161,904

Зээлийн сайжруулалт нь ирээдүйн орлого олох цалингийн зээл, тэтгэврийн зээл болон кредит картын зээлээс бүрдэнэ. Дээрх тодруулга нь олгосон зээл болон барьцаа хөрөнгийн дансны үнийн бага хэсгийг л илэрхийлнэ. Үлдсэн хэсгийг барьцаагүй зээлийн ангилалд тодруулна. Зээлийн дансны үнийг барьцаанд авсан хөрөнгийн хөрвөх чадварт үндэслэн хуваарилсан.

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар бүртгэгдсэн хувь хүнд олгосон зээлийн барьцаа хөрөнгийн мэдээллийг 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар доор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дүн
Зээлийн барьцааны төрөл:				
- үл хөдлөх хөрөнгө	87,389,608	271,178,513	-	358,568,121
- машин	3,083,273	-	-	3,083,273
- тоног төхөөрөмж	2,795,979	-	-	2,795,979
- эргэлтэнд байгаа бараа	5,490,731	-	-	5,490,731
- бусад	7,521,974	-	-	7,521,974
Нийт дүн	106,281,565	271,178,513	-	377,460,078
Барьцаагүй зээл	494,045	652,272	-	1,146,317
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны үнэ	106,775,610	271,830,785	-	378,606,395

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн хувь хүнд олгосон зээлийн барьцаа хөрөнгийн мэдээллийг 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар доор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дүн
Зээлийн барьцааны төрөл:				
- үл хөдлөх хөрөнгө	2,722,467,901	494,140,725	56,192,468	3,272,801,094
- лиценз	13,583,072	10,121	-	13,593,193
- машин	326,987,604	91,930,805	19,703,233	438,621,642
- тоног төхөөрөмж	53,467,809	1,446,612	5,810,640	60,725,061
- эргэлтэнд байгаа бараа	182,996,779	990,798	111,795	184,099,372
- бэлэн мөнгө	660,907	219,001,074	543,373	220,205,354
- бусад	259,180,346	14,685,832	509,964,468	783,830,646
- зээлийн сайжруулалт	-	1,316,461,640	-	1,316,461,640
Нийт дүн	3,559,344,418	2,138,667,607	592,325,977	6,290,338,002
Барьцаагүй зээл	144,236,642	21,127,843	1,618,155	166,982,640
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны үнэ	3,703,581,060	2,159,795,450	593,944,132	6,457,320,642

Бодит үнэ цэнэ нь ашиг алдагдлаар бүртгэгдсэн хувь хүнд олгосон зээлийн барьцаа хөрөнгийн мэдээллийг 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар доор үзүүлэв:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бизнесийн зээл	Хэрэглээний зээл	Хөдөө аж ахуйн зээл	Нийт дүн
Зээлийн барьцааны төрөл:				
- үл хөдлөх хөрөнгө	246,878,064	284,144,073	-	531,022,137
- лиценз	-	-	-	-
- машин	6,956,560	-	-	6,956,560
- тоног төхөөрөмж	2,344,769	-	-	2,344,769
- эргэлтэнд байгаа бараа	3,932,368	-	-	3,932,368
- бэлэн мөнгө	-	-	-	-
- бусад	11,015,873	-	-	11,015,873
- зээлийн сайжруулалт	-	-	-	-
Нийт дүн	271,127,634	284,144,073	-	555,271,707
Барьцаагүй зээл	3,938,692	1,105,470	-	5,044,162
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны нийт дансны үнэ	275,066,326	285,249,543	-	560,315,869

12. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Үргэлжлэл)

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдсэн болон үнэ цэнэ буурсан санхүүгийн хөрөнгүүдийн зээлийн эрсдэлийг бууруулж буй барьцаа хөрөнгө болон зээлийн сайжруулалтын бусад хүчин зүйлсийг дараах байдлаар тусад нь толиллуулсан (1) барьцаа хөрөнгө болон зээлийн сайжруулалтын бусад хүчин зүйлс нь хөрөнгийн дансны үнэтэй тэнцүү буюу их ("илүү барьцаа бүхий хөрөнгө") мөн (2) барьцаа хөрөнгө болон зээлийн сайжруулалтын бусад хүчин зүйлс нь хөрөнгийн дансны үнээс бага ("дутуу барьцаа бүхий хөрөнгө"). Үнэ цэнэ буурсан хөрөнгүүд дэх барьцаа хөрөнгийн нөлөөг 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар доор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Илүү барьцаа бүхий хөрөнгө		Дутуу барьцаа бүхий хөрөнгө	
	Хөрөнгийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ	Хөрөнгийн дансны үнэ	Барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ
2022 оны 12 дугаар сарын 31				
Бизнесийн зээл	283,904,467	1,098,280,770	15,953,858	9,453,717
Хэрэглээний зээл	81,600,344	283,112,672	34,577,816	8,538,040
Хөдөө аж ахуйн зээл	4,554,270	63,134,795	44,877	7,350
2021 оны 12 дугаар сарын 31				
Бизнесийн зээл	184,517,341	697,762,440	60,533,501	10,322,669
Хэрэглээний зээл	90,304,667	297,429,585	33,461,808	8,609,398
Хөдөө аж ахуйн зээл	1,293,760	9,150,258	30,420	2,000

Бүхэлд нь үл хүлээн зөвшөөрч шилжүүлсэн санхүүгийн хөрөнгүүд

Банк тайлант жилийн хугацаанд тогтмол хүүтэй үл хөдлөх хөрөнгийн барьцаат зээлийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах 100% эрхийг МИК-ийн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудад худалдаж, оронд нь Ипотекийн зээлээр баталгаажсан бондыг "ИЗББ"-ыг худалдан авсан. Банк санхүүгийн тайланд зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрч давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн. Шилжүүлсэн зээлийн багцын дүн нь 173,674,600 мянган төгрөг (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 73,968,100 мянган төгрөг) байсан. Санхүүгийн тайланд давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг 156,306,800 мянга төгрөг болон 17,367,800 мянган төгрөг (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 66,571,000 мянга ба 7,397,100 мянган төгрөг) өөр тус тус тусгасан.

Банк тайлант жилийн хугацаанд зээлийн багцаас үүссэн мөнгөн гүйлгээний 100 хувийн эрхээ Үнэт цаасны санхүүжилтийн корпорацийн 100 хувийн өмчит тусгай зориулалтын компаниудад худалдаж, оронд нь хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасаар сольж авсан. Банк 170,059,600 мянган төгрөгийн зээлийн багцыг данснаас хасч, Үнэт цаасны санхүүжилтийн корпорацийн давуу эрхтэй болон энгийн бондыг 153,053,600 мянган төгрөг болон 17,006,000 мянган төгрөгийн санхүүгийн хөрөнгөөр тус тус хүлээн зөвшөөрсөн.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Банк 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 271,830,785 мянган төгрөгийн ипотекийн харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгааны багцыг эзэмшиж байгаа ба ААБҮЦ-ээр ангилагдсан ЖДҮ-ийн 106,775,610 мянган төгрөгийн зээлийн багцыг мөн эзэмшиж байна.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

13. Бусад хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бусад санхүүгийн хөрөнгө		
Үнэт металл	-	21,768,134
Нийт бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	21,768,134
Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх бусад санхүүгийн хөрөнгө		
Байгууллагаас авах авлага*	28,290,592	23,764,724
Хувь хүнээс авах авлага	2,308,325	1,755,051
Төлбөр тооцоо үйлчилгээний авлага	720,036	826,311
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	161,178	100,946
Хасах: Зээлжих эрсдэлийн сан	(28,777,085)	(23,562,969)
Нийт хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх бусад санхүүгийн хөрөнгө	2,703,046	2,884,063
Нийт бусад санхүүгийн хөрөнгө	2,703,046	24,652,197
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө		
Ажилчдын хойшлуулсан тэтгэмж**	42,599,476	40,710,489
Урьдчилж төлсөн зардал	13,154,824	-
Эргэлтийн бус хөрөнгийн урьдчилгаа төлбөр	10,310,228	-
Өмчлөх бусад хөрөнгө	383,822	462,634
Оффисын бараа материал, хангамжийн материал	4,495,841	4,449,030
Бусад урьдчилгаа төлбөр	3,098,028	8,283,114
Нийт санхүүгийн бус хөрөнгө	74,042,219	53,905,267
Хасах: ӨБХ-ийн сан	(383,822)	(462,634)
Нийт бусад санхүүгийн бус хөрөнгө	73,658,397	53,442,633
Нийт бусад хөрөнгө	76,361,443	78,094,830

*Байгууллагаас авах авлагад Монгол Улсын Зам Тээврийн Хөгжлийн Яаманд олгосон 26,339,300 мянган төгрөг (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 21,783,487 мянган төгрөг)-ийн баталгаатай холбогдуулан БНХАУ-ын Худалдаа, аж үйлдвэрийн банк (ICBC)-аас авсан эсрэг баталгааны авлага багтсан болно. Банк ICBC-ээс өгсөн баталгааг идэвхжүүлж чадаагүй тул шүүхэд нэхэмжлэл гаргасан. Энэ хэрэг нь БНХАУ-ын Дээд шүүхэд байгаа бөгөөд Банк авлагад 100%-ийн санг байгуулсан.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар ICBC-ээс авах дээрх авлагыг “3-р үе шат”-нд, үлдсэн бусад хөрөнгийг “1-р үе шат”-нд ангилсан.

** Банк ажилтнууддаа хөнгөлөлттэй зээл олгодог. Бодит үнэ цэнийн тохируулга нь ажилтнуудад олгосон хөнгөлөлттэй зээлийг анх олгоход тохируулах бодит үнэ цэнэ нь цалингийн урьдчилсан төлбөрт хамаарах ба зээлийн хугацаанд хорогдуулдаг.

ХААН БАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31****13. Бусад хөрөнгө (Үргэлжлэл)**

Үнэ цэнийн бууралтын сангийн гарзын нэгтгэл дараах байдалтай байна:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Бусад авлагын үнэ цэнэ бууралтын сан		
1-р сарын 1-ний байдлаар	23,562,969	4,375,636
Тайлант жилийн зардал	878,205	19,461,141
Буцаалт	(4,857)	(257,859)
Тайлант жилийн цэвэр өөрчлөлт (Тодруулга 28)	873,348	19,203,282
Данснаас хассан	(405,684)	-
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	4,746,452	(15,949)
12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	28,777,085	23,562,969
Өмчлөх бусад хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан		
1-р сарын 1-ний байдлаар	462,634	975,150
Тайлант жилийн цэвэр зардал/(буцаалт) (Тодруулга 28)	(78,812)	5,985
Данснаас хассан	-	(518,501)
12 дугаар сарын 31-ний байдлаар	383,822	462,634

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

14. Үндсэн хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Газар ба барилга	Компьютер тоног төхөөрөмж	Тавилга, эд хогшил, тээврийн хэрэгсэл	Дуусаагүй барилга	Нийт дүн
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар					
Өртөг/үнэлгээ					
2022 оны 1-р сарын 1-нээр	289,372,721	262,676,600	64,058,288	17,421,799	633,529,408
Нэмэгдсэн	-	41,735,637	10,947,682	4,243,415	56,926,734
Шилжүүлсэн	12,857,323	-	-	(12,857,323)	-
Борлуулсан	(372,236)	(224,795)	(864,719)	(1,432,532)	(2,894,282)
Данснаас хассан	(12,215)	(11,017,047)	(4,271,538)	(137,645)	(15,438,445)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	301,845,593	293,170,395	69,869,713	7,237,714	672,123,415
Хуримтлагдсан элэгдэл					
2022 оны 1-р сарын 1-нээр	6,173,605	142,338,827	29,421,884	-	177,934,316
Тайлант жилийн зардал (Тодруулга 30)	5,954,516	41,716,042	6,818,705	-	54,489,263
Борлуулсан	(89,413)	(208,578)	(807,029)	-	(1,105,020)
Данснаас хассан	(3,893)	(10,976,338)	(3,708,659)	-	(14,688,890)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	12,034,815	172,869,953	31,724,901	-	216,629,669
Дансны цэвэр дүн	289,810,778	120,300,442	38,144,812	7,237,714	455,493,746
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар					
Өртөг/үнэлгээ					
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	274,270,032	242,549,519	61,681,987	28,042,268	606,543,806
Нэмэгдсэн	-	34,570,797	5,780,649	5,390,137	45,741,583
Шилжүүлсэн	15,616,891	-	-	(15,616,891)	-
Борлуулсан	(506,657)	(1,049,180)	(1,091,853)	-	(2,647,690)
Данснаас хассан	(7,545)	(13,394,536)	(2,312,495)	(393,715)	(16,108,291)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	289,372,721	262,676,600	64,058,288	17,421,799	633,529,408
Хуримтлагдсан элэгдэл					
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	659,389	114,186,333	25,769,914	-	140,615,636
Тайлант жилийн зардал (Тодруулга 30)	5,530,909	42,463,109	6,374,833	-	54,368,851
Борлуулалт	(14,764)	(1,033,534)	(916,142)	-	(1,964,440)
Данснаас хассан	(1,929)	(13,277,081)	(1,806,721)	-	(15,085,731)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	6,173,605	142,338,827	29,421,884	-	177,934,316
Дансны цэвэр дүн	283,199,116	120,337,773	34,636,404	17,421,799	455,595,092

Газар, барилгыг бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Барилгыг 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар өртгийн загвараар хүлээн зөвшөөрсөн бол газар, барилгын дансны үнэ 206,916,085 мянган төгрөг (2021: 210,861,711 мянган төгрөг) байх байсан. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар, Банк нийт 2,585,144 мянган төгрөг (2021: 13,019,052 мянган төгрөг)-ийн үндсэн хөрөнгө, тоног төхөөрөмжийг худалдан авах гэрээний үүрэгтэй байсан.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

15. Биет бус хөрөнгө

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Компьютер программ хангамж	Хөгжүүлэлтэд буй хөрөнгө	Нийт дүн
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар			
Өртгөөр			
2022 оны 1-р сарын 1-нээр	100,980,472	11,033,072	112,013,544
Нэмэгдсэн	6,535,092	9,979,359	16,514,451
Шилжүүлсэн	21,012,431	(21,012,431)	-
Данснаас хассан	(35,415,532)	-	(35,415,532)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	93,112,463	-	93,112,463
Хорогдуулалт			
2022 оны 1-р сарын 1-нээр	57,248,741	-	57,248,741
Тайлант жилийн зардал (Тодруулга 30)	20,643,564	-	20,643,564
Данснаас хассан	(31,065,866)	-	(31,065,866)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	46,826,439	-	46,826,439
Дансны цэвэр дүн	46,286,024	-	46,286,024

Нийт 35,415,532 мянган төгрөгийн өртөг, 31,065,866 мянган төгрөгийн хуримтлагдсан хорогдуулалттай программ хангамж, лицензээс бүрдсэн биет бус хөрөнгийг банк ашиглахаа больсон тул тайлант жилийн хугацаанд данснаас хассан.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Компьютер программ хангамж	Хөгжүүлэлтэд буй хөрөнгө	Нийт дүн
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар			
Өртгөөр			
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	81,907,826	9,447,298	91,355,124
Нэмэгдсэн	-	21,749,042	21,749,042
Дахин ангилагдсан	20,163,268	(20,163,268)	-
Данснаас хассан	(1,090,622)	-	(1,090,622)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	100,980,472	11,033,072	112,013,544
Хорогдуулалт			
2021 оны 1 сарын 1-нээр	40,636,320	-	40,636,320
Тайлант жилийн зардал (Тодруулга 30)	17,703,043	-	17,703,043
Данснаас хассан	(1,090,622)	-	(1,090,622)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	57,248,741	-	57,248,741
Дансны цэвэр дүн	43,731,731	11,033,072	54,764,803

ХААН БАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31****16. Ашиглах эрхтэй хөрөнгө болон түрээсийн өглөг**

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	Түрээсийн өглөг
2022 оны 1-р сарын 1-нээр	10,086,653	11,085,695
Нэмэгдсэн	7,740,030	7,778,978
Тайлант жилийн элэгдэл (Тодруулга 30)	(7,623,736)	–
Хүүгийн зардал (Тодруулга 25)	–	1,798,399
Түрээсийн төлбөр	–	(9,431,823)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	10,202,947	11,231,249
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	7,362,765	7,960,407
Нэмэгдсэн	10,235,323	10,235,323
Тайлант жилийн элэгдэл (Тодруулга 30)	(7,511,435)	–
Хүүгийн зардал (Тодруулга 25)	–	1,412,573
Түрээсийн төлбөр	–	(8,522,608)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	10,086,653	11,085,695

Түрээсийн өглөгийн төлбөр төлөгдөх хугацааны шинжилгээг Тодруулга 39-өөс харна уу.

Банкны салбарууд оффисын зориулалтаар талбай түрээслэдэг ба түрээсийн гэрээ ихэвчлэн 1 жилээс 3 жилийн хугацаатай хийгддэг.

Түрээстэй холбоотой ашиг, алдагдлын тайланд тусгагдсан дүнг дараах хүснэгтэд харууллаа:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Түрээсийн өглөгт тооцсон хүүгийн зардал	1,798,399	1,412,573
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдлийн зардал	7,623,736	7,511,435
Богино хугацаат түрээсийн зардал	1,543,698	1,127,654
Индекс болон ханшаас хамааралгүй түрээсийн хувьсах төлбөр (Үйл ажиллагааны ашиглалтын зардал)	1,081,451	849,510
Нийт дүн	12,047,284	10,901,172

17. Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө

Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгө гэж ангилагдсан эргэлтийн бус хөрөнгийг Банк хугацаа хэтэрсэн зээлийн төлбөрт тооцож авсан бөгөөд өмнө нь өмчлөх бусад хөрөнгө гэж ангилдаг байсан. Удирдлагын зүгээс хөрөнгийн шилжүүлэг бүрт эргэлтийн бус хөрөнгийг борлуулах төлөвлөгөөг баталсан. Банк эдгээр хөрөнгийн маркетингийн үйл ажиллагааг идэвхтэй явуулж байгаа бөгөөд 12 сарын дотор борлуулж дуусгана гэсэн хүлээлттэй байгаа.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Оффис, худалдааны талбай	3,480,567	–
Нийт дүн	3,480,567	–

Тайлант жилийн хугацаанд нийт 3,480,567 мянган төгрөгийн хөрөнгийг өмчлөх бусад хөрөнгөөс борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгөд шилжүүлж бүртгэсэн.

ХААН БАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31****18. Бусад банк санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж**

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Банк санхүүгийн байгууллагын харилцах	15,884,992	29,305,283
Банк санхүүгийн байгууллагын хадгаламж	175,195,290	4,687,193
Бусад	-	1,861,804
Нийт дүн	191,080,282	35,854,280

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар гадаадын банкны байршуулсан хугацаатай ам.долларын хадгаламж жилийн 0.50%-1.00% хүүтэй, төгрөгийн хадгаламж жилийн 12.00%-13.00% хүүтэй (2021: рублийн хадгаламж жилийн 10.40% хүүтэй), анх тогтоосон хугацаа нь 3-28 хоног (2021: 89 хоног) байна.

19. Репо хэлцэл

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний үлдэгдэлд Банкны Монголбанктай 2022 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр байгуулсан 60,230,043 мянган төгрөгийн үнийн дүн бүхий богино хугацаат репо хэлцэл багтсан бөгөөд хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаастай ижил дүнгээр худалдсан. Энэхүү гэрээ нь жилийн 15% хүүтэй, 2023 оны 1-р сарын 2-ны өдөр дуусгавар болно.

Дээрхээс бусад нь Монголбанктай байгуулсан, жилийн 6%-10.5% хүүтэй (2021: жилийн 6%-6.5% хүүтэй), дуусах хугацаа 730 хоног бүхий 307,037,286 мянган төгрөгийн урт хугацаат репо хэлцэл байна. Энэхүү хэлцэл нь цар тахлын эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад чиглэсэн засгийн газрын хөтөлбөрийн хүрээнд хийгдсэн бөгөөд үүнд үндэслэн Банк ЖДҮ-ийн зээлийг шаардлага хангасан харилцагчдад олгох (Тодруулга 12) ба эдгээр зээлийг “Үнэт цаасны санхүүжилтийн корпораци” ХХК-ийн 100%-ийн өмчит тусгай зориулалтын компаниудад хөрөнгөөр баталгаажсан бондын хариуд худалдана.

Урт болон богино хугацаат репо хэлцэл нь Тодруулга 7 болон Тодруулга 9-д дурдсан Монголбанкны үнэт цаасаар бүрэн баталгаажигдсан болно.

20. Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Засгийн газар		
– Харилцах данс	1,121,728,152	324,496,043
– Хугацаатай хадгаламж	50,728,680	25,792,202
Хувийн сектор		
– Харилцах данс	1,781,408,671	1,499,723,875
– Хугацаагүй хадгаламж	-	2,572
– Хугацаатай хадгаламж	375,005,500	432,621,764
– Барьцаат хадгаламж	26,265,979	26,756,455
Иргэд		
– Харилцах данс	1,798,621,925	1,260,543,821
– Хугацаагүй хадгаламж	1,155,771,758	1,763,179,261
– Хугацаатай хадгаламж	4,621,257,691	4,878,334,734
Нийт дүн	10,930,788,356	10,211,450,727

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

21. Зээлээр авсан санхүүжилт

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Гадаадын Банк санхүүгийн байгууллагуудаас зээлсэн эх үүсвэр		
Нидерландын хөгжлийн санхүүжилтийн компани (ХСК) болон ХСК-ийн хамтын санхүүжилтийн зээл	522,600,605	367,696,495
БлүОрчард	151,534,935	67,431,708
Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк	120,323,490	41,193,766
Риспенсибилити АГ	89,436,918	42,500,122
Австрийн Хөгжлийн Банк (ОеЕВ)	84,169,703	–
Симбиотикс	83,041,504	67,250,935
Өрийн бичиг	62,367,927	50,391,651
Инкофин	61,963,469	51,092,578
ЭйчЭс Холдинг Лимитед Компани (өмнө нь Савада Холдингс)	60,173,259	77,889,459
Дэвэлопинг Ворлд Маркетс	41,198,363	–
ЖЛС Алтернатив Инвестментс	33,612,020	27,671,080
Би ай Би Банк	19,207,271	15,763,096
Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас авсан нийт зээлийн санхүүжилт	1,329,629,464	808,880,890
Засгийн газраас санхүүжсэн эх үүсвэр		
Монголбанк	344,764,370	277,562,132
Сангийн яам/ Японы олон улсын хамтын ажиллагааны банк	32,954,063	32,814,919
Сангийн яам - Азийн Хөгжлийн Банк	29,545,540	23,647,387
Хүнс, хөдөө аж ахуйн хөнгөн үйлдвэрийн яам	9,808,986	15,241,098
Сангийн яам - Бусад	5,714,715	3,994,436
Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамны хөдөлмөрийн зах зээлийг дэмжих жижиг зээл	5,048,658	4,043,658
Засгийн газрын төслийн зээлүүд	1,101,127	881,456
Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын яамны оюутны хөгжлийн зээл	214,947	426,781
Бусад засгийн газрын байгууллагуудын зээлүүд	168,337	168,337
Хөгжлийн Банк	–	1,980,213
Бусад төслийн зээл	708,323	574,412
Нийт зээлээр авсан засгийн газрын санхүүжилт	430,029,066	361,334,829
Худалдааны санхүүжилт	17,274,187	21,701,227
Нийт зээлээр авсан санхүүжилт	1,776,932,717	1,191,916,946

Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас зээлсэн эх үүсвэр

1. Нидерландын Хөгжлийн Банкны зохион байгуулсан хамтарсан санхүүжилтийн зээл

Банк 2021 оны 9 сарын 20-ны өдөр нийт 120 сая ам.долларын хамтарсан зээлийн гэрээг ФМО (Нидерландын Хөгжлийн банк), Пропарко (Францын Хөгжлийн санхүүгийн байгууллага), “Ди И Жи” (Германы Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн банк) болон Олон улсын хөрөнгө оруулалтын банкттай байгуулсан. Хамтарсан зээл нь 5 жил болон 7 жилийн хугацаатай, 70 сая ам.доллар болон 50 сая ам.долларын зээлүүд байна. Зээл нь 2 жилийн хөнгөлөлтийн хугацаатай, дараа нь ижил хэмжээний эргэн төлөлтийг хийж, 2026 оны 9 сарын 15-ны болон 2028 оны 9 сарын 15-ны өдөр тус тус дуусгавар болно. Зээлийн зорилго нь Монгол Улс дахь ЖДҮ болон ногоон зээлийг санхүүжүүлэх, мөн аж ахуйн нэгж байгууллагын ерөнхий хэрэгцээнд зориулагдсан. Банк 2021 оны 10 сарын 20-ны өдөр эхний зээлийн 60 сая ам.долларын санхүүжилтийг хүлээн авсан ба 2 дахь зээлийн санхүүжилтийг 2022 оны 10 сарын 28-ны өдөр хүлээн авсан.

21. Зээлээр авсан санхүүжилт (Үргэлжлэл)**Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас зээлсэн эх үүсвэр (Үргэлжлэл)****2. БлүОрчард**

Банк 2022 оны 7 сарын 25-ны өдөр байгуулсан зээлийн гэрээний дагуу 2022 оны 7 сарын 29-ний өдөр БлүОрчард Микрофинанс Сангаас 20 сая ам.долларын зээл авсан. Зээл нь Монгол Улс дахь бичил, жижиг, дунд бизнесийг дэмжих зорилготой. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 2 жилийн хөнгөлөлттэй хугацаатай, түүний дараа 4 удаагийн эргэн төлөлт хийгдэх хуваарьтай бөгөөд 2027 оны 7 сарын 29-ний өдөр төлөгдөж дуусна.

Банк 2022 оны 8 сарын 4-ны өдөр БлүОрчард-ын удирддаг сан болох InsuResilienceInvestment Fund (IIF) сантай байгуулсан гэрээний дагуу 6.5 сая ам.долларын зээл авсан. Зээл нь индексжүүлсэн даатгалаар малчны зээлийг дэмжих зорилготой. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 5 жилийн хөнгөлөлттэй хугацаатай, түүний дараа 3 удаагийн эргэн төлөлт хийгдэх хуваарьтай бөгөөд 2029 оны 6 сарын 25-ны өдөр төлөгдөж дуусна. Банк зээлийн эхний хэсэг болох 3 сая ам.долларыг 2022 оны 8 сарын 10-ны өдөр, үлдсэн 3.5 сая ам.долларыг 2022 оны 9 сарын 30-ны өдөр тус тус хүлээж авсан.

3. Европын сэргээн босголт хөгжлийн банк (EBRD)

Банк 2022 оны 10 сарын 19-ны өдөр Европын сэргээн босголт хөгжлийн банктай 70 сая ам.долларын зээлийн гэрээ байгуулсан. Энэхүү зээлийн 60 сая ам.доллар нь ногоон зээлийг санхүүжүүлэхэд, 10 сая ам.доллар нь бичил, жижиг, дунд бизнес эрхэлдэг эмэгтэйчүүдийг дэмжихэд зориулагдана. Зээлийн эхний хэсэг болох 35 сая ам.долларыг 2022 оны 12 сарын 2-ны өдөр хүлээж авсан. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 2026 оны 11 сарын 30-ны болон 2028 оны 11 сарын 30-ны өдөр тус тус төлөгдөж дуусна.

4. Респонсбилити АГ

Банк 2022 оны 6 сарын 29-ны өдөр Респонсбилити хөрөнгө оруулалтын компанийн удирддаг Дэлхийн уур амьсгалын хамтын ажиллагааны сантай 2021 оны 6 сарын 11-ны өдөр байгуулсан зээлийн гэрээний дагуу 8 ам.сая долларын зээл авсан. Зээлийн зорилго нь Монгол Улсад сэргээгдэх эрчим хүч, эрчим хүчний хэмнэлттэй ногоон зээл, төслүүдийг дэмжих юм. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 14 сарын хөнгөлөлттэй хугацаатай, түүний дараа 3 удаагийн эргэн төлөлт хийгдэх хуваарьтай бөгөөд 2025 оны 6 сарын 17-ны өдөр төлөгдөж дуусна.

5. Австрийн хөгжлийн банк (OeEB)

Банк 2022 оны 2 сарын 7-ны өдөр Австрийн хөгжлийн банкнаас 2021 оны 12 сарын 16-ны өдөр байгуулсан зээлийн гэрээний дагуу 20 ам.сая долларын зээл авсан. Зээл нь Монгол Улс дахь бичил, жижиг, дунд бизнесийг дэмжих зорилготой ба орлогын 50% нь хөдөө орон нутгийн харилцагч нарт зориулагдана. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 1.5 жилийн хөнгөлөлттэй хугацаатай ба түүний дараагаас тэнцүү хэмжээгээр эргэн төлөлт хийгдэж, 2029 оны 11 сарын 30-ны өдөр төлөгдөж дуусна.

6. Өрийн бичиг

Банк 2022 оны 7 сарын 18-ны өдөр Симбиотикс СА-ын удирддаг 3 хөрөнгө оруулалтын санд нийт 4.75 сая ам.долларын өрийн бичиг гаргасан. Өрийн бичиг нь Монгол Улс дахь бичил, жижиг, дунд бизнесийг дэмжих зорилготой. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 2025 оны 7 сарын 18-ны өдөр үндсэн төлбөр хүүгийн хамт төлөгдөж дуусна.

Банк 2022 оны 7 сарын 28-ны өдөр Симбиотикс СА-ын удирддаг Симбиотикс Сикав (Лакс) санд 4 сая ам.долларын өрийн бичиг гаргасан. Өрийн бичиг нь Монгол Улс дахь бичил, жижиг, дунд бизнесийг дэмжих зорилготой. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 2025 оны 5 сарын 19-ны өдөр үндсэн төлбөр хүүгийн хамт төлөгдөж дуусна.

Банк 2022 оны 8 сарын 30-ны өдөр Симбиотикс СА-ын удирддаг Симбиотикс Сикав (Лакс) санд 3 сая ам.долларын өрийн бичиг гаргасан. Өрийн бичиг нь Монгол Улс дахь бичил, жижиг, дунд бизнесийг дэмжих зорилготой. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба 2024 оны 7 сарын 17-ны өдөр үндсэн төлбөр хүүгийн хамт төлөгдөж дуусна.

7. Дэвэлопинг ворлд маркетс

Банк 2022 оны 11 сарын 28-ны өдөр Дэвэлопинг ворлд маркетс-ийн удирддаг 2 сангаас 12 сая ам.долларын зээлийг 2022 оны 11 сарын 22-ны өдөр байгуулсан зээлийн гэрээний дагуу авсан. Энэхүү зээл нь Монгол Улс дахь бичил, жижиг, дунд бизнесийг дэмжих зорилготой. Зээл нь хөвөгч хүүтэй ба

21. Зээлээр авсан санхүүжилт (Үргэлжлэл)

Гадаадын санхүүгийн байгууллагуудаас зээлсэн эх үүсвэр (Үргэлжлэл)

2 жилийн хөнгөлөлттэй хугацаатай, түүний дараа 2 удаагийн эргэн төлөлт хийгдэх хуваарьтай бөгөөд 2025 оны 11 сарын 28-ны өдөр төлөгдөж дуусна.

8. Эргэн төлөлт

Тайлант хугацааны турш Банк нийт 82.3 сая ам.долларын давуу эрхт зээл болон өрийн бичгийн эргэн төлөлтийг гэрээ бүрийн эргэн төлөгдөх хуваарийн дагуу бүрэн төлсөн.

Худалдааны санхүүжилт

Тайлант хугацааны туршид нийт 39,782 сая төгрөгийн эргэн төлөлтийг хийж, 30,149 сая төгрөгийн нэмэлт санхүүжилт авсан байна. Бүх худалдааны санхүүжилт нь ам.доллар болон еврогоор илэрхийлэгдсэн. Худалдааны санхүүжилт нь жилийн суурь хүүний түвшин дээр нэмэх нь 0.60% - 5.96% хүүтэй ба 7 хүртэлх жилийн хугацаатай.

Засгийн газраас санхүүжсэн эх үүсвэр

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн байдлаар Төрийн байгууллагаас авсан зээлийн хувьд дараах томоохон эргэн төлөлт хийгдэж, шинээр санхүүжилт орж ирсэн:

Монголбанк

Ипотекийн зээлээр баталгаажсан санхүүжилт

Банк Ипотекийн зээлээр баталгаажсан санхүүжилтийн хөтөлбөрийн хүрээнд Монголбанкнаас жилийн 1% - 4% хүүтэй санхүүжилт авч, энэ санхүүжилтээр харилцагчдад жилийн 6% хүүтэй орон сууцны зээл олгодог. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нийт 163,285,112 мянган төгрөгийн ипотекийн зээлийн нэмэлт санхүүжилтийг авсан.

ХБНГУ-ын КФВ банкны ЖДҮ-ийг хөгжүүлэх төслийн зээл

2002 оны 4-р сард Монгол Улсын Засгийн газар болон ХБНГУ-ын КФВ банк хооронд ЖДБЭ-ийн үйлдвэрлэл, хөдөө аж ахуй, санхүүгийн салбарыг хөгжүүлэх зээлийн гэрээг байгуулсан. Энэхүү гэрээний хүрээнд 2020 оны 9 сарын 16-ны өдөр Банк болон Монголбанкны хооронд зээлийн гэрээ байгуулагдаж, Банк нийт 3.2 тэрбум төгрөгийн эх үүсвэрийг авсан. Зээл жилийн 5% хүүтэй бөгөөд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 1.8 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Шатахууны нөөцийн зээл

Шатахууны нөөц бүрдүүлэх төслийн зээлийг Монголбанк, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамтай хамтран хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд 2022 оны 9-р сард ерөнхий гэрээг байгуулсан. Эрсдэл хариуцсан дэд захирлын 05/301 тоот тогтоолын дагуу шатахууны нөөцийн зориулалтаар дахин санхүүжүүлэх зээл олгогдоно. Зээл жилийн 6% хүүтэй бөгөөд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 110.9 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна. Зээлийн хугацаа 2023 оны 12-р сард төлөгдөж дуусна.

Шатахууны урьдчилгаа төлбөрийн зээл.

Шатахууны урьдчилгаа төлбөрийн төслийн зээлийг Монголбанк, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамтай хамтран хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд 2022 оны 4-р сард ерөнхий гэрээг байгуулсан. Эрсдэл хариуцсан дэд захирлын 05/10 тоот санамж бичгийн дагуу шатахууны нөөцийн зориулалтаар дахин санхүүжүүлэх зээл олгогдоно. Зээлийн хугацаа 2023 оны 12 дугаар сард төлөгдөж дуусна.

Алт-2 хөтөлбөрийн төслийн зээл

Алт-2 хөтөлбөрийн төслийн зээлийг /Урьдчилгаа төлбөр ба урт хугацаат/ Монголбанктай хамтран хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд 2020 оны 6-р сард ерөнхий гэрээг байгуулсан. Урьдчилгаа төлбөрийн зээлийн хугацаа 2022 оны 12-р сард дууссан, урт хугацаат санхүүжилтийн зээлийн төсөл 3 зээлдэгч үлдсэн бөгөөд зээлийн сүүлийн хугацаа 2025 оны 9-р сард төлөгдөж дуусна.

Сангийн яам / Японы олон улсын хамтын ажиллагааны банк

Монгол Улсын Засгийн газар, Японы Олон улсын хамтын ажиллагааны банк (Жайка) хооронд байгуулсан зээлийн гэрээний 1-р хавсралтын дагуу Жайка олон улсын хамтын ажиллагааны нийгэмлэгээс “Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, байгаль орчныг хамгаалах хоёр шатлалт зээлийн төсөл”-ийг санхүүжүүлэх зорилгоор 5 тэрбум иенийн зээл олгохоор болсон.

21. Зээлээр авсан санхүүжилт (Үргэлжлэл)**Засгийн газраас санхүүжсэн эх үүсвэр (үргэлжлэл)**

Энэхүү гэрээний хүрээнд 2007 оны 5 сарын 14-ний өдөр Банк 77,423 сая төгрөг, 3.2 сая ам.долларын санхүүжилт авсан. Төгрөгийн зээлийн хувьд хүү нь арилжааны банкуудын өмнөх 12 дугаар сарын хугацаагүй хадгаламжийн дундаж хүүтэй тэнцүү, ам.долларын зээлийн хувьд хүү нь 6 сарын ЛИБОР дээр 1% хүү нэмсэнтэй тэнцүү байдлаар тогтоосон байдаг. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл 32,954 сая төгрөг (2021: 33,815 сая төгрөг) байсан ба зээл 2030 онд төлөгдөж дуусна.

Сангийн яам – Азийн Хөгжлийн Банк***Хөдөө аж ахуйн болон Хөдөөгийн хөгжлийг дэмжих төсөл (АХБ)***

2015 оны 10 сарын 28-ны өдөр Монгол Улсын засгийн газар Азийн хөгжлийн банктай “Хөдөө аж ахуйн болон хөдөөгийн хөгжлийн төслийн нэмэлт санхүүжилт”-ын 3287-МОН, 3288 МОН (СФ) тоот дамжуулан зээлдүүлэх гэрээнүүдийг байгуулсан. Энэхүү нэмэлт гэрээний хүрээнд Банк нь Сангийн яамтай 2016 оны 5 сарын 5-ны өдөр зээлийн гэрээг байгуулсан бөгөөд тайлагналын өдрийн байдлаар нийт 33,836 сая төгрөгийн санхүүжилтийг хүлээн авсан. Зээл нь хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд зориулагдсан. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл нь 25,524 сая төгрөг ба жилийн 4.5% хүүтэй байна.

Зээлийн батлан даалтын сан

Азийн хөгжлийн банкны “Зээлийн батлан даалтын тогтолцоог дэмжих замаар эдийн засгийг төрөлжүүлэх, ажил эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх” төслийн зээлийг хэрэгжүүлэх хүрээнд Банк нь Зээлийн батлан даалтын сантай “Батлан даалтын ерөнхий гэрээ”-г байгуулсан. Төслийн зээлийн хүрээнд Банк 2.9 тэрбум төгрөгийн батлан даалтын эх үүсвэр хүлээн авсан бөгөөд санхүүжилтийн зардал нь жилийн 5% байна. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл нь 3.938 тэрбум төгрөг байгаа ба 2030 оны 6-р сард төлөгдөж дуусна.

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам – Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан***(i) Хөдөлмөрийн зах зээлийг дэмжих бичил зээл***

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамтай “Хөдөлмөрийн зах зээлийг дэмжих туршилтын хөтөлбөр” -ийн хүрээнд 2019 оны 10 сарын 10-ны өдөр “Бичил бизнес эрхлэгчдийг дэмжих арга хэмжээний хүрээнд олгох жижиг зээлийг дамжуулан зээлдүүлэх гэрээ”-г байгуулан хамтран ажиллаж байна. Жилийн хүү нь 3.3% байна. 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл нь 4.01 тэрбум төгрөг ба 2023 оны 10-р сард төлөгдөж дуусна.

(ii) Хөдөлмөрийн зах зээлийг дэмжих бичил зээл

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамтай “Хөдөлмөрийн зах зээлийг дэмжих туршилтын хөтөлбөр” -ийн хүрээнд 2020 оны 10 сарын 22-ны өдөр “Бичил бизнес эрхлэгчдийг дэмжих арга хэмжээний хүрээнд олгох жижиг зээлийг дамжуулан зээлдүүлэх гэрээ”-г байгуулан хамтран ажиллаж байна. Жилийн хүү нь 6.77% байна. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл нь 0.586 тэрбум төгрөг ба 2024 оны 10-р сард төлөгдөж дуусна.

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яам***Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн урт хугацаат хөнгөлөлттэй зээл***

Банк 2019 оны 8 сарын 2-ны өдөр Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамтай “Ерөнхий нөхцөл тохиролцоо хамтран ажиллах гэрээ”-г байгуулсан. Төслийн хүрээнд Банк 21 тэрбум төгрөгийн төслийн зээлийн эх үүсвэр хүлээн авсан бөгөөд эх үүсвэрт тооцох жилийн хүү нь 1.8% байна. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл 9.7 тэрбум төгрөг байсан ба 2025 оны 4-р сард төлөгдөж дуусна.

Зах зээл ба Бэлчээрийн удирдлагын хөгжил

Банк 2020 оны 5 сарын 15-ны өдөр Хөдөө аж ахуйн хөгжлийн олон улсын сан болон Сангийн яамтай хамтран “Хамтран ажиллах гэрээ”-г байгуулсан. Төслийн хүрээнд Банк 2.7 тэрбум төгрөгийн төслийн эх үүсвэр хүлээн авсан бөгөөд эх үүсвэрт тооцох жилийн хүү нь 5% байна. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл 4.1 тэрбум төгрөг байгаа ба 2025 оны 5-р сард төлөгдөж дуусна.

Дээрх бүх зээлийн санхүүжилт нь барьцаагүй.

21. Зээлээр авсан санхүүжилт (Үргэлжлэл)

Засгийн газраас санхүүжсэн эх үүсвэр (үргэлжлэл)

Зээлийн гэрээнүүдийн ихэнх нь тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангаж байхыг Банкнаас шаарддаг ба тус нөхцөлүүдийг дараах төрлүүдэд ангилан үзүүлж болно:

- Өөрийн хөрөнгийн харьцаа (эрсдэлээр жинлэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа, 1 дүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа);
- Санхүүгийн эрсдэлийн холбогдох харьцаа үзүүлэлтүүд (нийт гадаад валютын нээлттэй позиц, нэгж гадаад валютын арилжааны эрсдэлийн харьцаа, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа, хүүгийн хөшүүргийн харьцаа);
- Зээлтэй холбоотой харьцаа үзүүлэлтүүд (хамгийн том зээлдэгчид болон өөрийн хөрөнгийн харьцаа, холбоотой талын зээлийн харьцаа, нийт томоохон нөлөөллийн харьцаа, чанаргүй зээлийг нийт зээлд харьцуулсан харьцаа, нээлттэй зээлийн эрсдэлийн харьцаа, сангаас хаасан зээлийн нийт зээлд эзлэх харьцаа);
- Бусад харьцаа үзүүлэлтүүд (зардал орлогын харьцаа, зээл хадгаламжийн харьцаа, нийт хөрөнгийн өгөөж болон өөрийн хөрөнгийн өгөөжийн хамгийн бага дүн).

22. Бусад өглөг

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
<i>Бусад санхүүгийн өр төлбөр:</i>		
Өглөг болон хуримтлагдсан өр төлбөр	34,910,447	31,887,840
Хойшлогдсон клирингийн төлбөр тооцоо	58,248,972	19,563,551
Картын түр өглөг	35,796,352	33,486,434
Балансын гадуурх үүргийн нөөц (Тодруулга 35)	6,206,949	5,874,105
<i>Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр:</i>		
Цалингийн өглөг	10,066,639	9,066,673
Орлогын албан татавараас бусад татварын өглөг	937,273	852,491
Хойшлогдсон орлого	316,577	30,000
Нийт бусад өглөг	146,483,209	100,761,094

Хойшлогдсон клирингийн төлбөр тооцоо болон картын түр өглөг нь төлөх бэлэн мөнгө болон төлбөр тооцоотой хамааралтай байдаг. Холбогдох төлбөр нь дараа ажлын өдөрт бүрэн төлөгддөг.

23. Хувьцаат капитал, бусад нөөц ба ногдол ашиг

Хувьцаат капитал

	Энгийн хувьцааны тоо, олгосон болон бүрэн төлсөн		Мянган төгрөгөөр	
	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Нийт энгийн хувьцаа	1,720,978,200	172,097,820	172,097,820	172,097,820
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нийт энгийн хувьцаа	1,720,978,200	172,097,820	172,097,820	172,097,820

Дараах хүснэгтэд энгийн болон халаасны хувьцааны 2022 болон 2021 онуудын өөрчлөлт, хөдөлгөөнийг харууллаа:

23. Хувьцаат капитал, бусад нөөц ба ногдол ашиг (Үргэлжлэл)

	Энгийн хувьцаа	Халаасны хувьцаа	Энгийн хувьцаа	Халаасны хувьцаа
	Хувьцааны тоо		Мянган төгрөгөөр	
2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөр	172,097,820	–	172,097,820	–
Нэгж хувьцаа хуваах (1т 10)	1,548,880,380	–	–	–
2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр	1,720,978,200	–	172,097,820	–
2021 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөр	6,599,006	862,412	58,071,253	7,589,226
Цуцалсан халаасны хувьцаа	(862,412)	(862,412)	(7,589,226)	(7,589,226)
Нэрлэсэн үнийн өсөлт	–	–	121,615,793	–
Нэгж хувьцаа хуваах (1т 30)	166,361,226	–	–	–
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр	172,097,820	–	172,097,820	–

2021 оны 9 сарын 1-ний өдөр Монголбанкнаас тухайн өдрөөрх бүх халаасны хувьцааг цуцлах хүсэлтийн зөвшөөрлийг Банк хүлээн авсан.

2021 оны 9 сарын 9-ний өдөр Монголбанкнаас энгийн хувьцааны нэрлэсэн үнийг Банкны хуримтлагдсан ашгаас 8,800 төгрөгөөс 30,000 төгрөг болгон нэмэгдүүлж холбогдох суутганы татварын хамт 141,808,605 мянган төгрөгөөр хуримтлагдсан ашгийг бууруулах хүсэлтийн зөвшөөрлийг хүлээн авсан.

2021 оны 10 сарын 11-ний өдөр 1 энгийн хувьцааг 30 хуваан, энгийн хувьцааны тоог 5,736,594-өөс 172,097,820 болгон өсгөх хүсэлтийн зөвшөөрлийг Монголбанкнаас хүлээн авсан. Үүний үр дүнд нэгж энгийн хувьцааны нэрлэсэн үнэ 30,000 төгрөгөөс 1,000 төгрөг болон буурсан.

2021 онд дээрх Монголбанкны зөвшөөрлүүдийн дагуу дараах гүйлгээнүүдийг хийж гүйцэтгэсэн:

1. Банк халаасны хувьцааг цуцалсан, үүний үр дүнд 7,589,226 мянган төгрөгөөр халаасны хувьцаа болон энгийн хувьцааг бууруулсан.
2. Банк хуримтлагдсан ашгаас энгийн хувьцааны нэрлэсэн үнийг 8,800 төгрөгөөс 30,000 болгон өсгөж энгийн хувьцааны нийт дүнг 121,615,793 төгрөгөөр өсгөсөн.
3. Банк нэгж хувьцааг 30 хуваахаар шийдвэрлэснээр энгийн хувьцааны тоо 166,361,226-р өсөж энгийн хувьцааны нэрлэсэн үнэ 30,000 төгрөгөөс 1,000 төгрөг болон буурсан.

Монголбанкны зөвшөөрлийн дагуу 2021 оны 6 сарын 18-ны өдөр Банк хувьцаа эзэмшигчиддээ 200,000,000 мянган төгрөгийн ногдол ашиг тараасан.

2022 оны 6 сарын 7-ны өдөр Монголбанкнаас Банкны нэгж хувьцааг 10 хуваах хүсэлтийг зөвшөөрснөөр энгийн хувьцааны тоо ширхэг 1,720,978,200 болж нэрлэсэн үнэ нь 100 төгрөг болсон.

Монголбанкны зөвшөөрлийн дагуу 2022 оны 7 сарын 7-ны өдөр Банк хувьцаа эзэмшигчиддээ 200,149,765 мянган төгрөгийн ногдол ашиг тараасан.

Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн өмчлөлийн хувь хэмжээ 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар дараах байдалтай байна:

	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Эйч Эс Холдингс ХХК	45.55%	45.55%
Таван Богд Трейд ХХК	25.31%	25.31%
Д.Хулан	14.69%	14.69%
Эйч.Эс Интернэйшнл (Ази) Лимитед Компани	9.75%	14.45%
Хувь хүмүүс (АХХАХ)	4.70%	-
Нийт энгийн хувьцаа	100.00%	100.00%

23. Хувьцаат капитал, бусад нөөц ба ногдол ашиг (Үргэлжлэл)

Эйч Эс Интернэйшнл (Ази) Лимитед Компани нь Хонг Конг улсад үйл ажиллагаагаа явуулдаг, Эйч Эс Холдингс ХХК-ийн 100%-ийн эзэмшлийн охин компани юм. 2022 оны 1 сарын 28-ны өдөр Банкны Ажилчдын хувьцаа худалдан авах хөтөлбөрийн хүрээнд хувьцаа эзэмшигчдийн бүтцэд өөрчлөлт оруулах хүсэлтийг Монголбанкнаас зөвшөөрсөн. Хөтөлбөрийн хүрээнд Банкны хувьцаа эзэмшигч болох Эйч Эс Интернэйшнл (Ази) Лимитед Компани нь зах зээлийн үнээр Банкны ажилтнуудад өөрийн эзэмшлийн хувьцааны хэсгээс зарсан. Хувьцааны үнийг бодит үнэ цэнээр тооцсон тул нягтлан бодох бүртгэлийн ямар нэгэн нөлөө Банкинд үүсээгүй. Монголбанкны зөвшөөрлийн дагуу АХХАХ-д хамрагдсан ажилтнууд Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн бүтцийн өөрчлөлтийн дагуу хувьцаа эзэмшигчид болж бүртгүүлсэн.

Бусад нөөц

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Мөнгөн гүйлгээний хейджийн нөөц	Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрөгдөх бодит үнэ цэнэ (БДОБҮЦ)-ээр бүртгэгдэх нөөц	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц	Нийт бусад нөөц
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр				
2022 оны 1 сарын 1-нээр	(1,670,161)	5,564,266	90,384,720	94,278,825
Хорогдуулалт	–	–	(2,000,622)	(2,000,622)
Бодит үнэ цэнээр бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх хөрөнгө оруулалтын бодит бус гарз	–	(12,022,518)	–	(12,022,518)
Хейджийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн олз (Тодруулга 11)	81,958,751	–	–	81,958,751
Ашиг, алдагдлын тайлан руу ангилагдсан хейджийн хэрэглүүрийн дахин үнэлгээ	(94,832,472)	–	–	(94,832,472)
Ашиг, алдагдалд дахин ангилагдсан хэрэгжсэн цэвэр гарз	1,207,248	–	–	1,207,248
Бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх хойшлогдсон татварын хөрөнгө (Тодруулга 31.2)	2,916,619	3,005,629	–	5,922,248
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын цэвэр өөрчлөлт	(8,749,854)	(9,016,889)	(2,000,622)	(19,767,365)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	(10,420,015)	(3,452,623)	88,384,098	74,511,460

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Мөнгөн гүйлгээний хейджийн нөөц	Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрөгдөх бодит үнэ цэнэ (БДОБҮЦ)-ээр бүртгэгдэх нөөц	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц	Нийт бусад нөөц
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр				
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	6,791,008	13,140,012	92,638,403	112,569,423
Хорогдуулалт	–	–	(2,253,683)	(2,253,683)
Бодит үнэ цэнээр бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх хөрөнгө оруулалтын бодит бус гарз	–	(10,100,994)	–	(10,100,994)
Хейджийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн гарз (Тодруулга 11)	(11,233,271)	–	–	(11,233,271)
Ашиг, алдагдлын тайлан руу ангилагдсан хейджийн хэрэглүүрийн дахин үнэлгээ	121,608	–	–	121,608
Ашиг, алдагдалд дахин ангилагдсан хэрэгжсэн цэвэр гарз	(169,896)	–	–	(169,896)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх хойшлогдсон татварын хөрөнгө (Тодруулга 31.2)	2,820,390	2,525,248	–	5,345,638
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын цэвэр өөрчлөлт	(8,461,169)	(7,575,746)	(2,253,683)	(18,290,598)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	(1,670,161)	5,564,266	90,384,720	94,278,825

ХААН БАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31****24. Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого**

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
<i>Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцсон хүүгийн орлого</i>		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	1,073,427,355	848,640,512
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	204,955,610	236,116,893
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	40,739,993	42,679,618
Бодит үнэ цэнээр бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	8,268,189	10,327,272
Бусад банкинд байршуулсан хөрөнгө	-	2,187,341
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцсон нийт хүүгийн орлого	1,327,391,147	1,139,951,636

Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	22,634,596	26,166,587
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	17,339,939	12,650,715
Нийт бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	39,974,535	38,817,302

25. Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	368,195,946	452,518,952
Зээлээр авсан санхүүжилт	73,123,072	45,930,148
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	27,636,217	36,154,030
Хейджийн эрхтэй своп хэлцлийн хүүгийн зардал	6,915,692	7,702,508
Нийт хүүгийн зардал	475,870,927	542,305,638

Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах зардал

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Хейдж хангаагүй своп хэлцлийн хүүгийн зардал	3,414,988	473,771
Түрээсийн өглөг	1,798,399	1,412,573
Нийт бусад хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	5,213,387	1,886,344

ХААН БАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31****26. Шимтгэл, хураамжийн цэвэр орлого**

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Шимтгэл, хураамжийн орлого		
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	129,002,513	105,762,601
Мобайл болон интернэт банкны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	110,782,991	85,574,485
Төлбөр тооцооны гүйлгээний шимтгэл, хураамж	13,467,905	12,425,951
Батлан даалт болон баталгааны шимтгэл, хураамж	3,419,825	3,014,109
Мөнгөн гүйлгээний шимтгэл, хураамж	2,359,702	705,300
Шилжүүлгийн шимтгэл, хураамж	305,274	292,944
Бусад	4,128,433	4,311,017
Нийт шимтгэл, хураамжийн орлого	263,466,643	212,086,407
Шимтгэл, хураамжийн зардал		
Мобайл үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	22,950,674	18,456,766
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	16,972,997	11,522,425
Төлбөр тооцооны гүйлгээний шимтгэл, хураамж	6,833,556	4,162,119
Гадаад валютын арилжааны шимтгэл, хураамж	1,030,614	704,728
Эрсдэл хуваасны шимтгэл, хураамж	-	1,088,252
Нийт шимтгэл, хураамжийн зардал	47,787,841	35,934,290
Цэвэр шимтгэл, хураамжийн орлого	215,678,802	176,152,117

27. Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн цэвэр олз / (гарз)

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Хейджийн хэрэгжсэн цэвэр гарз	(1,268,618)	(230,192)
Хейджийн үр өгөөжгүй хэсэг	15,273,535	929,888
Хейдж хангаагүй своп хэлцлийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	1,873,472	(902,073)
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн нийт цэвэр олз	15,878,389	(202,377)

28. Зээлжих эрсдэлийн сан

Дараах хүснэгтэд ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдсэн тайлант жилийн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн ХБЭА-ын сангийн зардал/(буцаалт)-ыг харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
<i>ХБЭА-ын сангийн цэвэр зардал/(буцаалт):</i>		
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө (Тодруулга 7)	931,403	113,958
Монголбанкны заавал байлгах нөөц (Тодруулга 8)	1,969,109	607,059
Бусад банкуудад байршуулсан хөрөнгө	-	(1,921,474)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 12)	138,534,121	64,813,558
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр (Тодруулга 9)	2,640,432	3,675,255
Бодит үнэ цэнээр бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр (Тодруулга 9)	(1,767,018)	227,861
Балансын гадуурх үүрэг (Тодруулга 35)	332,843	1,093,956
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 13)	873,348	19,203,282
Нийт ХБЭА-ын сангийн зардал	143,514,238	87,813,455
<i>Бусад санхүүгийн хөрөнгийн цэвэр зардал/(буцаалт)</i>		
Өмчлөх бусад хөрөнгө (Тодруулга 13)	(78,812)	5,985
Нийт дүн	(78,812)	5,985

29. Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгийн гарз

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
МИК-ийн зээлийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	9,019,495	6,444,501
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх (ААБҮЦ) санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	-	2,327,236
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгийн нийт гарз	9,019,495	8,771,737

Монгол Улсын Засгийн газраас Ковид-19 цар тахлын улмаас иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийн зээлийн дарамтыг бууруулах хэд хэдэн арга хэмжээнүүдийг авсан. Эдгээрийн нэг нь зээлдэгчдийн зээлийн төлбөрийг хойшлуулсан ба ялангуяа засгийн газрын санхүүжилттэй ипотекийн зээлүүдийн төлбөрийг хойшлуулсан. Энэ нь бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх ипотекийн зээлийн багцын бодит үнэ цэнийг бууруулсан.

ХААН БАНК ХХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31****30. Үйл ажиллагааны зардал**

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Цалин, хөлс ба урамшуулал	138,612,201	111,883,783
Тоног төхөөрөмжийн засварын зардал	63,705,516	56,251,238
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 14)	54,489,263	54,368,851
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулалт (Тодруулга 15)	20,643,564	17,703,043
Мөнгөн хадгаламжийн даатгалын шимтгэл	18,676,189	20,428,529
Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын шимтгэл	16,948,218	12,513,796
Барилга, байшингийн засварын зардал	16,020,919	11,759,264
Маркетинг, зар сурталчилгааны зардал	8,808,130	6,865,509
Оффисын бараа материал, хангамжийн зардал	8,719,117	7,212,918
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 16)	7,623,736	7,511,435
Орлогын албан татвараас бусад татварын зардал	6,087,663	2,553,539
Харуул хамгаалалтын үйлчилгээ	5,768,829	6,486,840
Хадгаламж тогтворжуулах сангийн зардал	3,687,185	–
Тээврийн зардал	3,650,044	2,198,026
Судалгааны зардал	3,394,837	1,305,777
Мэдээлэл, харилцаа холбооны зардал	3,224,255	2,639,263
Мэргэжлийн үйлчилгээний зардал	2,698,269	4,131,625
Арга хэмжээний зардал	2,185,960	1,216,125
Сургалтын зардал	1,648,789	1,491,360
Албан томилолтын зардал	1,623,042	621,257
Даатгалын зардал	1,571,307	1,506,295
Богино хугацаат түрээсийн зардал	1,543,698	1,160,857
Бусад зардал	20,712,474	16,367,852
Нийт дүн	412,043,205	348,177,182

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Эрүүл мэнд ба нийгмийн даатгалын шимтгэл:		
Эрүүл мэнд ба нийгмийн даатгалын сан	5,423,430	4,004,415
Тэтгвэрийн даатгалын сан	11,524,788	8,509,381
Нийт дүн	16,948,218	12,513,796

31. Орлогын албан татвар

31.1 Орлогын албан татварын зардал

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн орлогын албан татварын зардлын бүрэлдэхүүнд:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Тайлант жилийн татвар		
Тайлант жилийн татварын зардал:	136,009,119	92,571,808
Хойшлогдсон татвар:		
Түр зөрүү үүссэнтэй холбоотой болон татарын алдагдал	6,051,906	2,458,192
Нийт орлогын албан татварын зардал:	142,061,025	95,030,000

Банк санхүүгийн тайлагналын зорилгоор орлогод суурилан албан татварыг тооцоолдог бөгөөд орлогын албан татварын зорилгоор татвар ногдохгүй орлого болон татвараас хасагдахгүй зардлын хувьд тохируулга хийх замаар орлогын албан татварын зардлыг тодорхойлдог. Банк нь Монгол Улсын татварын хууль тогтоомжийн дагуу 6 тэрбум төгрөг (2021: 6 тэрбум төгрөг) хүртэлх татвар ногдох орлогоос 10%, 6 тэрбум төгрөг (2021: 6 тэрбум төгрөг)-өөс илүү гарсан дүнгээс 25%-ийн орлогын албан татвар төлдөг. Засгийн Газрын бондын хүүгийн орлого нь хуулийн дагуу татвар ногдохгүй орлого болно. Харилцагчдад олгосон чанаргүй зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын гарз нь орлогын татварын зорилгоор хасагдах зардал болно.

Татварын өмнөх ашгаас хуулиар тогтоосон хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын албан татварын зардлыг Банкинд хүчин төгөлдөр үйлчлэх орлогын татварын хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын албан татварын зардалд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн байдлаар хэрхэн тохируулсныг дараах байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
Татварын өмнөх ашиг	590,833,224	386,559,083
25%-ийн орлогын албан татвар (2021: 25%)	147,708,306	96,639,771
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардлын нөлөө	5,009,070	11,310,430
Татвараас чөлөөлөгдөх орлого-Засгийн газрын бонд	(8,866,357)	(11,621,277)
Татвараас чөлөөлөгдөх орлого-Бусад	(889,994)	(398,924)
Бага хувиар татвар ногдуулах орлогын нөлөө	(900,000)	(900,000)
Тайлант жилийн татварын зардал	142,061,025	95,030,000

2022 оны орлогын албан татварын үр ашигт хүүгийн хувь хэмжээ нь 24.09% (2021:24.6%) байна.

Монгол Улсын татварын хууль тогтоомжийн дагуу татвараас чөлөөлөгдөх орлогод Засгийн газрын бондын хүүний орлого орсон байна.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

31.2 Хойшлогдсон татвар

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	БДОБҮЦ-ээр бүртгэгдэх өрийн болон өмчийн үнэт цаас	Санхүүгийн деривативын дахин үнэлгээ	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	Нийт дүн
2022 оны 1 сарын 1	(1,854,755)	1,169,341	(3,894,179)	(4,579,593)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 23)	3,005,629	2,916,619	-	5,922,248
Ашиг алдагдалд бүртгэсэн	-	(3,026,116)	(3,025,790)	(6,051,906)
2022 оны 12 дугаар сарын 31	1,150,874	1,059,844	(6,919,969)	(4,709,251)
2021 оны 1 сарын 1	(4,380,003)	(1,758,608)	(1,328,428)	(7,467,039)
Бусад дэлгэрэнгүй орлогод хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 23)	2,525,248	2,820,390	-	5,345,638
Ашиг алдагдалд бүртгэсэн	-	107,559	(2,565,751)	(2,458,192)
2021 оны 12 дугаар сарын 31	(1,854,755)	1,169,341	(3,894,179)	(4,579,593)

31.3 Орлогын албан татварын өглөг

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Орлогын албан татварын өглөг 1-р сарын 1-ний өдрөөр	2,167,852	6,155,494
Тайлант жилийн орлогын татварын зардал	136,009,119	92,571,808
Төлсөн татвар	(134,218,981)	(96,559,450)
Орлогын албан татварын өглөг 12 дугаар сарын 31- ний өдрөөр	3,957,990	2,167,852

32. Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

Банкинд хорогдуулсан энгийн хувьцаа байхгүй тул хорогдуулсан болон үндсэн ногдох ашиг ижил байна. Нэгж хувьцаанд ногдох ашгийг доорх байдлаар тооцоолсон:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд хамаарах ашиг – үндсэн болон хорогдуулсан	448,772,199	291,529,083
Нэгж хувьцаанд ногдох энгийн хувьцааны жинлэсэн дундаж тоо	1,720,978,200	1,720,978,200

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Тухайн тайлангийн хугацаанд Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд:		
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг, үндсэн	261	169
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг, хорогдуулсан	261	169

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

33. Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөрийн тохируулга

Банкны өр төлбөр болон түүний өөрчлөлт, хөдөлгөөнийг тайлант хугацаа бүрээр үзүүлэв. Мөнгөн гүйлгээний тайланд өрийн зүйлсийг санхүүжилт хэмээн тусгасан:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөр			Нийт дүн
	Зээлээр авсан бусад санхүүжилт	Репо хэлцэл	Түрээсийн өглөг	
2022 оны 1 сарын 1-нээрх санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөр				
Мөнгөн гүйлгээ	1,191,916,946	620,802,675	11,085,695	1,823,805,316
Орох мөнгөн урсгал	959,412,011	3,801,304,742	-	4,760,716,753
Гарах мөнгөн урсгал	(560,785,101)	(4,071,420,232)	(7,633,424)	(4,639,838,757)
Төлөгдсөн хүү	(51,736,874)	(9,158,839)	(1,798,399)	(62,694,112)
Мөнгөн бус гүйлгээ				
Шинэ түрээс	-	-	7,778,978	7,778,978
Хуримтлагдсан хүү	73,123,072	25,738,983	1,798,399	100,660,454
Гэрээний өөрчлөлтөөс үүссэн тохируулга	(2,275,457)	-	-	(2,275,457)
Гадаад валютын ханшийн тохируулга	167,278,120	-	-	167,278,120
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөр				
	1,776,932,717	367,267,329	11,231,249	2,155,431,295
<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөр			Нийт дүн
	Зээлээр авсан бусад санхүүжилт	Репо хэлцэл	Түрээсийн өглөг	
2021 оны 1 сарын 1-нээрх санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөр				
Мөнгөн гүйлгээ	1,173,586,423	184,890,799	7,960,407	1,366,437,629
Орох мөнгөн урсгал	715,271,479	1,793,870,044	-	2,509,141,523
Гарах мөнгөн урсгал	(688,946,113)	(1,330,383,814)	(7,110,035)	(2,026,439,962)
Төлөгдсөн хүү	(50,944,520)	(45,541,082)	(1,412,573)	(97,898,175)
Мөнгөн бус гүйлгээ				
Шинэ түрээс	-	-	10,235,323	10,235,323
Хуримтлагдсан хүү	45,930,148	17,966,728	1,412,573	65,309,449
Гэрээний өөрчлөлтөөс үүссэн тохируулга	(868,353)	-	-	(868,353)
Гадаад валютын ханшийн тохируулга	(2,112,118)	-	-	(2,112,118)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх санхүүгийн үйл ажиллагаанаас үүссэн өр төлбөр				
	1,191,916,946	620,802,675	11,085,695	1,823,805,316

34. Сегментийн шинжилгээ

Үйл ажиллагааны сегментүүд нь бизнесийн үйл ажиллагааны явцад орлого олж, зардал гаргадаг бүрэлдэхүүн хэсгээс бүрдэх бөгөөд үйл ажиллагааны үр дүнг үйл ажиллагааны ахлах шийдвэр гаргагч (CODM) тогтмол хянадаг ба санхүүгийн мэдээллийг сегмент бүрээр бүртгэх боломжтой байдаг. Үйл ажиллагааны ахлах шийдвэр гаргагч (CODM) нь Банкны гүйцэтгэх удирдлагын хорооны гишүүд юм. Үйл ажиллагааны ахлах шийдвэр гаргагч (CODM)-ийн үүргийг Банкны Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл хэрэгжүүлдэг.

Банк нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд суурилсан дараах таван бизнесийн үндсэн сегментэд үйл ажиллагаагаа явуулдаг:

- *Иргэдийн банк:* Хувийн банкны үйлчилгээ, харилцагчийн хувийн харилцах, хадгаламж, кредит болон дебит карт, хэрэглээний зээл, ипотекийн зээл зэрэг үйлчилгээнүүд орно.
- *ЖДБ-ийн банк:* Харилцах, хугацаагүй болон хугацаатай хадгаламжийн данс, овердрафт, зээл болон бусад зээлийн хэрэгсэл, бизнесийн зөвлөгөө болон бусад зөвлөгөөг өгөх үйлчилгээг үзүүлнэ.
- *Байгууллагын банк:* Харилцах, хугацаагүй болон хугацаатай хадгаламжийн данс, овердрафт, зээл болон бусад зээлийн хэрэгслийн үйлчилгээг үзүүлнэ.
- *Хөрөнгө удирдлагын үйл ажиллагаа:* Эрсдэлийн удирдлагын зорилгоор дериватив хэрэглүүрүүдийг ашиглах болон богино хугацаат байршуулалт, компани засгийн газрын өрийн үнэт цаас зэрэг түргэн хөрвөх хөрөнгөд хөрөнгө оруулалт хийсэн санхүүжилт болон төвлөрсөн эрсдэлийн удирдлагын үйл ажиллагаа нь хөрөнгө удирдлагын үйл ажиллагаа юм.
- *Бусад:* Төв оффисын үйл ажиллагаа болон Банкны байрны болон байгууллагын тодорхой зардлыг удирддаг төвлөрсөн хамтын үйлчилгээнүүд багтдаг.

Банк татварын өмнөх ашигт үндэслэн сегмент бүрийн ашигт ажиллагааг үнэлдэг.

Банк үйл ажиллагаагаа Монгол Улсад явуулдаг тул газарзүйн сегментийн талаар нэмэлт мэдээлэл байхгүй. Гадаад харилцагч болон хамтрагч байгууллагуудтай хийсэн гүйлгээний орлого нь 2022 болон 2021 онд Банкны нийт орлогын 10% ба түүнээс дээш хувийг эзлээгүй байна.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

34. Сегментийн шинжилгээ (Үргэлжлэл)

2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Иргэдийн банк	ЖДБ-ийн банк	Байгууллагын банк	Хөрөнгө удирдлага	Бусад	Нийт дүн
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого	705,350,047	126,482,564	151,375,202	253,963,792	90,219,542	1,327,391,147
Бусад адилтгах хүүгийн орлого	14,611,915	6,994,651	870,536	17,339,939	157,494	39,974,535
Хүүгийн зардал	(355,837,724)	(4,089,201)	(6,215,226)	(96,316,370)	(13,412,406)	(475,870,927)
Бусад адилтгах хүүгийн зардал	-	-	-	(3,414,988)	(1,798,399)	(5,213,387)
Сегмент хоорондын хүүгийн цэвэр орлого/(зардал)	78,019,744	(80,392,577)	(93,175,523)	(55,457,945)	151,006,301	-
Хүү, түүнтэй адилтгах орлогын цэвэр ашиг	442,143,982	48,995,437	52,854,989	116,114,428	226,172,532	886,281,368
Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал	(65,615,468)	(41,575,594)	(29,595,602)	(3,793,998)	(2,933,576)	(143,514,238)
Зээлжих эрсдэлийн сангийн дараах хүү, түүнтэй адилтгах орлогын цэвэр ашиг	376,528,514	7,419,843	23,259,387	112,320,430	223,238,956	742,767,130
Шимтгэл, хураамжийн орлого	242,899,660	4,646,353	14,020,667	1,899,963	-	263,466,643
Шимтгэл, хураамжийн зардал	(46,693,127)	(29,819)	(21,383)	(1,043,512)	-	(47,787,841)
ХӨ-өөр хэмжигдэх бусад зээлийн эх үүсвэрийн гэрээний өөрчлөлтөөс үүссэн олз	-	-	-	2,275,457	-	2,275,457
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн цэвэр олз	-	-	-	15,878,389	-	15,878,389
Гадаад валютын арилжааны олз	11,249,047	1,331,775	3,395,724	16,822,499	-	32,799,045
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн олз	-	-	-	6,574,939	-	6,574,939
БДОБҮЦ-ээр бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгийн борлуулалтаас үүссэн (гарз)	-	-	-	(900,167)	-	(900,167)
ХӨ-өөр хэмжигдэх санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний өөрчлөлтөөс үүссэн (гарз)	-	-	-	(7,225,649)	-	(7,225,649)
ААБҮЦ-ээр бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс үүссэн (гарз)	-	-	-	(9,019,495)	-	(9,019,495)
Үйл ажиллагааны бусад орлого	482,102	40	-	3,549	3,831,943	4,317,634
Үйл ажиллагааны зардал	(159,361,332)	(4,759,852)	(3,818,024)	(4,821,009)	(239,282,988)	(412,043,205)
Бусад гарз, цэвэр дүнгээр	(507,792)	(1,344)	-	-	239,480	(269,656)
Татварын өмнөх ашиг	424,597,072	8,606,996	36,836,371	132,765,394	(11,972,609)	590,833,224
Нийт хөрөнгө	5,465,468,719	950,714,579	1,065,392,710	6,834,799,620	636,337,718	14,952,713,346
Нийт өр төлбөр	9,080,104,299	485,975,301	1,282,842,419	1,961,044,649	627,380,612	13,437,347,280
Капиталын зардал	25,175,184	264,100	-	-	48,001,901	73,441,185

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

34. Сегментийн шинжилгээ (Үргэлжлэл)

2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Иргэдийн банк	ЖДБ-ийн банк	Байгууллагын банк	Хөрөнгө удирдлага	Бусад	Нийт дүн
Үр ашигт хүүгийн аргаар тооцоолсон хүүгийн орлого	594,001,245	97,527,389	110,511,745	289,408,447	48,502,810	1,139,951,636
Бусад адилтгах хүүгийн орлого	17,297,728	6,001,850	747,943	12,650,715	2,119,066	38,817,302
Хүүгийн зардал	(428,003,800)	(4,247,570)	(16,735,241)	(86,014,476)	(7,304,551)	(542,305,638)
Бусад адилтгах хүүгийн зардал	-	-	-	-	(1,886,344)	(1,886,344)
Сегмент хоорондын хүүгийн орлого/(зардал)	240,310,436	(55,526,415)	(47,345,777)	(193,245,154)	55,806,910	
Хүү, түүнтэй адилтгах орлогын цэвэр ашиг	423,605,609	43,755,254	47,178,670	22,799,532	97,237,891	634,576,956
Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал	(19,701,328)	(24,778,194)	(20,843,995)	(22,422,738)	(67,200)	(87,813,455)
Зээлжих эрсдэлийн сангийн дараах хүү, түүнтэй адилтгах орлогын цэвэр ашиг	403,904,281	18,977,060	26,334,675	376,794	97,170,691	546,763,501
Шимтгэл, хураамжийн орлого	191,834,729	3,559,006	14,758,798	1,933,874	-	212,086,407
Шимтгэл, хураамжийн зардал	(34,110,320)	(22,335)	(1,094,789)	(706,846)	-	(35,934,290)
ХӨ-өөр хэмжигдэх бусад зээлийн эх үүсвэрийн гэрээний өөрчлөлтөөс үүссэн олз	-	-	-	868,353	-	868,353
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн цэвэр (гарз)	-	-	-	(202,377)	-	(202,377)
Гадаад валютын арилжааны олз	5,873,330	444,958	1,455,803	11,259,574	-	19,033,665
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн (гарз)	-	-	-	(1,696,325)	-	(1,696,325)
БДОБҮЦ-ээр бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгийн борлуулалтаас үүссэн олз	-	-	-	2,252,900	-	2,252,900
ААБҮЦ-ээр бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс үүссэн (гарз)	-	-	-	(8,771,737)	-	(8,771,737)
Үйл ажиллагааны бусад орлого	493,242	6,085	-	707	787,156	1,287,190
Үйл ажиллагааны зардал	(163,729,240)	(4,313,683)	(3,722,501)	(2,046,066)	(174,365,692)	(348,177,182)
Бусад гарз, цэвэр дүнгээр	1,224	1,603	-	-	(953,849)	(951,022)
Татварын өмнөх ашиг	404,267,246	18,652,694	37,731,986	3,268,851	(77,361,694)	386,559,083
Нийт хөрөнгө	4,817,273,989	1,038,128,830	898,012,120	5,394,186,731	1,315,847,324	13,463,448,994
Нийт өр төлбөр	9,013,801,421	353,729,486	834,161,229	1,497,611,250	479,635,232	12,178,938,618
Капиталын зардал	21,618,537	320,669	-	-	45,551,419	67,490,625

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

34. Сегментийн шинжилгээ (Үргэлжлэл)

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Иргэдийн банк	ЖДБ-ийн банк	Байгууллагын банк	Хөрөнгө удирдлага	Нийт дүн
2022					
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	114,426,471	3,525,115	11,050,927	-	129,002,513
Мобайл болон интернэт банкны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	110,613,873	140,640	28,478	-	110,782,991
Төлбөр тооцооны гүйлгээний шимтгэл, хураамж	11,283,356	234,847	214,720	1,734,982	13,467,905
Батлан даалт болон баталгааны шимтгэл, хураамж	282,940	426,281	2,595,969	114,635	3,419,825
Мөнгөн гүйлгээний шимтгэл, хураамж	2,136,438	167,601	35,728	19,935	2,359,702
Шилжүүлгийн шимтгэл, хураамж	304,653	318	125	178	305,274
Бусад	3,851,929	151,551	94,720	30,233	4,128,433
2022 оны хураамж, шимтгэлийн нийт орлого	242,899,660	4,646,353	14,020,667	1,899,963	263,466,643

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Иргэдийн банк	ЖДБ-ийн банк	Байгууллагын банк	Хөрөнгө удирдлага	Нийт дүн
2021					
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	90,692,118	2,769,102	12,301,381	-	105,762,601
Мобайл болон интернэт банкны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	85,436,368	107,569	30,548	-	85,574,485
Төлбөр тооцооны гүйлгээний шимтгэл, хураамж	10,304,406	157,332	180,792	1,783,421	12,425,951
Батлан даалт болон баталгааны шимтгэл, хураамж	297,323	390,973	2,213,635	112,178	3,014,109
Мөнгөн гүйлгээний шимтгэл, хураамж	642,136	19,709	25,114	18,341	705,300
Шилжүүлгийн шимтгэл, хураамж	292,375	439	130		292,944
Бусад	4,170,003	113,882	7,198	19,934	4,311,017
2021 оны хураамж, шимтгэлийн нийт орлого	191,834,729	3,559,006	14,758,798	1,933,874	212,086,407

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг

Банк нь харилцагчдынхаа санхүүгийн хэрэгцээнд зориулж төрөл бүрийн буцаах нөхцөлгүй болзошгүй өр төлбөр болон үүргийг хүлээдэг. Хэдийгээр эдгээр үүргүүдийг санхүүгийн байдлын тайланд тусгадаггүй ч эдгээр нь тодорхой хэмжээний эрсдэлийг агуулж байдаг тул Банкны нийт эрсдэлийн нэгээхэн хэсэг гэж үздэг.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31			2021 оны 12 дугаар сарын 31		
	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал	Дансны үнэ	Нийт дансны үнэ	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал	Дансны үнэ
Болзошгүй өр төлбөр						
Банкны олгосон баталгаа	109,875,380	(493,937)	109,381,443	129,567,459	(655,441)	128,912,018
Аккредитив	24,667,537	(143,760)	24,523,777	26,247,091	(130,565)	26,116,526
Ашиглагдаагүй зээлийн шугам	640,182,957	(4,954,504)	635,228,453	555,157,014	(3,853,729)	551,303,285
Ашиглагдаагүй кредит карт	61,741,646	(614,748)	61,126,898	75,618,760	(1,234,370)	74,384,390
Нийт болзошгүй өр төлбөр	836,467,520	(6,206,949)	830,260,571	786,590,324	(5,874,105)	780,716,219
Капитал хөрөнгөтэй холбоотой үүргүүд						
Үндсэн хөрөнгө	2,585,144	-	2,585,144	13,019,502	-	13,019,502
Нийт дүн	839,052,664	(6,206,949)	832,845,715	799,609,826	(5,874,105)	793,735,721

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (Үргэлжлэл)

Балансын гадуурх үүргийн хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал (ХБЭА)-ын сангийн зардал:

Ашиглагдаагүй зээлийн шугам:

	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
2021 оны 12 дугаар сарын 31- нээр	3,225,582	319,411	308,736	3,853,729	533,843,824	20,509,543	803,647	555,157,014
Тайлант жилд олгосон болон худалдан авсан/өсөлт	17,341,656	1,631,358	902,179	19,875,193	2,419,802,488	105,235,498	1,866,417	2,526,904,403
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(16,601,986)	(1,846,818)	(980,257)	(19,429,061)	(2,335,171,427)	(102,700,820)	(4,006,213)	(2,441,878,460)
- 1-р үе шатруу шилжсэн	632,628	(632,748)	-	(120)	5,840,011	(5,840,011)	-	-
- 2-р үе шатруу шилжсэн	(1,587,386)	2,592,531	(564,292)	440,853	(61,205,219)	63,405,219	(2,200,000)	-
- 3-р үе шатруу шилжсэн	-	(1,196,294)	1,410,204	213,910	-	(7,127,577)	7,127,577	-
2022 оны 12 дугаар сарын 31- нээр	3,010,494	867,440	1,076,570	4,954,504	563,109,677	73,481,852	3,591,428	640,182,957

	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
2020 оны 12 дугаар сарын 31- нээр	2,551,462	526,188	415,312	3,492,962	391,597,426	32,649,551	1,081,066	425,328,043
Тайлант жилд олгосон болон худалдан авсан/өсөлт	14,904,492	1,345,446	217,042	16,466,980	2,260,882,420	88,991,023	493,195	2,350,366,638
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(14,196,102)	(1,585,493)	(324,618)	(16,106,213)	(2,112,078,589)	(107,569,288)	(889,790)	(2,220,537,667)
- 1-р үе шатруу шилжсэн	24,620	(24,620)	-	-	1,515,182	(1,515,182)	-	-
- 2-р үе шатруу шилжсэн	(58,890)	58,890	-	-	(8,072,615)	8,072,615	-	-
- 3-р үе шатруу шилжсэн	-	(1,000)	1,000	-	-	(119,176)	119,176	-
2021 оны 12 дугаар сарын 31- нээр	3,225,582	319,411	308,736	3,853,729	533,843,824	20,509,543	803,647	555,157,014

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (Үргэлжлэл)

Ашиглагдаагүй кредит карт:

	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	258,457	327,904	648,009	1,234,370	73,174,575	1,341,485	1,102,700	75,618,760
Тайлант жилд олгосон болон худалдан авсан/өсөлт	1,586,956	994,936	1,917,044	4,498,936	279,973,162	5,769,803	3,418,302	289,161,267
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(1,581,303)	(1,585,673)	(2,334,490)	(5,501,466)	(293,030,233)	(6,351,169)	(3,656,979)	(303,038,381)
- 1-р үе шатруу шилжсэн	1,582	(39,915)	-	(38,333)	244,030	(244,030)	-	-
- 2-р үе шатруу шилжсэн	(32,367)	393,923	(41,292)	320,264	(1,172,870)	1,242,911	(70,041)	-
- 3-р үе шатруу шилжсэн	-	(67,858)	168,835	100,977	-	(255,020)	255,020	-
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	233,325	23,317	358,106	614,748	59,188,664	1,503,980	1,049,002	61,741,646

	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал				Нийт дансны үнэ			
	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн	1-р үе шат (12 сарын ХБЭА)	2-р үе шат (зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн нийт хугацааны ХБЭА)	3-р үе шат (зээлийн үнэ цэнийн бууралтын нийт хугацааны ХБЭА)	Нийт дүн
<i>Мянган төгрөгөөр</i>								
2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	281,125	9,341	477,305	767,771	79,538,764	442,598	814,704	80,796,066
Тайлант жилд олгосон болон худалдан авсан/өсөлт	544,540	682,857	785,636	2,013,033	153,995,000	2,286,592	1,186,057	157,467,649
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(574,747)	(294,491)	(677,196)	(1,546,434)	(159,524,792)	(1,959,228)	(1,160,935)	(162,644,955)
- 1-р үе шатруу шилжсэн	11,420	(1,322)	(10,098)	-	218,648	(201,509)	(17,139)	-
- 2-р үе шатруу шилжсэн	(3,848)	8,088	(4,240)	-	(1,044,542)	1,051,728	(7,186)	-
- 3-р үе шатруу шилжсэн	(33)	(76,569)	76,602	-	(8,503)	(278,696)	287,199	-
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	258,457	327,904	648,009	1,234,370	73,174,576	1,341,485	1,102,700	75,618,760

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (Үргэлжлэл)

Банкны олгосон баталгаа:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал 1-р үе шат	Нийт дансны үнэ 1-р үе шат
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	655,441	129,567,459
Тайлант жилд олгосон	1,454,116	489,673,777
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(1,615,620)	(509,365,856)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	493,937	109,875,380

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал 1-р үе шат	Нийт дансны үнэ 1-р үе шат
2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	331,350	84,664,448
Тайлант жилд олгосон	1,812,629	602,673,876
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(1,488,538)	(557,770,865)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	655,441	129,567,459

Аккредитив

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал 1-р үе шат	Нийт дансны үнэ 1-р үе шат
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	130,565	26,247,091
Тайлант жилд олгосон	262,749	54,071,691
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(249,554)	(55,651,245)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	143,760	24,667,537

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Зээлжих эрсдэлийн сангийн зардал 1-р үе шат	Нийт дансны үнэ 1-р үе шат
2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	188,066	41,183,184
Тайлант жилд олгосон	242,741	48,470,247
Үл хүлээн зөвшөөрсөн эсвэл төлөгдсөн	(300,242)	(63,406,340)
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр	130,565	26,247,091

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 дугаар сарын 31

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (Үргэлжлэл)

		2022 оны 12 дугаар сарын 31					2021 оны 12 дугаар сарын 31				
	Чанаргүйдэх магадлал	Ашиглагдаагүй зээлийн шугам	Ашиглагдаагүй кредит карт	Банкны олгосон баталгаа	Импортын аккредитив	Нийт дансны үнэ	Ашиглагдаагүй зээлийн шугам	Ашиглагдаагүй кредит карт	Банкны олгосон баталгаа	Импортын аккредитив	Нийт дансны үнэ
1-р үе шат	0,00%-с <0,15% хүртэл	35,220,891	14,537,567	-	-	49,758,458	-	-	-	-	-
	0,15%-с <0,25% хүртэл	-	1,769,507	-	-	1,769,507	-	-	-	-	-
	0,25%-с <0,50% хүртэл	51,881,802	2,009,769	-	-	53,891,571	-	-	-	-	-
	0,50%-с <0,75% хүртэл	-	2,891,209	-	-	2,891,209	-	-	-	-	-
	0,75%-с <2,50% хүртэл	32,639,060	37,675,676	-	-	70,314,736	10,874,034	73,174,575	-	-	84,048,610
	2,50%-с <10,0% хүртэл	443,362,909	-	109,875,380	24,667,537	577,905,826	519,731,532	-	129,567,459	26,247,091	675,546,082
	10,0%-с <45,0% хүртэл	-	147,601	-	-	147,601	3,238,258	-	-	-	3,238,258
	45,0%-с <100,0% хүртэл	5,015	157,335	-	-	162,350	-	-	-	-	-
Нийт 1-р үе шат		563,109,677	59,188,664	109,875,380	24,667,537	756,841,258	533,843,824	73,174,575	129,567,459	26,247,091	762,832,950
2-р үе шат	0,00%-с <0,15% хүртэл	460,080	1,105,155	-	-	1,565,235	-	-	-	-	-
	0,15%-с <0,25% хүртэл	-	18,349	-	-	18,349	-	-	-	-	-
	0,25%-с <0,50% хүртэл	3,303,957	20,798	-	-	3,324,756	-	-	-	-	-
	0,50%-с <0,75% хүртэл	-	19,838	-	-	19,838	-	-	-	-	-
	0,75%-с <2,50% хүртэл	15,116,997	119,133	-	-	15,236,130	-	209,281	-	-	209,281
	2,50%-с <10,0% хүртэл	31,473,511	82,797	-	-	31,556,308	1,709,328	-	-	-	1,709,328
	10,0%-с <45,0% хүртэл	23,099,202	34,595	-	-	23,133,796	17,457,096	-	-	-	17,457,096
	45,0%-с <100,0% хүртэл	28,105	103,315	-	-	131,420	1,343,119	1,132,204	-	-	2,475,323
Нийт 2-р үе шат		73,481,852	1,503,980	-	-	74,985,832	20,509,543	1,341,485	-	-	21,851,028

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 дугаар сарын 31

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (Үргэлжлэл)

		2022 оны 12 дугаар сарын 31					2021 оны 12 дугаар сарын 31				
	Чанаргүйдлийн хугацаа	Ашиглагдаагүй зээлийн шугам	Ашиглагдаагүй кредит карт	Банкны олгосон баталгаа	Импортын аккредитив	Нийт дансны үнэ	Ашиглагдаагүй зээлийн шугам	Ашиглагдаагүй кредит карт	Банкны олгосон баталгаа	Импортын аккредитив	Нийт дансны үнэ
3-р үе шат	12 хүртэл сар	2,965,572	690,204	-	-	3,655,776	-	5,207	-	-	5,207
	13-аас 24 сар	167,676	190,995	-	-	358,671	73,416	462,147	-	-	535,563
	25-аас 36 сар	136,203	152,927	-	-	289,130	308,752	618,790	-	-	927,542
	37-оос 48 сар	-	2,622	-	-	2,622	-	8,616	-	-	8,616
	49-өөс 60 сар	149,337	10,594	-	-	159,931	133,724	4,154	-	-	137,877
	61-ээс 84 сар	142,640	1,660	-	-	144,300	257,755	3,786	-	-	261,541
	84-өөс дээш сар	30,000	-	-	-	30,000	30,000	-	-	-	30,000
Нийт 3-р үе шат		3,591,428	1,049,002	-	-	4,640,430	803,647	1,102,700	-	-	1,906,346

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (Үргэлжлэл)**Үүрэг**

Үүрэг гэдэг нь Банкны зүгээс зээл олгох, зээлийн шугам нээх гэрээт үүргүүдийг хүлээснийг илэрхийлдэг. Ийм гэрээний үүргүүд нь тогтсон дуусгавар болох хугацаа эсвэл цуцлах бусад төрлийн заалтуудтай байдаг. Зээл олгох үүрэг нь хэрэгжээгүй байтал харилцагчаас тусгай шаардлага хангахыг шаардах тус үүргийнх нь хугацаа дууссан байж болох тул гэрээнд заасан нийт дүн нь ирээдүйн мөнгөний шаардлагыг илэрхийлдэг гэсэн ойлголт биш юм.

Татварын маргаан

Татварын ерөнхий газар 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн хугацаанд Банкны 2012-2016 оны албан татвар ногдуулалт, төлөлтийн байдалд шалгалт хийсэн. Шалгалтын үр дүнд хэд хэдэн зөрчлүүд илэрсэн ба нийт 8,093,019 мянган төгрөгийн торгууль ногдуулсан. Банк шалгалтын явцад танилцуулсан зөрчлүүдийг нягтлан шалгаж үзээд 2018 оны 2 сарын 23-ны өдөр шийтгэлийн хуудсыг хүлээн зөвшөөрөх боломжгүй байгаагаа Татварын Ерөнхий Газарт тайлбар хүргүүлсэн. Хэрэг эхэлснээс хойш хоёр талаас давж заалдсан, хэрэгсэхгүй болгосон тохиолдол цөөнгүй гарсан. 2022 онд Хаан банк Захиргааны хэргийн шүүхийн 2022 оны 5 сарын 30-ны өдрийн шийдвэрийг эсэргүүцэн Давж заалдах шатны шүүхэд хандсан. Улмаар 2022 оны 7-р сард давж заалдах шатны шүүх хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам зөрчсөн гэх үндэслэлээр Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгосон. Энэ хэрэг Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхэд буцсан. Монголбанкнаас баримт цуглуулах шүүхийн шийдвэр хэрэгжээгүй тул дараагийн шүүх хуралдааныг товлоогүй байна.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар нийт 4,560,000 мянган төгрөгийн татварын торгуулийн сан (2021 оны 12 дугаар сарын 31: 1,000,000 мянган төгрөг) байгуулсан бөгөөд энэ нь хүлээгдэж буй үр дагаврыг удирдлагын зүгээс тооцоолсон хамгийн сайн үнэлгээ юм.

Хадгаламжийн даатгалын корпорацитай үүссэн маргаан

2018 оны 9 сарын 6-ны өдөр Хадгаламжийн даатгалын корпораци (ХДК) нь Монгол Улсын хөгжлийн Банкнаас Хаан Банкинд байршуулсан харилцах болон мөнгөн хадгаламжийн данснаас даатгалын хураамж болох 1,000,000 мянган төгрөгийг нэхэмжилсэн. Банк энэхүү нэхэмжлэлийг хүлээн зөвшөөрөхгүй байгаа бөгөөд 2018 оны 10 сарын 1-ний өдөр шүүхэд хариу тайлбар хүргүүлсэн. Мөн 2019 оны 1 сарын 18-ны өдөр Хадгаламжийн даатгалын корпораци нэхэмжлэлийн шаардлагаа 667 сая төгрөгөөр нэмж нэхэмжилсэн бөгөөд нийт нэхэмжлэлийн дүн 1.6 тэрбум төгрөг болсон.

Хоёр тал хууль эрх зүйн үүднээс өөр тайлбар хийснээс болж маргаан үүссэн. Энэ хэрэг өнгөрсөн жилүүдэд Анхан шатны шүүх, Давж заалдах шатны шүүх, Улсын дээд болон Дээд шүүхээр хэд хэдэн удаа хэлэлцэгдсэн. 2022 онд Улсын дээд шүүхийн анхан шатны шүүх хурал 2022 оны 2 сарын 8-ны өдөр болж, Хадгаламжийн даатгалын корпорацийн шинжээч томилуулах хүсэлтийг шүүх хүлээн авсан. Одоогоор хэргийг тодорхойгүй хугацаагаар түдгэлзүүлсэн байна. Хэргийг түдгэлзүүлсэн хэвээр байна. Иймд Банк 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар ямар нэгэн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрөөгүй болно.

Болзошгүй орлогын албан татварын өр төлбөр

Банк нь СТОУС-ын дагуу үнэ цэнэ бууралтын санг байгуулахаас гадна Монголбанкны (Төв Банк) тайлагналын шаардлагын дагуу үнэ цэнэ бууралтын санг Монголбанк болон Сангийн яамны хамтарсан тушаалаар батлагдсан Активыг ангилах, активын эрсдэлийн сан байгуулж, зарцуулах журмын дагуу зээлийн ангилалд үндэслэн байгуулдаг. Эдгээр журмын дагуу Банк нь харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгааны чанарыг хугацааны болон чанарын хүчин зүйлсэд үндэслэн тодорхойлдог. Хугацааны хүчин зүйлсэд хугацаа хэтэрсэн байдал (өөрөөр хэлбэл эргэн төлөлтийн хоцролт) гэх мэт хугацааны шинжтэй хүчин зүйлс хамаардаг. Харилцагчид олгосон зээл нь дараах байдлаар ангилагддаг: хэвийн, анхаарал хандуулах, чанаргүй зээл. Чанаргүй зээл нь хэвийн бус, эргэлзээтэй болон муу гэсэн дэд ангиллаар ангилагддаг.

Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд СТОУС эсвэл Монголбанкны шаардлагын дагуу татварын зорилгоор үнэ цэнийн бууралтын сангийн тооцолол хийх тухай тусгаж өгөөгүй байна. Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуулийн дагуу хэвийн зээлд байгуулсан эрсдэлийн сангийн зардлыг тайлант хугацааны татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардал гэж үздэг. Өмнөх жилүүдийн адил 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк нь СТОУС-ын дагуу хэвийн зээлд байгуулсан үнэ цэнэ бууралтын эрсдэлийн сангийн

35. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (Үргэлжлэл)

дүнг тодорхойлж, эрсдэлийн сангийн зардлыг татвар ногдох орлогоос хасагдах зардал гэж бүртгэсэн бөгөөд Монголбанкны шаардлагын дагуу хэвийн зээлийн үнэ цэнэ бууралтын эрсдэлийн санг үнэлэн, холбогдох үнэ цэнэ бууралтын эрсдэлийн сангийн зардлыг татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардал хэмээн тайлагнасан.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Монголбанкны дагуу бүртгэсэн үнэ цэнийн бууралтын сан нь СТОУС-ын дагуу бүртгэсэн үнэ цэнийн бууралтын сангаас бага байна. Татварын зохицуулалтад зээлийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн тухай тодорхой тусгагдаагүй байгаа нь Монгол Улсын татварын зохицуулалтыг олон янзаар тайлбарлах үндэс болж байна. Иймд татварын албаныхан аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын зорилгоор үнэ цэнийн бууралтын санг суутган тооцоходоо СТОУС-ын дагуу тооцохоос илүүтэй Монголбанкны хууль тогтоомжид үндэслэсэн байх ёстой гэж үзсэн.

Энэ тохиолдолд Банк 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 30,811,514 мянган төгрөг, 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 29,739,670 мянган төгрөгийн аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварыг нэмэлтээр төлөх шаардлагатай болно. Мөн ижил хэмжээний хойшлогдсон татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрч, энэ нь тухайн жилийн хуримтлагдсан ашиг эсвэл цэвэр хөрөнгөд нөлөө үзүүлэхгүй байх байсан.

Удирдлага нь татварын албатай холбогдож, нэмэлт тайлбар авахаар ажиллаж байна. Гэсэн хэдий ч энэхүү санхүүгийн мэдээллийг гаргасан өдрөөрх мэдээлэл, тухайлбал татварын албаны үйл ажиллагаа, өмнөх татварын хяналт шалгалтын үр дүн, Монгол Улсын банкны салбарт мөрдөгдөж байсан туршлага зэрэгт үндэслэн удирдлагын зүгээс ийм эрсдэл үүсэх боломжтой гэж үзэж байна.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага

Банкны эрсдэлийн удирдлагын чиг үүрэгт санхүүгийн эрсдэл, үйл ажиллагааны болон хуулийн эрсдэл, хуулийн эрсдэл, комплаенсийн эрсдэл, мэдээлэл технологи болон мэдээллийн аюулгүйн байдлын эрсдэлүүдийг хамаардаг. Санхүүгийн эрсдэлд зах зээлийн эрсдэл (валютын ханшийн эрсдэл, хүүний түвшний болон бусад үнийн эрсдэлүүд багтдаг) болон зээлийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын эрсдэлүүд ордог. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлагын үндсэн чиг үүрэг нь эрсдэлийн хязгаарыг тогтоож, эрсдэлд өртөх аливаа эрсдэлийг хязгаарт байлгах юм. Үйл ажиллагааны болон хууль эрх зүйн эрсдэлийн удирдлагын чиг үүрэг нь үйл ажиллагааны болон хууль эрх зүйн эрсдэлийг багасгахын тулд дотоод бодлого, журмын хэвийн үйл ажиллагааг хангах зорилготой.

Банкны эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго нь банкны стратеги, зорилтод нөлөөлж болзошгүй эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хүрээнд тодорхойлж, удирдахад оршино. Үр дүнтэй эрсдэлийн удирдлагын үйл явц нь Банкны тасралтгүй ашигт ажиллагаанд маш чухал үүрэгтэй бөгөөд Банкны ажилтан бүр өөрийн үүрэг хариуцлагын хүрээнд үүсч болзошгүй эрсдэлийг мэдээлэх, удирдаж, хянах үүрэг хүлээдэг байна.

Хууль, Комплаенс, Мэдээлэл технологийн эрсдэлээс бусад эрсдэлийн удирдлагыг хамгаалалтын хоёр дахь шугамын харьяа газар нэгжүүд хянадаг бөгөөд Эрсдэл хариуцсан дэд захирал (цаашид "ЭХДЗ" гэх)-д шууд тайлагнадаг. Хууль, Комплаенсийн эрсдэлийг Гүйцэтгэх захирал хянадаг бөгөөд Мэдээлэл технологийн эрсдэлд Мэдээлэл технологи хариуцсан дэд захирал хяналт тавьж ажилладаг.

Банк тодорхой байдлаар тогтоосон эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоотой ба энэ нь эрсдэл ба өгөөжийн харьцааг оновчтой байлгах зорилготой юм. Эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо нь дараах шаардлагыг хангахад чиглэсэн байна. Үүнд:

- (i) Эрсдэлүүдийг удирдаж буй хувь хүмүүс нь тавигдах шаардлагууд болон хэмжилтийн системийн талаар тодорхой ойлголттой байна;
- (ii) Банкны эрсдэлийн түвшин нь Төлөөлөн удирдах зөвлөл ("ТУЗ")-өөс баталсан эрсдэлийн хязгаарын хүрээнд байна;
- (iii) Капиталын хуваарилалт нь Банкны эрсдэлд өртөх түвшинд нийцсэн байна;
- (iv) Банкны гүйцэтгэлийн зорилтууд нь хүлээн зөвшөөрөх эрсдэл болон дотоод хязгаартай нийцсэн байна

36. Санхүүгийн эрсдлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.1 Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц

ТУЗ нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог хянах үүрэгтэй бөгөөд үүрэг хариуцлагаа ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн хороонд шилжүүлж болно.

ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн хороо (“ТУЗЭХ”). ТУЗ-ийн дэргэдэх эрсдэлийн хороо нь ТУЗ-д Банкны эрсдэлийн түвшинг хянахад дэмжлэг үзүүлдэг бөгөөд Банкны дүрэм болон ТУЗЭХ-ны Дүрэмд заасан чиг үүргийн дагуу Банкны эрсдэлийн ерөнхий түвшинд нийцсэн эрсдэлийн удирдлага, хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх, түүний хэрэгжилтэд хяналт тавьж, Банкны эрсдэлийн удирдлагын үндсэн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг тодорхойлж, үнэлэлт, дүгнэлт гаргаж ажилладаг. Эрсдэлийн удирдлагын хороо, Комплаенсын хорооны танилцуулж буй сар бүрийн тайлан мэдээг хянаж, ТУЗ-өөс тогтоосон хүлээн зөвшөөрөх эрсдэл болон эрсдэлийн хязгаарын хэрэгжилтийг баталгаажуулдаг.

ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо. ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо нь ТУЗ-д Банкны санхүүгийн тайлангууд, тодруулгуудын болон мэдээллийн үнэн зөв байдал, хууль эрх зүйн болон зохицуулалтын нийцэл, эрсдэлийн удирдлагын үр дүнтэй ба өгөөжтэй байдал болон дотоод хяналт ба дотоод аудитын үйл ажиллагааг хянахад дэмжлэг үзүүлдэг.

Гүйцэтгэх удирдлагын хороо. Гүйцэтгэх удирдлагын хороо нь Банкны бүх гүйцэтгэх удирдлагын гишүүдээс бүрдэх бөгөөд долоо хоног бүр хуралдаж, Банкны үндсэн үйл ажиллагаа болон тогтвортой бизнесийн удирдлагын төлөвлөгөө, стратегийн асуудлуудыг хэлэлцэж, төв банкны хороод байгуулах, татан буулгах, хороодын гишүүдийг баталгаажуулах, холбогдох шийдвэрүүдийг гаргадаг.

Эрсдэлийн удирдлагын хороо. Эрсдэлийн удирдлагын хороо нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо болон эрсдэлийн удирдлагын үйл явцад тогтмол хяналт тавьдаг бөгөөд материаллаг ач холбогдол бүхий эрсдэлийг үнэлж, эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээг тодорхойлдог. Эрсдэлийн удирдлагын хороо нь материаллаг ач холбогдол бүхий эрсдэлийн түвшин болон арга хэмжээг эрсдэлийн самбарт бүртгэдэг. Эрсдэлийн самбарыг сар тутам шинэчилж шийдвэр гаргахад ашигладаг. Эрсдэлийн удирдлагын хороог Эрсдэл хариуцсан дэд захирал удирддаг бөгөөд сард нэг удаа хуралддаг.

Актив пассивын удирдлагын хороо (“АПУХ”). Актив пассивын удирдлагын хороо (АПУХ) нь Банкны санхүүжилтийн эх үүсвэрийн, төлбөрийн чадварын, гадаад валютын, эргэн төлөгдөх хугацааны болон хүүгийн түвшний эрсдэлүүдийн ерөнхий актив пассивын удирдлагаар хангах үүрэгтэй ажилладаг. АПУХ-ны зорилго нь Банкны тайлан тэнцлийн актив пассивын бүтцийг Банкны тогтвортой хөгжлийг хангахад тохиромжтой байдлаар тогтоох, актив пассивын боловсронгуй удирдлагаар ашигт ажиллагаа болон төлбөрийн чадварыг хангах мөн валютын ханшийн, хүүгийн түвшний болон зах зээлийн бусад эрсдэлүүдийг удирдахад оршино. АПУХ-г Гүйцэтгэх захирал удирддаг.

36.2 Зээлийн эрсдэл

Банк зээлийн эрсдэлд өртөг бөгөөд энэ нь санхүүгийн хэрэглүүрийн аль нэг тал үүргээ биелүүлээгүйгээс нөгөө талдаа санхүүгийн хохирол учруулах явдал юм.

Банк зээл олгох болон бусад талуудтай хийсэн гүйлгээний үр дүнд зээлийн эрсдэлд өртөх нь бий. Энэ тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгө болон балансын гадуурх зээлтэй холбоотой болзошгүй үүргийг бий болгодог.

Банкны зээлийн эрсдэлд өртөх дээд хэмжээг санхүүгийн байдлын тайлангийн санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнэд тусгадаг. Гаргасан санхүүгийн баталгаа, зээл сунгасны үүрэг, ашиглагдаагүй зээлийн шугам, экспорт/импортын аккредитивын хувьд зээлийн эрсдэлд өртөх дээд хэмжээ нь болзошгүй үүргийн дүн байна.

Зээлийн эрсдэлийн удирдлага. Зээлийн эрсдэл нь Банкны бизнесийн хамгийн том эрсдэл юм. Тиймээс удирдлага нь зээлийн эрсдэлийг хариуцлагатайгаар удирддаг.

Эрсдэлийн удирдлагын зорилгоор зээлийн эрсдэлийн тооцоолол нь нарийн төвөгтэй бөгөөд эрсдэл нь зах зээлийн нөхцөл байдал, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал, цаг хугацаа зэргээс хамааран өөр өөр байдаг. Зээлийн багцад зориулсан эрсдэлийн үнэлгээ нь дефолт болох магадлал, алдагдлын харьцаа болон харилцагч талуудын хоорондын дефолт болох уялдааг тооцоолох шаардлагатай байдаг.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

Хязгаарууд. Банк нь нэг зээлдэгч эсвэл хэсэг зээлдэгчдийн бүлэг, газарзүйн болон эдийн засгийн салбарын төвлөрөлүүдэд хүлээн зөвшөөрсөн эрсдэлийн хэмжээг тогтоох замаар зээлийн эрсдэлийн түвшинг тогтоодог. Бүтээгдэхүүн болон эдийн засгийн салбарын зээлийн эрсдэлийн түвшний хязгаарлалтыг удирдлагын зүгээс байнга баталж байдаг. Эрсдэлийг жил тутам эргэн хянадаг ба шаардлагатай тохиолдолд илүү ойрхон давтамжтайгаар хянадаг.

Банк нь зээлдэгчийн зээлийн дээд хэмжээг батлах үүрэгтэй зээлийн хороодыг байгуулсан.

Зээлийн эрсдэлийн хороо. Банк нь Төв банкны зээлийн эрсдэлийн хороо /цаашид ТБЗЭХ гэх/ болон Салбарын түвшний зээлийн эрсдэлийн хороод гэсэн 2 түвшний зээлийн эрсдэлийн хороотой. Салбарын түвшний зээлийн эрсдэлийн хороодод Бизнес төвийн зээлийн эрсдэлийн хороо, УБИБ-ны Салбарын зээлийн эрсдэлийн хороо, ОНИБ-ны Салбарын зээлийн эрсдэлийн хороод багтдаг. ТБЗЭХ нь долоо хоног бүр, бусад зээлийн эрсдэлийн хороод нь сард нэгээс доошгүй удаа хуралддаг.

ТБЗЭХ нь зээлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, тэдгээрийн ерөнхий нөхцөл, зээлийн үйл ажиллагаа, зээлийн эрсдэлтэй холбоотой журмыг хэлэлцэн баталж, зээлийн эрсдэлийн дотоод лимитийг тогтоодог. Түүнчлэн ТБЗЭХ нь нийт зээлийн багцын чанар, төвлөрлийн эрсдэл, зээлийн эрсдэлийн сангийн хүрэлцээ, эрт илрүүлэлтийн системийн хэрэгжилт, дотоод лимит, зээлдүүлэгч байгууллагуудын шаардлагын биелэлт тэдгээрийн гүйцэтгэлийг хэлэлцэж, холбогдох шийдвэрийг гарган, хяналт тавьж ажилладаг. ТБЗЭХ-г Эрсдэл хариуцсан дэд захирал удирддаг.

Салбарын түвшний зээлийн эрсдэлийн хороод нь өөрийн харьяа салбар нэгжүүдийн багцын чанар, асуудалтай зээлийн талаар хэлэлцэж, бууруулах арга хэмжээ, үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулж, биелэлтэд хяналт тавьж ажилладаг.

Зээлийн хороод. Банкны зээлийн хороодын бүтэц нь Банкны зээлийн дүнгээс хамаарч эрсдэлийг шат шатны түвшинд удирдахад нийцүүлж байгуулагдсан. Банк зээл олголтыг батлах болон хяналт тавих зорилгоор дараах төрлийн зээлийн хороодыг бүрдүүлсэн. Үүнд:

1. Төв Банкны зээлийн хороо (ТБЗХ) нь 3 тэрбум төгрөгөөс дээш хэмжээний бүх зээлийг хэлэлцэн шийдвэрлэнэ. Түүнчлэн зээлдэгчдийн эрсдэлийн ангилал болон зээлийн хэмжээнээс хамааран шийдвэр гаргах бүтэц нь дараах байдалтай байна:

тэрбум төгрөг

Зээлдэгчийн эрсдэлийн үнэлгээ	> 3 төгрөг ≤ 10 төгрөг	> 10 төгрөг ≤ 25 төгрөг	> 25 төгрөг ≤ Өөрийн хөрөнгийн 5%	> Өөрийн хөрөнгийн 5% <
Бага эрсдэл (1-4) (ногоон)	ТБЗХ	ТБЗХ	ТБЗХ	ТУЗ
Дунд эрсдэл (5-7) (шар)	ТБЗХ	ТУЗ		
Өндөр эрсдэл (8-10) (улаан)	ТУЗ			

ТБЗХ нь дараах зээлийн хороодын эрхийн хэмжээг тогтоож, баталдаг:

- а. Төв Банкны зээлийн дэд хороо (ТБЗДХ),
 - б. Ипотекийн орон сууцны зээлийн хороо (ИОСЗХ)
 - в. Улаанбаатарын иргэдийн банкны харьяа салбарын зээлийн хороо (УБСЗХ)
 - г. Орон нутгийн иргэдийн банкны харьяа салбарын зээлийн хороо (ОНСЗХ)
 - д. Орон нутгийн иргэдийн банкны Хамтын шийдвэр гаргалтын хороо (ОНХШГХ)
2. Төв Банкны зээлийн дэд хороо нь 3 тэрбум хүртэлх төгрөгийн ЖДҮЗХ-ийн зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс давсан зээлийг хэлэлцэн шийдвэрлэдэг.
 3. ИОСЗХ нь Иргэдийн банкны харьяа салбар, нэгж болон Жижиг дунд бизнесийн захирлын харьяа Бизнес төвүүдийн нийт зээлийн саналын хэмжээ нь 500 сая төгрөг хүртэл дүнтэй ипотекийн орон сууцны зээлийн саналыг шийдвэрлэнэ.
 4. УБСЗХ нь УБИБ-ны харьяа салбар, нэгжүүдийн нийт зээлийн саналын хэмжээ нь 500 сая төгрөг хүртэл дүнтэй ипотекийн орон сууцны зээлээс бусад зээлийн саналыг шийдвэрлэнэ.
 5. ОНСЗХорооны эрх тухайн орон нутгийн хүн ам, зах зээлийн онцлогоос шалтгаалан өөр өөр түвшинд байх бөгөөд 120-400 сая төгрөгийн зээлийг шийдвэрлэх эрхтэй байна. Бизнесийн зээлийн эрсдэлийн газрын эрсдэлийн шинжээч ОНСЗХ-д санал өгөх гишүүнээр оролцсон тохиолдолд ОНСЗХ нь 500 сая төгрөг хүртэлх зээлийн санал шийдвэрлэх эрхтэй болдог. Бизнесийн зээлийн эрсдэлийн газрын захирал нь ТБЗХ-ны баталсан зээлийн эрхийн хязгаарт багтаан ОНСЗХ-ны нэг

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

зээл шийдвэрлэх хэмжээг зах зээлийн эрэлт, зээлийн багцын чанар зэрэг хүчин зүйлийг харгалзан үзэж, өөрчлөн тогтоох эрхтэй байдаг.

6. ОНХШГХ нь ОНИБ-ны харъяа салбар, нэгжүүдийн нийт зээлийн саналын хэмжээ нь 500 сая төгрөг хүртэл дүнтэй ипотекийн орон сууцны зээл болон бизнесийн зээлээс бусад зээлийн саналыг шийдвэрлэнэ.

Зээлийн эрсдэлийн үнэлгээний систем. Зээлийн эрсдэлийг хэмжих, санхүүгийн хэрэглүүрийг зээлийн эрсдэлийн хэмжээгээр ангилахын тулд Банк дотоод дефолт магадлалын (ЧМ) интервалыг ашигладаг. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Үе шатуудад ашигласан дефолт магадлалын интервалыг Тодруулга 12, Тодруулга 35-аас харна уу.

Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад зээлийн сайжруулалт. Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээний дүн болон төрөл нь зээлдэгч болон харилцагч талын зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ ба олгох зээлийн төрлөөс хамаардаг. Барьцаалах боломжтой хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- (i) Байгууллагуудад олгох зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал, үйлдвэр ба тоног төхөөрөмж, машин механизм;
- (ii) Жижиг болон дундаж бизнесийн зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал;
- (iii) Хэрэглээний зээлийн хувьд автомашин, орлого болон үл хөдлөх хөрөнгө гэх мэт;
- (iv) Орон сууц худалдан авах зээлийн хувьд орон сууцны үл хөдлөх хөрөнгийн барьцаа.

Банкны Зээлийн үйл ажиллагааны журмын дагуу цалингийн зээл, тэтгэврийн зээлээс бусад зээлийн хувьд барьцаа хөрөнгийг эрсдэл тооцсон үнэлгээний үнэ ("RAP")-ээр 100% барьцаалахыг шаарддаг. Гэсэн хэдий ч, зээлийн бүтээгдэхүүний тодорхой журамд өөрөөр заагаагүй бол барьцаа хөрөнгийн эрсдэлийн үнэлгээний үнэ нь зээлийн дүнгийн 100%-аас бага байж болно.

Банк нь аж ахуйн нэгжид зээл олгохдоо тухайн аж ахуйн нэгжийн толгой компани болон гол хувьцаа эзэмшигчдээс баталгаа гаргуулж авч болох боловч үүнийг барьцаа хөрөнгөөр тооцдоггүй.

Банк нь барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнэд тогтмол хяналт тавьж ажилладаг ба харилцагчтай байгуулсан гэрээний дагуу шаардлагатай үед нэмэлт барьцаа хөрөнгө гаргуулахаар хүсэлт тавьдаг.

Банкны дотоод зээлжих зэрэглэлийн систем, жилийн эцсийн Үе шатны ангилалд үндэслэн зээлийн чанар болон зээлийн эрсдэлд өртөх дээд хэмжээг Тодруулга 7, 8, 9, 12-аас харна уу.

Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал (ХБЭА)-ын хэмжилт: ХБЭА нь ирээдүйд хүлээж болзошгүй алдагдлын өнөөгийн үнэ цэнэ (өөрөөр хэлбэл: зээлийн үргэлжлэх хугацаанд зээл дефолт болоход жигнэсэн дундаж алдагдал) юм. ХБЭА нь нэг хүчин зүйлээс шууд хамааралтай бус хэд хэдэн боломжит хувилбаруудаас хамаарч тооцоологддог. Банкны ХБЭА-ын тооцоолол дөрвөн бүрэлдэхүүн хэсгээс бүрдэнэ. Үүнд: Чанаргүйдлийн магадлал ("ЧМ"), Чанаргүйдэлд өртөх дүн ("ЧӨД"), Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл ("АХЧ") болон Хөнгөлөлтийн хувь.

ЧӨД гэдэг нь зээл дефолт болох үеийн үлдэгдэл бөгөөд тайлант хугацаанаас хойших зээлийн үлдэгдлийг таамаглахдаа зээлийн эргэн төлөлт буюу үндсэн зээлийн болон хүүгийн төлөлт, нэмж олгож болзошгүй зээлийн дүнг харгалзан авч үздэг. Хүлээж болзошгүй үүргийн дефолт болох үеийн зээлийн үлдэгдлийг тооцоолохдоо зээл хөрвүүлэлтийн коэффициент ("ЗХК") ашигладаг. ЗХК нь хүлээж болзошгүй үүрэг зээл хөрвүүлэлтийн магадлалын коэффициент юм. Банк хүлээж болзошгүй үүрэг 12 сарын дотор зээлрүү хөрвөх болон нийт хугацааны турш зээлрүү хөрвөх магадлалуудыг адил гэж үздэг.

ЧМ нь өгөгдсөн хугацааны туршид дефолт болох магадлалын тооцоолол юм. АХЧ нь зээл дефолт болсон тохиолдолд түүнээс хүлээж болзошгүй алдагдлын тооцоолол юм. АХЧ нь гэрээний дагуу төлөх ёстой мөнгөн дүн болон зээлдүүлэгч тухайн зээлээс төлүүлж чадах мөнгөн дүн хоёрын зөрүү юм. Харилцагчаас төлүүлж чадах мөнгөн дүнд барьцаа хөрөнгө орно. АХЧ нь ихэвчлэн ЧӨД-д эзлэх хувиар илэрхийлэгддэг. Хүлээгдэж буй алдагдлыг тайлант хугацааны эцэст өнөөгийн үнэ цэнээр хорогдуулна. Хөнгөлөлтийн хувь нь санхүүгийн хэрэглүүрийн үр ашигт хүүгийн түвшин ("ҮАХТ") юм.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын тооцооллыг зээлийн *нийт хугацааны туршид* загварчилсан. *Нийт хугацааны туршид* гэдэг нь өрийн хэрэглүүрийн гэрээний үлдсэн хугацаа ба гэрээнээсээ өмнө төлөгдөх магадлалыг тохируулдаг. Зээлийн үүрэг болон санхүүгийн баталгааны гэрээний хувьд тухайн аж ахуйн нэгж зээлийн хугацааг сунгах гэрээний үүрэгтэй гэрээт хугацаа юм. Нийт хугацааг гэрээний дагуу хүлээгдэж буй үлдэгдэл хугацаагаар тодорхойлдог бол хувь хүнд олгосон зээлийн картын хувьд нийт хугацаа нь гэрээний дагуу картын хугацаа бөгөөд энэ нь хамгийн ихдээ 2 хүртэлх жилтэй тэнцүү байна.

Нийт хугацааны ХБЭА нь зээлийн дуусах хугацааны турш болзошгүй бүх дефолт тохиолдлоос үүсэх алдагдал юм. *12 сарын ХБЭА* нь зээлийн дуусах хүртэлх хугацааны ХБЭА-ын нэг хэсэг бөгөөд тайлант

хугацаанаас хойших 12 сарын хугацаанд үүсэж болзошгүй зээлийн алдагдал юм. Хэрэв зээлийн дуусах хугацаа нь 12 сараас бага байвал хүлээж болзошгүй зээлийн алдагдлыг дуусах хугацаа хүртэл тооцоолно.

Санхүүгийн тайланд толиллуулсан ХБЭА-ын тооцоолол нь дотоодын зохицуулагч байгууллагад зориулсан урт хугацааны өгөгдлийг ашиглах бус сүүлийн үеийн өгөгдлийг ашигласан. Тооцоолол нь ирээдүйн таамаглалыг агуулсан буюу зээлийн эрсдэлд нөлөөлдөг гол макро хувьсагчуудын ирээдүйд болох таамаглал тусгагдсан.

Чанаргүйдлийн тодорхойлолт. ЧМ-ыг хэмжихийн тулд банк нь дараах шалгууруудын нэг буюу хэд хэдэн шалгуурыг хангасан нөхцөл байдлыг чанаргүйдэл гэж тодорхойлдог:

- Зээлдэгч гэрээний төлбөрөө төлөх хугацаа 90 хоногоос хэтэрсэн;
- Зээлдэгч бусад банкинд гэрээгээр төлөх хугацаа 90 хоногоос хэтэрсэн зээлтэй;
- Банк зээл муудсаны улмаас зээлдэгчийн өр эсвэл түүний хэсгийг алдагдалтай худалдсан;
- Олон улсын үнэлгээний байгууллагууд зээлдэгчийг чанаргүй зээлийн ангилалд оруулсан;
- Зээлдэгч нь доорх төлбөр төлөх боломжгүй гэсэн жагсаалтанд орсон:
 - Банк өрийн бүтцийн өөрчлөлт хийхээс өөр аргагүй болсон;
 - Зээлдэгч нас барсан;
 - Зээлдэгч төлбөрийн чадваргүй болсон;
 - Зээлийн хугацаан дахь барьцаа хөрөнгийн үнэгүйдэл;
 - Зээлдэгч нь санхүүгийн болон зээлийн гэрээнд дурдсан нөхцөл, бусад шаардлагыг зөрчсөн;
 - Зээлдэгчийн эргэлтийн хөрөнгийн бууралт эсвэл томоохон үйлчлүүлэгчээ алдах;
 - Зээлдэгч дампуурах магадлалтай болж байгаа;
 - Зээлийн алдагдлыг тусгасан ихээхэн хөнгөлөлттэй үнээр худалдаж авсан эсвэл олгосон зээл.

Тодруулгын зорилгоор, Банкны дефолтын тодорхойлолт болон зээлийн үнэ цэнэ бууралтын тодорхойлолт хооронд ямар нэгэн зөрүүгүй бөгөөд дээр дурдсан дефолт тодорхойлолт нь Банкны санхүүгийн бүх хөрөнгөнд мөрдөгдөнө.

Санхүүгийн хөрөнгө нь зургаан сарын дараалан дефолт тодорхойлолтонд заасан нөхцөлүүдийг хангаагүй тохиолдолд дефолтоос гарч болно. Зургаан сар гэдэг нь санхүүгийн хөрөнгийн дефолтоос гарсан хөрөнгө буцаж дефолт болсон хугацааны тооцоолол дээр үндэслэн гарсан болно.

Зээл анх олгогдсоноос хойш зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөн (“ЗЭМӨ”) эсэх үнэлгээ нь зээл нэг бүрчлэн хийгддэг. Банкны зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөн эсэх нөхцөлүүд нь тохиромжтой байдлыг тогтмол хугацаатай хянаж байдаг. Зээл анх олгогдсоноос хойш эрсдэл илэрхий өссөн эсэх шалгууруудыг нэг болох хугацаа хэтэрсэн хоног нь 30-аас дээш байх нөхцөл өөрчлөгдөөгүй болно.

Санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын тооцоолол нь харилцагчийн зээлийн эрсдэл анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш мэдэгдэхүйц өссөн эсэхэд тулгуурладаг. Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын тооцооллын загвар нь 3 үе шаттай байдаг. Санхүүгийн хэрэглүүр нь анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үед ямар нэг үнэ цэнийн бууралтгүй байдаг ба түүний зээлийн эрсдэл нь анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш их хэмжээгээр нэмэгдээгүй бөгөөд 12

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

сарын ХБЭА (1-р үе шат)-д үндэслэн эрсдэлийн алдагдлын хасагдуулгыг тооцдог. Хэрвээ зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөн нь тогтоогдсон тохиолдолд 2-р үе шатанд орж, нийт хугацааны ХБЭА-д үндэслэн эрсдэлийн алдагдлыг тооцоолно. 2-р үе шатанд орсон зээлүүд нь үнэ цэнэ буураагүй зээлүүд болно. Санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнэ буурсан тохиолдолд 3-р үе шатанд хуваарилагдаж, дуусах хугацаа хүртэлх алдагдлыг тооцоолдог. 3-р үе шатанд орсон зээлүүдийн рүүгийн орлогыг зээлийн эрсдэлийн сангаас цэвэршүүлсэн дүнд тооцоолдог.

Хэрэв зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөн эсэхийг үнэлдэг шалгуурууд нь тухайн зээлд дахин илрээгүй бол 1-р үе шатруу шилжинэ. Банк чанарын үзүүлэлтээр 2-р үе шатруу шилжсэн зээлүүдийг тогтмол хянадаг.

Үнэ цэнэ буурсан зээл олгосон ба худалдан авсан зээлүүдийн хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдал нь үргэлж нийт хугацааны турш тооцоологддог. Иймд Банк эдгээр зээлийн хувьд зөвхөн нийт хугацааны ХБЭА-ын зөрүүг бүртгэдэг.

ХБЭА-ын тооцоолол нь хоёр үнэлгээний аргаас бүрддэг. Үүнд: (1) тусгай үнэлгээ; (2) багцын үнэлгээ: зээлийн багцын нэг ижил төрлийн сегментүүдийн хувьд ХБЭА-ын тооцоололд ижил зээлийн эрсдэлийн параметр (жишээ нь: ЧМ, АХЧ)-ийг ашигладаг.

Банк дараах төрлийн зээлүүдийг тусгай үнэлгээний аргаар үнэлдэг. Үүнд: Зээлийн эрсдэлийн өвөрмөц шинж чанартай зээл эсвэл бүтцийн өөрчлөлттэй зээл, хяналтын жагсаалтад орсон зээл, өөрөөр хэлбэл 500,000 мянган төгрөгөөс дээш хувийн өртэй, 2,000,000 мянган төгрөгөөс дээш хугацаа хэтэрсэн зээл.

Зээлийн үнэ цэнэ бууралтын бодит нотлох баримт илэрсэн тохиолдолд ХБЭА-ыг тооцно. Зээлийн үнэ цэнэ бууралтын бодит нотолгоо нь санхүүгийн хүндрэл, гэрээний үүргээ биелүүлээгүй болон хугацаа хэтэрсэн, гэрээний бүтцийн өөрчлөлт, барьцаа хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт зэрэг юм.

Хүлээгдэж буй алдагдлын тооцоо, боломжит хувилбарыг тодорхой үнэлгээний аргаар үнэлж, хувилбар бүрийн магадлалыг харгалзан ХБЭА-ыг тооцно.

Банк дараах төрлийн зээлүүдэд багцын үнэлгээ хийдэг. Үүнд: Зээлдэгчийн мэдээлэл байхгүй үед хэрэглээний болон ЖДҮ-ийн зээл олгосон. Энэ арга нь зээлдэгчийн тусгайлсан мэдээлэл, тухайлбал, алдагдлын талаарх түүхэн мэдээлэл, байршил болон бусад урьдчилан таамаглах мэдээлэл зэрэгт үндэслэн зээлийн санг нэгэн төрлийн сегмент болгон ангилдаг. Банк нь мөн байгууллагын харилцагчдад олгосон зээл, банк хоорондын зээл, хэрэглээний зээл, ЖДҮ-д олгосон зээлийн үнэлгээг багцаар хийдэг.

Тусгайлсан ХБЭА-ын үнэлгээг үр дүн бүрийн магадлалын эсрэг олон төрлийн боломжит үр дүнгийн зээлийн алдагдлын тооцооллыг жинлэх замаар гүйцэтгэдэг. Банк үнэлгээнд хамрагдсан зээл бүрийн хувьд 2-3 боломжит үр дүнг тодорхойлдог бөгөөд тэдгээрийн нэг нь ийм хувилбарын магадлал маш бага байсан нь зээлийн алдагдалд хүргэдэг. Ганцаарчилсан үнэлгээ нь үндсэндээ Байгууллагын болон Хэрэглээний зээлийн эрсдэл, Тусгай активын хэлтсийн туршлагатай ажилтнууд, шинжээчдийн дүгнэлтэд суурилдаг. Тооцоолол болон бодит алдагдлын зөрүүг багасгахын тулд шинжээчдийн дүгнэлтийг тогтмол туршиж үздэг.

Багцын үнэлгээний аргаар багцын алдагдлын санг тооцоолохдоо зээл бүрийг үе шат бүрт хуваарилдаг. Банкны зээлийн эрсдэлийн нийтлэг шинж чанарт үндэслэн тодорхойлогдсон сегментүүдээр эрсдэлээ шинжилдэг. Банк зээлүүдийг ижил төрлийн эрсдэлийн шинж чанартайгаар нь ялган бүлэглэж тооцоолдог. Ижил төрлийн эрсдэлийн шинж чанартай зээл гэдэг нь харилцагчийн ангилал (бизнесийн, хэрэглээний болон хөдөө аж ахуйн гэх мэт) бүтээгдэхүүний төрөл, зээлийн эрсдэлийн зэрэглэл, анх хүлээн зөвшөөрөгдсөн огноо, дуусах хугацаа, барьцаа хөрөнгийн чанар, зээлийн үнэ (ЗҮ) харьцаа юм. Бүлэг болгон өөр өөр ЧМ болон АХЧ зэрэг эрсдэлийн параметруудтэй байна. Байгууллагын болон Хэрэглээний зээлийн эрсдэлийн удирдлагын газар зээлүүдийг бүлэглэх нь зохистой байгаа эсэхийг тогтмол хянаж байдаг.

ХБЭА нь ЧӨД, ЧМ, АХЧ зэрэг эрсдэлийн параметруудийн үржвэр бөгөөд тухайн санхүүгийн хөрөнгийн үр ашигт хүүгээр дискаунт хийж өнөөгийн үнэ цэнээр илэрхийлэгдэнэ. Эрсдэлийн параметр (ЧӨД, ЧМ, АХЧ)-ийг ирэх нэг жилийн таамаглалын тооцооллыг зээл нэг бүрийн эсвэл багцалсан зээлүүдийн

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

хувьд гаргаж тооцоолдог. Эдгээр гурван бүрэлдэхүүн хэсгийг хамтад нь үржүүлж, зээл төлөгдөх магадлалыг тохируулна (өөрөөр хэлбэл, чанаргүйдлийн өмнөх сард төлсөн эсвэл төлөгдөөгүй). ХБЭА нь зээл бүрийн ирээдүйн алдагдлыг тооцоолол ба тайлант огнооруу дискаунт хийсэн алдагдлуудын нийлбэр юм. ХБЭА-ын тооцоололд ашиглагдаж буй дискаунт хүү нь үр ашигт хүү эсвэл ойролцоо тооцоолсон хүү байна.

Зээлийн эрсдэлийн параметруудийг тооцоолох үндсэн зарчим. ЧӨД-үүд нь хүлээгдэж буй төлбөрийн хуваарьт тулгуурлан тодорхойлогддог бөгөөд энэ нь бүтээгдэхүүний төрлөөс хамаарна.

ЧӨД нь зээлдэгчийн хүлээсэн үүргийнхээ дагуу ирэх 12 сар эсвэл нийт хугацааны туршид төлөх ёстой зээлийн эргэн төлөлтөнд тулгуурладаг. Үүнийг мөн зээлдэгчийн төлөхөөр хүлээгдэж буй илүү төлбөрт тохируулдаг. Зээлдэгч нь зээлийн хуваарьт зааснаас өмнө зээлээ урьдчилан төлөх магадлалтай дүнгээр зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарьт тохируулга хийдэг. Эргэн төлөлт, дахин санхүүжилтийн таамаглалыг мөн тооцоололд оруулдаг. Эргэлтийн бүтээгдэхүүнүүдийн хувьд ЧӨД нь одоогийн үлдэгдлийг авч, зээлийн хөрвүүлэлтийн коэффициент ашиглан үлдсэн хугацаан дахь хүлээгдэж буй зээл олголтыг нэмж тооцоолдог. Эдгээр таамаглалууд нь бүтээгдэхүүний төрөл, одоогийн зээлийн эрхийн хэрэглээ болон зээлдэгчийн онцлог зан төлөвөөс хамаарч ялгаатай байж болно.

ХБЭА-ыг тооцоход хоёр төрлийн ЧМ ашигладаг ба эдгээр нь 12 сар ба нийт хугацааны ЧМ юм. 12 сарын ЧМ-ын үнэлгээ нь хамгийн сүүлийн үеийн өгөгдөлд суурилсан. Нийт хугацааны ЧМ нь санхүүгийн хэрэглүүрийн үлдсэн хугацааны туршид дефолт болох магадлал ба энэ нь санхүүгийн хэрэглүүрийн 12 сар болон дефолт болох магадлалын нийлбэр байна. Банк шилжих хөдөлгөөнт матрицийн статистик аргагүйг ашиглан нийт хугацааны ЧМ-ыг харилцагчийн ангилал болон хугацаа хэтэрсэн хоногт тулгуурлан тооцоолдог. Тухайлбал, шилжих хөдөлгөөний матрицад суурилсан 12 сарын ЧМ-ыг экстраполяци хийж, түүхэн дефолт өгөгдөлд суурилсан нийт хугацааны ЧМ муруйг сайжруулах гэх мэт.

АХЧ нь төлөгдөөгүй эрсдэлээс үүдэн гарах алдагдлын хэмжээг буюу банкны хүлээлтийг илэрхийлнэ. АХЧ нь эсрэг талын төрөл, нэхэмжлэлийн төрөл, ахмад нас, барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн дэмжлэг зэргээс хамаарч өөр өөр байдаг. 12 сар ба нийт хугацааны АХЧ нь зээл дефолт болсны дараа хүлээгдэж буй эргэн төлөлтөнд нөлөөлөх хүчин зүйлсийг авч үздэг. АХЧ хэмжилтийг гурван боломжит аргад хувааж болно:

- Барьцаа хөрөнгийн онцлог шинж чанарт үндэслэсэн АХЧ хэмжилт;
- Нөхөн сэргээлтийн статистик мэдээлэлд тулгуурсан багцад суурилсан АХЧ тооцоолол;
- Өөр өөр хүчин зүйлс, хувилбараас хамааран дангаар нь тодорхойлсон АХЧ.

Банк үл хөдлөх хөрөнгө, бэлэн мөнгө хөрвөх чадвартай үнэт цаасаар баталгаажсан зээлийн барьцаа хөрөнгийн төсөөлж буй үнэ, борлуулалтын түүхэн хөнгөлөлт болон бусад хүчин зүйл зэрэгт үндэслэн АХЧ-ийг тооцдог. АХЧ-ийг хамгийн сүүлийн үеийн эргэн төлөлтийн статистик мэдээлэлд үндэслэн байгууллагын болон хэрэглээний бүх зээлүүдэд багцын түвшинд тооцоолдог.

Санхүүгийн баталгаа болон зээлийн үүргийн ХБЭА-ын хэмжилт. Эдгээр хэрэглүүрийн ХБЭА-ын хэмжилт нь дээр дурдсантай ижил тооцоологдох боловч дефолт болох үеийн зээлийн үлдэгдэл АХЧ-ийн тооцооллын хувьд ялгаатай байна. АХЧ нь зээл хөрвүүлэлтийн коэффициент ("ЗХК") болон үүргийн дүнгээс хамаарна. Зээл хөрвүүлэлтийн коэффициент нь олгогдоогүй зээлийн үүрэг, зээлийн карт, санхүүгийн баталгааны түүхэн статистик тооцоололд тулгуурладаг. Овердрафтын зээл хөрвүүлэлтийн коэффициент нь 100% гэж тодорхойлогддог, учир нь харилцагч ямар ч үед дээд хэмжээгээр нь ашиглах боломжтой байдаг.

ХБЭА-ын тооцоололд орсон ирээдүйн мэдээлэл. Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт болон ХБЭА-ыг тооцоолход шударга болон дэмжигдэхүйц ирээдүйд үндэслэсэн мэдээллийг оролцуулдаг. Банк зээлийн эрсдэл болон ХБЭА-ыг боловсруулахад хамааралтай гол эдийн засгийн хувьсагч хэмжигдэхүүнүүдийг тодорхойлсон байдаг. Эдийн засгийн гол хувьсагч хэмжигдэхүүнүүдийг ("эдийн засгийн суурь хувилбар") улирал тутам Банкны Хөрөнгийн Удирдлагын газраас гаргаж, таван жилд хүлээгдэж буй макро эдийн засгийн хөгжлийн хамгийн оновчтой тооцоог гаргаж өгдөг. Таван жилийн дараа "дундаж урвуу хандлагыг" ашигладаг бөгөөд энэ нь эдийн засгийн урт хугацааны дундаж түвшин (жишээ нь, ажилгүйдлийн түвшин) эсвэл урт хугацааны дундаж өсөлтийн хувь (жишээлбэл, ДНБ) руу

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)**36.2 Зээлийн эрсдэл (Үргэлжлэл)**

буцах хандлагатай байдаг. Чанаргүйдлийн магадлал (ЧМ), Чанаргүйдэлд өртөх дүн (ЧӨД) болон Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл (АХЧ)-д нөлөөлөх холбогдох эдийн засгийн хувьсагчдыг нөлөөг тодорхойлохын тулд статистик регрессийн шинжилгээ хийн эдгээр хувьсагчдын өөрчлөлт нь өмнө хэрхэн АХЧ болон ЧӨД-ийн бүрэлдэхүүд нөлөөлж байсныг тодорхойлно.

Эдийн засгийн суурь хувилбараас гадна Банкны Зээлийн Эрсдэлийн газар нь бусад боломжит хувилбаруудыг магадлалын хувь хэмжээтэй өгдөг. Бусад хувилбаруудын шугаман бус байдлыг харуулахын тулд үндсэн томоохон бүтээгдэхүүнүүдийн тус бүрийн шинжилгээнд үндэслэдэг. Хувилбаруудын хэмжээний хувьд тайлант жил бүр дахин үнэлэгддэг ба статистик шинжилгээ ба шинжээчдийн зээлийн дүгнэлтийг хослуулан тодорхойлдог ба ингэхдээ сонгогдсон хувилбар бүрийг илтгэх боломжит үр дүнг харгалзан үздэг. Зээлийн мэдэхүйц өсөлтийн хэмжээг тооцоолохын тулд ЧМ-ын нийт хугацааг холбогдох хувилбарын хувь хэмжээнд үржүүлнэ, ингэхдээ чанар болон backstop индикаторуудыг оролцуулна. Энэ нь санхүүгийн хэрэглүүрийг бүхэлдээ 1-р үе шат, 2-р үе шат эсвэл 3-р үе шатанд орох эсэхийг тодорхойлж 12 сар эсвэл нийт хугацааны ЧМ бүртгэх эсэхийг тодорхойлно. Энэхүү үнэлгээний дараа Банк 12 сарын магадлалаар жинлэсэн ХБЭА-ыг бүртгэх (1-р үе шат) эсвэл магадлалаар жинлэгдсэн нийт хугацааны ХБЭА-ыг бүртгэнэ (2,3-р үе шат). Энэ магадлалаар жинлэсэн ХБЭА-ыг холбогдох ХБЭА-ын загвар хувилбар тус бүрээр гүйцэтгэж зохих хувилбарын жигнэгчээр үржүүлснээр тодорхойлогдоно.

Эдийн засгийн урьдчилсан таамаглалын хувьд тэдгээр тохиолдлын биелэх магадлал, төсөөлөл нь маш тодорхойгүй байдаг тул бодит үр дүн нь төлөвлөснөөс эрс ялгаатай байж болно. Банк эдгээр таамаглалуудыг боломжит үр дүнгийн хамгийн сайн тооцоолол гэж үзсэн ба өөр өөр багцуудын шугаман бус ба тэгш бус байдлын сонгогдсон хувилбарууд нь боломжит хувилбаруудыг хамгийн сайн боломжит байдлаар төлөөлдөг болохыг тогтоосон.

Банк эрсдэлийн тооцоолол болон бодит алдагдал хоёрын хоорондын зөрүүг бага байлгах үүднээс тооцооллын загварыг болон таамаглалыг тогтмол хугацаанд хянадаг.

Хүлээгдэж буй эрсдэлийн алдагдлын тооцооллын загварын хяналтын үр дүнг банкны удирдлагуудад хүргүүлдэг ба хэлэлцүүлгээс гарсан үр дүнд үндэслэн загвар болон тооцоололд шаардлагатай шинэчлэлүүдийг хийдэг.

36.3 Зах зээлийн эрсдэл

Банк зах зээлийн эрсдэлд өртөх боломжтой. Зах зээлийн эрсдэлд а/ валютын ханш, б/ хүүний түвшин, в/өмчийн үнэ цаасууд болон тухайн хөрөнгөд нөлөөлөх нийт болон тусгай зах зээлийн хөдөлгөөнөөс үүсдэг. Банкны удирдлага зах зээлийн эрсдэлийн гол хэмжигдэхүүний хязгаарыг тогтоож түүнийг өдөр тутамд хянах байдлаар зах зээлийг удирддаг.

Монгол Улс 2022 онд, БНХАУ-аас тогтоосон хилийн хязгаарлалт, ОХУ-ын Украинд хийсэн халдлага, мөн дэлхийн улс орнуудын мөнгөний бодлого чангарсны улмаас улсын макро эдийн засагт үзүүлэх дарамтыг нэмэгдүүлсэн боловч Банк алдагдлыг зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд зохих түвшинд үр дүнтэй удирдаж чадсан.

Банк хамгийн их эрсдэлийн арга (VaR), статик хугацааны зөрүүний шинжилгээ, мэдрэмтгий байдлын шинжилгээг ашиглан зах зээлийн эрсдэлээ хэмжин удирддаг бөгөөд түүнчлэн АПУХ-оос стоп лосс лимит, позицйн лимит, мөнгөн гүйлгээний хейджийн зорилгоор хийх бодит бус нөхцөлтэй үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүрийн мөнгөн урсгалын лимит, банкууд ба харилцагчидтай хийх арилжааны лимит болон нийт зээлээс бусад активын лимитийг тогтоон мөрдүүлж ажиллаж байна.

Түүнчлэн Банк өөрийн эрсдэл даах чадварыг үнэлэх, цаашлаад том хэмжээний гэнэтийн өөрчлөлтөөс учирч болзошгүй алдагдлыг тэсвэрлэх, хангалттай хэмжээний өөрийн хөрөнгө ба төлбөрийн чадвартай эсэхийг тодорхойлох, хүндрэлийг даван туулах шаардлагатай нөөцийг бүрдүүлэх, онцгой нөхцөл байдлын үед авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний үр ашигтай байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгоор улирал тутам стресс тестийн шинжилгээг хийдэг. Банк олон улсад өргөн ашиглагддаг шилдэг туршлага, стандартад нийцүүлэн зах зээлийн эрсдэлийг хэмжих загвар, аргачлал, лимит тогтоох үйл явц болон эрсдэл бууруулах арга хэрэгслүүдийг тасралтгүй хөгжүүлж, хэрэгжүүлж ажилладаг.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.4. Гадаад валютын ханшийн эрсдэл

Гадаад валютын ханшийн хэлбэлзэлээс үүдэн санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэ цэнэ өөрчлөгдөх эрсдэлийг гадаад валютын ханшийн эрсдэл гэнэ. Банк гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд Монголбанкнаас банкуудад гадаад валютын ханшийн хэлбэлзлээс үүсч болзошгүй алдагдлыг тэдгээрийн эрсдэл даах чадвартай уялдуулах зорилгоор тогтоосон тухайн нэг болон нийт гадаад валютын нээлттэй позицитай хязгаарлалтуудыг хангаж ажиллаж байна. Түүнчлэн дотооддоо гадаад валютын нээлттэй позицоос тодорхой хугацааны дараа алдаж болох алдагдлын хэмжээг тодорхой магадлалтайгаар тодорхойлдог Хамгийн их эрсдэлийн аргаар ханшийн эрсдэлээ хэмжиж удирдаж ажилладаг. Банкны ашиглаж буй VaR аргачлал нь 99%-ийн итгэлцлийн түвшин ба хэрэв одоогийн зах зээлийн эрсдэлийн хэмжээ нэг өдөр өөрчлөгдөхгүй хэвээр байхад болзошгүй алдагдлын хэмжээ нь хэтэрч илүү гарахгүй байх 1 өдрийн хугацааг ашигладаг ба эдгээр хувьсагчуудыг зах зээлийн өгөгдлийн 250 өдрийн хөдөлгөөнийг ажигласны үндсэндэр тодорхойлдог. Эдгээр загварууд нь зах зээлийн хэвийн нөхцөлд эрсдэлийн хүчин зүйлсийн өөрчлөлтүүд нь хэвийн тархалттай байна гэж үздэг. Зах зээлд тогтворгүй байдал үүссэн тохиолдолд гадаад валютын эрсдэлийг илүү нарийвчлалтайгаар тооцох хэрэгцээ шаардлага өндөр байдаг. Иймд, тайлант жилд дотоод программ хангамжинд үнэлгээний загварууд болон буцаан шалгах аргачлалуудыг өргөтгөх, удирдлагын мэдээллийн системийн чанарыг сайжруулах зэрэг томоохон хөгжүүлэлтүүдийг хийсэн.

Банк нь уг хөгжүүлэлтүүдийг өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа ашиглан ханшийн эрсдэлийн VaR тайланг бэлтгэж, АПУХ-оос тогтоосон лимитийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж ажилладаг.

Банк нь мөн бизнесийн түншүүдтэй хийх арилжааны лимитийг тогтоож тогтмол хяналт тавин ажилладаг. Түүнчлэн гадаад валютын захын тогтворгүй үед банкны хүндрэлтэй үед авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулахын зэрэгцээ гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн стресс тестийг улирал бүр хийж, үр дүнг АПУХ-д танилцуулан ажиллаж байна.

Тайлант хугацааны эцэст Банкны гадаад валютын ханшийн эрсдэлийн хураангуйг доорх хүснэгтээр харуулав

Мянган төг	2022 оны 12 дугаар сарын 31				2021 оны 12 дугаар сарын 31			
	Санхүүгийн мөнгөн хөрөнгө	Санхүүгийн мөнгөн өр төлбөр	Үүсмэл хэрэглүүр	Цэвэр позици	Санхүүгийн мөнгөн хөрөнгө	Санхүүгийн мөнгөн өр төлбөр	Үүсмэл хэрэглүүр	Цэвэр позици
Төгрөг	11,033,605,880	(9,041,716,734)	(1,177,315,414)	814,573,732	10,874,584,091	(9,646,374,772)	(485,885,071)	742,324,248
Ам.доллар	2,647,234,835	(3,857,780,654)	1,301,466,648	90,920,829	1,758,712,858	(2,309,751,630)	512,968,551	(38,070,221)
Евро	19,408,755	(19,577,161)	(33,162)	(201,568)	19,808,065	(15,864,611)	(18,329)	3,925,125
Юань	477,834,556	(469,266,033)	-	8,568,523	136,508,127	(144,086,326)	332	(7,577,867)
Бусад	52,296,621	(24,122,071)	(354,721)	27,819,829	69,401,047	(45,844,916)	(298,711)	23,257,420
Total	14,230,380,647	(13,412,462,653)	123,763,351	941,681,345	12,859,014,188	(12,161,922,255)	26,766,772	723,858,705

Бусад бүх хувьсах хүчин зүйлс тогтмол үед Банкны бүртгэлийн валюттай холбоотой тайлант хугацааны эцсийн ханшийн харьцангуй боломжит өөрчлөлтийн Банкны ашиг, алдагдал болон өөрийн хөрөнгөнд үзүүлэх мэдрэмтгий байдлыг доорх хүснэгтэнд тусгав:

Мянган төгрөгөөр	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Ам.доллар 15%-аар чангарахад (2021: 15%-аар чангарахад)	13,638,124	(5,710,533)
Ам.доллар 15%-аар сулрахад (2021: 15%-аар сулрахад)	(13,638,124)	5,710,533
Евро 15%-аар чангарахад (2021: 15%-аар чангарахад)	(30,235)	588,769
Евро 15%-аар сулрахад (2021: 15%-аар сулрахад)	30,235	(588,769)
Юань 15%-аар чангарахад (2021: 15%-аар чангарахад)	1,285,279	(1,136,680)
Юань 15%-аар сулрахад (2021: 15%-аар сулрахад)	(1,285,279)	1,136,680
Бусад валют 15%-аар чангарахад (2021: 15%-аар чангарахад)	4,172,974	3,488,613
Бусад валют 15%-аар сулрахад (2021: 15%-аар сулрахад %)	(4,172,974)	(3,488,613)

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.5. Хүүний түвшний эрсдэл

Банкны санхүүгийн байдал, мөнгөн гүйлгээ нь зах зээлийн хүүний түвшний хэлбэлзлийн нөлөөнд өртдөг. Ийм хэлбэлзлийн үр дүнд хүүгийн ахиуц ашгийн хэмжээ нэмэгдэх магадлалтай боловч гэнэтийн өөрчлөлт үүсэх тохиолдолд алдагдал буурах эсвэл эсрэгээрээ нэмэгдэх ч боломжтой.

Банк нь Банкны арилжааны бүртгэл болон Банкны бүртгэлийн позициос хүлээж болзошгүй хүүгийн түвшний эрсдэлүүдийг хэмжиж удирддаг. Зах зээл дэх хүүний түвшний өөрчлөлт нь богино хугацаанд банкны цэвэр хүүгийн орлогод шууд нөлөөлдөг бол урт хугацаанд өөрийн хөрөнгийн эдийн засгийн үнэ цэнэд нөлөөлдөг. Банк нь хүүгийн эрсдэлийг хамгийн бага байлгах үүднээс Банкны хяналт шалгалтын Базелийн хорооноос боловсруулсан аргачлал, түүнд тодорхойлсон хүүний түвшний стандарт болон шокийн сценари хувилбаруудыг ашиглан эрсдэлээ хэмжиж, лимит тогтоох замаар сөрөг нөлөөллийг хязгаарладаг. Үүнд:

- Арилжааны бүртгэлийн хүүгийн түвшний эрсдэлийг удирдахын тулд хөрвөх чадвараар тохируулсан хамгийн их эрсдэлийн аргыг ашиглан позицийн ба стоп лосс зэрэг хязгаарлалтуудыг тавидаг.
- Банкны бүртгэлийн хүүгийн түвшний эрсдэлийг удирдахын тулд орлогын ба эдийн засгийн өртөгийн хандлагуудыг ашиглаж хүлээн зөвшөөрсөн хязгаарлалтын хүрээнд сар тутам хяналт тавьдаг.

Түүнчлэн Банк нь олон улсын санхүүгийн байгууллагаас тогтоосон хүүгийн эрсдэлийн дахин үнэлгээний зөрүүний харьцаа үзүүлэлтүүдийг хангаж ажиллахын зэрэгцээ хүүгийн стресс тестийг улирал бүр хийн үр дүнг шийдвэр гаргах зорилгоор АПУХороонд тайлагнадаг.

Доорх хүснэгтэд Банкны хүүгийн түвшний эрсдэлийн өртөх байдлыг хураангуйлан үзүүлэв. Энэхүү хүснэгтэд банкны хөрөнгө ба өр төлбөрийн дансны үнийн дүнг хүүнд өөрчлөлт орох хугацаа эсвэл дуусгавар болох хугацааны аль өмнөх хугацаагаар нь ангилан үзүүлэв:

	Хугацаагүй болон 1-с бага сар	1 - 6 сар	6 - 12 сар	1 жилээс их	Хүүгүй	Нийт
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
2022 оны 12 дугаар сарын 31						
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	3,290,658,076	2,822,553,292	1,974,346,084	4,013,476,352	2,262,274,272	14,363,308,076
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	1,672,207,654	2,673,907,298	2,691,632,922	1,528,757,814	4,850,853,862	13,417,359,550
2022 оны 12 дугаар сарын 31-р хүүгийн мэдрэмтгийн байдлын цэвэр зөрүү	1,618,450,422	148,645,994	(717,286,838)	2,484,718,538	(2,588,579,590)	945,948,526
2021 оны 12 дугаар сарын 31						
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	3,752,686,452	1,352,061,532	1,578,528,066	4,216,552,946	1,989,428,929	12,889,257,925
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	4,474,921,445	3,188,487,646	2,673,253,556	1,705,462,150	120,117,211	12,162,242,008
2021 оны 12 дугаар сарын 31-р хүүгийн мэдрэмтгийн байдлын цэвэр зөрүү	(722,234,993)	(1,836,426,114)	(1,094,725,490)	2,511,090,796	1,869,311,718	727,015,917

Бусад бүх хувьсагчийн тогтмол гэж үзээд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр хүүгийн түвшин 100 суурь оноогоор бага байвал (2021: 100 суурь оноогоор бага) тухайн жилийн ашиг 15,890,847 мянган төгрөгөөр (2021: 23,039,837 төгрөгөөр их) бага байна, шалтгаан нь хувьсах хүүгийн өр төлбөрийн хүүгийн зардал өндөр байгаатай холбоотой. Өөрийн хөрөнгө нь 2,907,025 мянган төгрөгөөр (2021: 5,490,483 мянган төгрөгөөр) их байна, шалтгаан нь бодит үнэ цэнэ нь БДО-р хэмжигдэх санхүүгийн хөрөнгийн тогтмол ханшийн бодит үнэ цэнийн өсөлттэй холбоотой байна.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.5. Хүүний түвшний эрсдэл (Үргэлжлэл)

Бусад бүх хувьсагчийн тогтмол гэж үзээд 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр хүүгийн түвшин 100 суурь оноогоор их байвал (2021: 100 суурь оноогоор их) тухайн жилийн ашиг 15,890,847 мянган төгрөгөөр (2021: 23,039,837 төгрөгөөр бага) их байна, шалтгаан нь хувьсах хүүгийн өр төлбөрийн хүүгийн зардал өндөр байгаатай холбоотой. Өөрийн хөрөнгө нь 787,938 мянган төгрөгөөр (2021: 3,694,922 мянган төгрөгөөр) бага байна, шалтгаан нь бодит үнэ цэнэ нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод хэмжигдэх (БДОБҮЦ) санхүүгийн хөрөнгийн тогтмол ханшийн бодит үнэ цэнийн өсөлттэй холбоотой байна.

Банк нь өөрийн санхүүгийн хэрэглүүрийн хүүгийн түвшинд тогтмол хяналт тавьдаг. Доорх хүснэгтэнд эрх бүхий албан тушаалтнуудын хянасан тайлангуудад үндэслэн холбогдох тайлант хугацааны хүүгийн түвшнийг хураангуйлан үзүүлэв. Үнэт цаасны хувьд хүүгийн хувь нь тайлант хугацааны зах зээлийн үнэлгээнд үндэслэн гаргасан дуусгавар болох хугацаа хүртэлх өгөөжийн хувийг хэлнэ:

Хувиар	2022					2021				
	Төг	Ам.дол	Евро	Юань	Бусад	Төг	Ам.дол	Евро	Юань	Бусад
Хөрөнгө										
Бэлэн мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	8.49%	1.41%	0%	0%	0%	4.72%	0%	0%	0%	0%
Монголбанкны Заавал байлгах нөөц	5.50%	0%	-	-	-	2.50%	0%	-	-	-
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	12.09%	6.42%	-	-	-	10.46%	6.53%	-	-	-
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	13.34%	6.20%	7.35%	-	-	12.41%	6.34%	6.84%	-	-
Өр төлбөр										
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	12.91%	0.69%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	9.97%
Репо хэлцэл	8.02%	-	-	-	-	6.56%	-	-	-	-
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж										
- харилцах	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
- хадгаламж	9.72%	2.36%	-	1.46%	-	9.19%	1.83%	-	1.42%	-
Зээлээр авсан санхүүжилт	4.38%	7.12%	4.22%	-	-	4.09%	4.18%	3.01%	-	-
Түрээсийн өглөг	15.65%	-	-	-	-	15.98%	-	-	-	-

Дээрх хүснэгтийн “-” тэмдэг нь Банкинд холбогдох валютаар илэрхийлэгдсэн хөрөнгө эсвэл өр төлбөр байхгүйг илгэнэ.

36.6. Хөрвөх чадварын эрсдэл

Банкны хувьд хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлага гэдэг нь өр төлбөртэй холбоотой үүргээ биелүүлэхэд шаардагдах хөрвөх чадвартай хөрөнгийн түвшинг хэлдэг ба олон төрлийн санхүүжилтийн эх үүсвэрийг татан төвлөрүүлэх боломж, санхүүжилтийн болзошгүй үүргийн удирдлага болон хөрвөх чадварын харьцааг холбогдох бодлого зохицуулалтын шаардлагын дагуу хянах зэрэг хяналтууд багтдаг байна. Харин Хөрвөх чадварын эрсдэл гэдэг нь санхүүгийн өр төлбөртэй холбоотой үүргээ хэвийн болон стресстэй нөхцөл байдалд биелүүлэхэд хүндрэл гарах үед үүсэх эрсдэлийг хэлнэ. Уг эрсдэлийг удирдахын тулд удирдлага нь ирээдүйн мөнгөн урсгалын үнэлнээ болон шаардлагатай үед нэмэлт санхүүжилт авах зорилгоор өндөр зэрэглэлийн барьцааны үнэлгээг оролцуулна.

Банк нь Монголбанкнаас шаарддаг түвшнээс илүү, хэмжээний хөрвөх чадвартай хөрөнгөтэй байдаг. Үүнээс гадна Банк нь нийт харилцагчаас татан төвлөрүүлсэн төгрөгийн харилцах, хадгаламжийн 8% (2022 оны 1 сарын 28-ны өдөр 6%-8% хүртэл өссөн) валютын 18%-тай (2021 оны 12 сарын 16-ны өдөр 15%-18% хүртэл өссөн) тэнцэх бэлэн мөнгийг Монголбанкин дахь дансандаа заавал байлгах нөөцөнд байршуулж байх ёстой байдаг.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 дугаар сарын 31

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.6. Хөрвөх чадварын эрсдэл (Үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд 2022 болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн өр төлбөр болон хөрөнгийн дуусгавар хугацааг тэдгээрийн аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүрэг дээр үндэслэн харууллаа. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдөл дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

2022 оны 12 дугаар сарын 31 <i>Мянган төгрөгөөр</i>	Хугацаагүй	3-аас доош сар	3-6 сар	6 сараас 1 жил	1-5 жил	5-аас дээш жил	Нийт дүн
Хөрөнгө							
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	1,794,774,691	2,582,324,566	–	–	–	–	4,377,099,257
Монголбанкны Заавал байлгах нөөц	969,104,827	–	–	–	–	–	969,104,827
Своп ба форвард хэлцлийн нийт дүн:							
– Орох мөнгөн урсгал (авлага)	–	59,068,144	47,465,269	201,141,987	878,274,460	68,041,093	1,253,990,953
– Гарах мөнгөн урсгал (өглөг)	–	(45,150,343)	(40,200,785)	(170,593,113)	(805,649,362)	(63,737,102)	(1,125,330,705)
ХӨ-өөр бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	1,371,927,992	1,258,812,911	2,123,716,563	3,215,348,535	709,056,930	8,678,862,931
ААБҮЦ-ээр бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	17,951,542	25,144,181	56,198,387	150,943,158	329,661,364	579,898,632
Өрийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт	–	61,184,691	621,856,577	120,782,772	618,328,015	615,974,229	2,038,126,284
Өмчийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт	4,267,181	–	–	–	–	–	4,267,181
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	–	2,703,046	–	–	–	–	2,703,046
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	2,768,146,699	4,050,009,638	1,913,078,153	2,331,246,596	4,057,244,806	1,658,996,514	16,778,722,406
Өр төлбөр							
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах хадгаламж	15,884,992	175,370,767	–	–	–	–	191,255,759
Репо хэлцэл	–	177,227,938	112,657,532	56,603,934	33,658,140	–	380,147,544
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	3,517,104,591	1,463,783,942	1,226,949,068	2,494,578,249	2,073,367,454	395,277,134	11,171,060,438
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	505,456	1,106,782	1,401,821	1,882,838	–	4,896,897
Зээлээр авсан санхүүжилт	–	150,632,791	61,558,227	572,726,505	1,150,292,786	87,476,989	2,022,687,298
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	–	135,162,720	–	–	–	–	135,162,720
Түрээсийн өглөг	–	2,593,267	2,462,448	4,534,349	5,927,116	–	15,517,180
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	3,532,989,583	2,105,276,881	1,404,734,057	3,129,844,858	3,265,128,334	482,754,123	13,920,727,836
Ашиглагдаагүй зээлийн шугам	640,182,957	–	–	–	–	–	640,182,957
Олгосон банкны баталгаа	109,875,380	–	–	–	–	–	109,875,380
Аккредитив	24,667,537	–	–	–	–	–	24,667,537
Ашиглагдаагүй кредит карт	61,741,646	–	–	–	–	–	61,741,646
Нийт балансын гадуурх зүйлс	836,467,520	–	–	–	–	–	836,467,520
Нийт санхүүгийн өр төлбөр болон балансын гадуурх өр төлбөр	4,369,457,103	2,105,276,881	1,404,734,057	3,129,844,858	3,265,128,334	482,754,123	14,757,195,356
Цэвэр дүн	(1,601,310,404)	1,944,732,757	508,344,096	(798,598,262)	792,116,472	1,176,242,391	2,021,527,050

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 дугаар сарын 31

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.6 Хөрвөх чадварын эрсдэл (Үргэлжлэл)

2021 оны 12 дугаар сарын 31 <i>Мянган төгрөгөөр</i>	Хугацаагүй	3-аас доош сар	3-6 сар	6 сараас 1 жил	1-5 жил	5-аас дээш жил	Нийт дүн
Хөрөнгө							
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	1,155,695,000	3,380,294,431	–	–	–	–	4,535,989,431
Монголбанкны Заавал байлгах нөөц	809,081,732	–	–	–	–	–	809,081,732
Своп болон форвард хэлцлийн нийт дүн:							
– Орох мөнгөн урсгал (авлага)	–	95,770,717	8,587,669	117,611,915	291,001,298	–	512,971,599
– Гарах мөнгөн урсгал (өглөг)	–	(86,323,286)	(8,198,160)	(107,528,906)	(283,834,719)	–	(485,885,071)
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	1,029,214,448	991,746,895	1,612,403,633	3,248,818,033	540,432,799	7,422,615,808
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	–	27,500,669	31,215,298	78,033,382	308,892,273	365,373,415	811,015,037
Өрийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт	–	30,192,251	19,372,977	154,337,365	683,253,710	423,117,156	1,310,273,459
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	–	24,652,197	–	–	–	–	24,652,197
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	1,964,776,732	4,501,301,427	1,042,724,679	1,854,857,389	4,248,130,595	1,328,923,370	14,940,714,192
Өр төлбөр							
Бусад банк санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	29,305,284	6,581,769	–	–	–	–	35,887,053
Репо хэлцэл	–	254,182,596	6,289,065	124,715,874	266,549,386	–	651,736,921
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	3,319,904,967	1,792,319,315	1,509,989,509	2,372,815,864	1,148,660,707	259,566,301	10,403,256,663
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	–	319,756	–	–	–	–	319,756
Зээлээр авсан санхүүжилт	–	128,506,526	19,569,539	428,446,824	671,824,838	38,284,295	1,286,632,022
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	–	90,811,930	–	–	–	–	90,811,930
Түрээсийн өглөг	–	1,052,469	1,078,634	2,188,835	6,765,757	–	11,085,695
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	3,349,210,251	2,273,774,361	1,536,926,747	2,928,167,397	2,093,800,688	297,850,596	12,479,730,040
Ашиглагдаагүй зээлийн шугам	555,157,014	–	–	–	–	–	555,157,014
Олгосон банкны баталгаа	129,567,459	–	–	–	–	–	129,567,459
Аккредитив	26,247,091	–	–	–	–	–	26,247,091
Ашиглагдаагүй зээлийн карт	75,618,760	–	–	–	–	–	75,618,760
Нийт балансын гадуурх зүйлс	786,590,324	–	–	–	–	–	786,590,324
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	4,135,800,575	2,273,774,361	1,536,926,747	2,928,167,397	2,093,800,688	297,850,596	13,266,320,364
Цэвэр дүн	(2,171,023,843)	2,227,527,066	(494,202,068)	(1,073,310,008)	2,154,329,907	1,031,072,774	1,674,393,828

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.6 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (Үргэлжлэл)

Банк төлбөрийн чадвараа удирдахын тулд өр төлбөрийн гэрээний хорогдуулаагүй хугацаанд үндэслэж дээрх дуусгавар болох хугацааны шинжилгээг ашигладаггүй. Үүний оронд Банк хүлээгдэж буй дуусгавар болох хугацаа болон хүлээгдэж буй хугацаан дахь төлбөрийн чадварын зөрүүг дараах байдлаар хянадаг:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Хугацаагүй болон 1 сараас доош	1-6 сар	6-12 сар	12 сараас 5 жил	5 жилээс дээш	Нийт дүн
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээр						
Санхүүгийн хөрөнгө	5,469,547,353	2,769,257,794	1,999,798,601	3,208,950,608	915,753,720	14,363,308,076
Санхүүгийн өр төлбөр	4,577,841,434	2,400,497,181	2,944,336,334	3,018,898,988	475,785,613	13,417,359,550
Хүлээгдэж буй хугацаан дахь төлбөрийн чадварын цэвэр зөрүү						
	891,705,919	368,760,613	(944,537,733)	190,051,620	439,968,107	945,948,526
2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр						
Санхүүгийн хөрөнгө	5,742,115,380	1,334,811,944	1,565,694,874	3,468,034,567	778,601,160	12,889,257,925
Санхүүгийн өр төлбөр	4,368,150,284	2,724,217,939	2,764,205,779	2,009,519,912	296,148,094	12,162,242,008
Хүлээгдэж буй хугацаан дахь төлбөрийн чадварын цэвэр зөрүү						
	1,373,965,096	(1,389,405,995)	(1,198,510,905)	1,458,514,655	482,453,066	727,015,917

Хөрөнгө өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацаа болон хүүгийн түвшний нийцтэй байдал болон үл нийцэл нь Банкны удирдлагын үндсэн суурь болдог. Бизнесийн гүйлгээнүүд нь тодорхойгүй хугацаа болон олон төрөлтэй байдаг тул Банкны үргэлж нийцтэй байх явдал бага юм. Хөрөнгө өр төлбөрийн нийцээгүй позицтой байх нь ашигт ажиллагааг нэмэгдүүлэх ч эсрэгээрээ алдагдлын эрсдэлийг өсгөдөг. Банк хүү, валютын ханшийн өөрчлөлтөд өртөх эрсдэлийг бууруулах төлбөрийн чадварыг үнэлэхэд хөрөнгө, өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацаа болон хүүтэй өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрөгдөх өртгөөр нөхөх чадвар чухал хүчин зүйлс болдог.

Харилцагчийн дансны эрэлт өндөр байгаа байдал, харилцах хадгаламжийн дансуудын тоо болон төрлийн төрөлжүүлэлт болон Банкны өнгөрсөн туршлагаас үзэхэд эдгээр харилцагчийн дансууд нь банкны урт хугацааны тогтвортой эх үүсвэр болж байгаа гэдэгт Банк итгэлтэй байна.

36.7 Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэлийн нөлөө

Банк хоорондын санал болгож буй жишиг зээлийн хүү ('ЖЗХ')-г шинэчлэх, солих нь зохицуулагч байгууллагуудын нэн тэргүүний зорилт болоод байна. Ихэнх жишиг зээлийн хүүг 2021 оны 12 сарын 31-ний өдөр нийтэд ил болгохыг зогсоосон бол зарим ам.долларын ЛИБОР хүүг 2023 оны 6 сарын 30-ны өдөр гэхэд нийтэд зарлахаа шууд зогсоохоор болж байна.

Тайлант жилийн эцэст бүх урт хугацаат үүсмэл хэрэглүүрийн хүүг Баталгаажсан овернайт санхүүжилтийн хүү (БОСХ)-д үндэслэн тооцоолсон. Нийт 211,744 мянган ам.долларын нэрлэсэн үнэ бүхий урт хугацаат своп хэлцлийг ЛИБОР хүүнээс БОСХ-д шилжүүлсэн бол Монголбанкттай нийт 141,250 мянган ам.долларын урт хугацаат своп хэлцлийг шинээр байгуулсан.

Банк нь олон улсын санхүүгийн байгууллагууд гэх мэт өөрийн харилцагчид болон бусад хамтрагч байгууллагуудтай хамтран ЖЗХ-д суурилсан санхүүгийн хэрэглүүрийг өөр жишиг хүү рүү шилжүүлэхээр ажиллаж байна. Банк мөн ЖЗХ-ээс эрсдэлгүй хүүд жигд шилжихийг хангахын тулд дотоод үйл явцаа сайжруулж байна.

Дараах хүснэгтэнд жилийн эцсийн байдлаар ЖЗХ-ийн шинэчлэлт нөлөөлж эрсдэлгүй хүүд шилжих санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн дүнг харуулж байна. Банк хоорондын захын хүүг зогсоох хүртэл эдгээр дүн нь байх бөгөөд 2023 оны 6 сарын 30-ны өдрөөс өмнө шилжинэ.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.7 Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэлийн нөлөө (Үргэлжлэл)

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Ам.долларын ЛИБОР хүү	Нийт дүн
2022 оны 12 дугаар сарын 31 Үүсмэл бус санхүүгийн өр төлбөр Зээлээр авсан санхүүжилт	411,568,000	411,568,000
2021 оны 12 дугаар сарын 31 Үүсмэл бус санхүүгийн өр төлбөр Зээлээр авсан санхүүжилт	535,923,441	535,923,441
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр Нийт валют хоорондын своп хэлцэл: нэрлэсэн үнэ	513,839,684	513,839,684

36.8. Үйл ажиллагааны эрсдэл

Банк нь үйл ажиллагааны эрсдэлийг Банкны дотоод үйл ажиллагааны тохиромжгүй, доголдолтой байдал, хувь хүн болон гадны хүчин зүйлсийн улмаас Банкны стратеги болон зорилтод нөлөө үзүүлэх үйл явдал гэж тодорхойлдог. Үйл ажиллагааны эрсдэлд дараах дэд ангиллууд багтдаг:

- Дотоод залилан
- Гадны залилан
- Эрүүл мэнд, амь насны аюул, хөдөлмөр эрхлэлтийн зөрчил
- Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний алдаа, дутагдал
- Биет эд хөрөнгийн эвдрэл гэмтэл
- Бизнесийн тасалдал
- Гүйцэтгэлийн алдаа ба дутагдал

Үйл ажиллагааны эрсдэлд хууль, комплаенсийн эрсдэл, мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэл болон мэдээлэл технологийн эрсдэл хамаарахгүй бөгөөд эдгээр эрсдэлийг тусдаа эрсдэл болгон удирддаг.

Хамгаалалтын нэгдүгээр шугамын бүх газар, салбар нэгжүүд үйл ажиллагааны эрсдэлийг өдөр тутам удирдах үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ.

Хамгаалалтын хоёрдугаар шугамд Үйл ажиллагааны эрсдэлийн газар нь үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоо болон холбогдох аргачлалыг боловсруулах үүргийг хүлээнэ. Мөн үйл ажиллагааны эрсдэлийн газар нь хамгаалалтын 1-р шугам дахь нэгжүүдэд эрсдэлээ тодорхойлох, эрсдэлийг үнэлэх, бууруулахад дэмжлэг үзүүлэн ажилладаг.

Мөн түүнчлэн, Үйл ажиллагааны эрсдэлийн газар нь улирал бүр санхүүгийн бус эрсдэлийн нэгдсэн тайланг бэлтгэж, Банкны Эрсдэлийн удирдлагын хороонд танилцуулдаг бөгөөд Эрсдэлийн удирдлагын хороо түүнийг хянан үзээд холбогдох шийдвэрүүдийг гаргадаг.

Эрсдэлийн удирдлагын хорооны харъяанд дараах дэд хороод Банкны үйл ажиллаганы хяналтын эрсдэлийг илүү их хянаж удирдан ажиллахын тулд Банкны бүх түвшинд ажиллаж байна:

- Үйл ажиллагааны эрсдэлийн дэд хороо
- Карт болон цахим банкны эрсдэлийн дэд хороо
- Салбарын эрсдэлийн хороо

Хамгаалалтын гуравдугаар шугамд хамаарах дотоод аудит нь хамгаалалтын 1 болон хамгаалалтын 2-р шугамын үйл ажиллагаанд хөндлөнгийн хяналт тавьдаг.

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагад GRC систем дэмжлэг үзүүлдэг бөгөөд энэ нь эрсдэлийн мэдээллийн ил тод байдлыг хангаж тухай бүр тайлагнах боломжийг олгодог. Үйл ажиллагааны эрсдэлийн аргачлалд Нэгжийн эрсдэлийн самбар (unit risk dashboard), Эрсдэл ба хяналтын бие даасан үнэлгээ (RCSA), Алдагдлын мэдээллийн сан (Loss database), Түлхүүр эрсдэлийн үзүүлэлтүүд (KRI) болон Асуудлын удирдлага (Issue management) зэрэг орно.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)**36.8. Үйл ажиллагааны эрсдэл (Үргэлжлэл)**

Иргэдийн банкны харьяа салбар нэгжүүд нь Нэгжийн эрсдэлийн самбар хөтлөх аргачлалын дагуу үйл ажиллагааны эрсдэлээ тодорхойлж бүртгэн, эрсдэлийг бууруулах зохих арга хэмжээг төлөвлөн, хэрэгжилтийг хангах байдлаар өдөр тутмын үйл ажиллагааны эрсдэлээ удирдан ажиллаж байна.

Банк бизнесийн үндсэн процесс болон дэд процессуудад төлөвлөгөө гаргаж, Үйл ажиллагааны эрсдэлийн газрын зөвлөмжийн дагуу газар нэгжийн ажилтанууд нь холбогдох оролцогч талуудтай хамтарч өөрсдийн хариуцсан процесст хамаарах эрсдэлийг тодорхойлж, үнэлэх, бууруулах зорилгоор RCSA-г хэрэгжүүлсэн. RCSA-ийн аргачлалыг тодорхойлсноор бүх тодорхойлогдсон эрсдэл, хяналт, зорилтыг GRC системд өөр хоорондын уялдаа холбоотой байдлаар нь бүртгэсэн болно. Асуудал болон алдагдлын үйл явдлыг тухай бүр холбогдох эрсдэл, хяналт, үйл явц, бүтээгдэхүүний хүрээнд бүртгэн дүн шинжилгээ хийхэд ашиглаж байгаа болно.

36.9. Хууль, комплаенсийн эрсдэл

Комплаенсийн эрсдэлийг банкны хэмжээнд үр дүнтэй удирдах тогтолцоог бий болгох, ялангуяа Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг банкны хэмжээнд хангуулан ажиллахад банкны Төлөөлөн удирдах зөвлөл болон Гүйцэтгэх удирдлагын зүгээс ихээхэн анхаарч Банкны Мөнгө угаах, санхүүгийн гэмт хэргийн эсрэг баримтлах бодлого, Комплаенсийн дотоод хяналтын хөтөлбөр болон холбогдох бусад бодлого журмыг батлан гаргаж, банкны хэмжээнд мөрдлөг болгон ажиллаж байна. Хууль эрх зүйн эрсдэл нь Банк зохицуулагч байгууллагаас баталсан дүрэм, журам, стандартыг мөрдөөгүйгээс үүсэх эрсдэл; шинэ хууль санаачилж байгаа болон хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах үед хүчин төгөлдөр гэрээндээ холбогдох нэмэлт, өөрчлөлт оруулахгүй байх; эсвэл нэхэмжлэлийн шаардлагаас хуулийн хэрэг үүсэх эрсдэл байна.

Комплаенсийн газрын зүгээс дээр дурдсан бодлого журмын хэрэгжилтэд хяналт тавин, сар тутам тайланг бэлтгэж ТУЗ болон Гүйцэтгэх удирдлагад мэдээлэл хүргүүлэхийн зэрэгцээ банкны нийт ажилтан, эрх бүхий албан тушаалтнуудыг тогтмол сургалт мэдээллээр ханган ажиллаж байна.

Банкны хэмжээнд МУТСТ үр дүнтэй тогтолцоог бий болгох нь олон улсын санхүүгийн хориг арга хэмжээ авах байгууллагууд, хөрөнгө оруулагчид болон корреспондент банкуудын зүгээс тавьж буй шаардлага, тэдгээрийн өсөн нэмэгдэж нэмэгдэж буй хүлээлтэд нийцүүлэн банкны тогтвортой байдал, харилцагчиддаа тасралтгүй найдвартай үйлчилгээ үзүүлэх чадварыг бий болгох зайлшгүй чухал хэсэг болоод байгаа юм.

Ийнхүү Комплаенсийн Дотоод хяналтын хөтөлбөрийн хүрээнд 2022 онд хийж гүйцэтгэсэн ажлуудаас дурдвал:

- ХААН Банкны Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийн үнэлгээг харилцагчид, бүтээгдэхүүн үйлчилгээ болон газарзүйн байршлын чиглэлээр хийж, тодорхойлсон зөвлөмжийн дагуу системтэй үйл ажиллагаа явуулсан. Цаашлаад ХААН Банкны Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэлийн үнэлгээний аргачлалыг олон улсын стандарт, орон нутгийн дүрэм журмын дагуу шинэчлэн боловсруулж, нэвтрүүлсэн.
- Комплаенсийн газрын зүгээс мөнгө угаах, санхүүгийн гэмт хэрэгтэй тэмцэх, харилцагчийг таньж мэдэх, гүйлгээний хяналт, хориг арга хэмжээг дагаж мөрдөх үйл ажиллагааг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх зорилготой 2023-2025 он хүртэлх Комплаенсийн хөтөлбөрийг дахин боловсруулсан.
- Нэгдсэн Үндэсний Байгууллагын Аюулгүйн Зөвлөлийн хориг арга хэмжээ болон дотоодын дүрэм журам зэрэг олон улсын гэрээнд заасан хориг арга хэмжээний үүргийг илүү сайн хэрэгжүүлэхийн тулд Банкны хориг арга хэмжээг шалгах хэрэгслийг сайжруулсан. Энэхүү сайжруулалтаар "Смарт скрининг"-ийг идэвхжүүлсэн бөгөөд энэ нь хуурамч зөрөг/сөрөг болон "шаардлагатай ижил төстэй байдал"-ыг багасгаж, үүссэн сэрэмжлүүлгийг нэн тэргүүнд зохицуулах боломжийг олгодог ба 2022 онд 24.6%-аас 13.7% болж мэдэгдэхүйцээр буурсан.
- Банкны хэмжээнд Ёс зүйтэй банкир аяныг хоёр дахь жилдээ амжилттай зохион байгуулсан. Энэхүү ажил нь Удирдах зөвлөл, гүйцэтгэх удирдлага болон нийт ажилчдад цаг тухайд нь сургалт, мэдээлэл хүргэх замаар мөнгө угаалт болон санхүүгийн гэмт хэрэгт холбогдох эрсдэлээс зайлсхийхийн тулд дагаж мөрдөх ёс зүй, ёс зүйн мэдлэгийг дээшлүүлэх зорилготой юм. Нэмж дурдахад, комплаенсийн мэргэжилтнүүд мэргэжил дээшлүүлэх зорилтын хүрээнд олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн сургалтуудад хамрагдаж байна. 2022 оны байдлаар

36. Санхүүгийн эрсдлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

36.9. Хууль комплаенсийн эрсдэл (Үргэлжлэл)

Комплаенсийн газраас давхардсан тоогоор 10,462 гаруй ажилтан, албан хаагчид ялангуяа мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр нийт 23 танхимын болон онлайн сургалтанд хамрагдсан байна.

- Гүйлгээний хяналтын систем, TCS Bancs Комплаенс-д тохируулсан хувилбар нь зохицуулалтын хүлээлт, олон улсын шилдэг туршлага, төрлүүдийн дагуу дахин тохируулагдсан. Өөрчлөлтүүдийн нэг нь төлөв байдлын хувилбарыг нэвтрүүлэх явдал бөгөөд үүнээс өмнө зөвхөн гүйлгээнд суурилсан хувилбарууд байдаг байсан.
- Сэжигтэй гүйлгээг салбараас Комплаенсийн ажилтанд шилжүүлдэг excel суурьтай емейлээр илгээдэг тайлангийн хуучин системийг сольж, сайжруулсан. Энэхүү сайжруулалт нь сэжигтэй гүйлгээний тайланг системтэйгээр бүртгэхийн зэрэгцээ салбарын ажилтнуудын зарцуулах цагийг багасгасан. Иймд салбарын ажилтнуудын гар ажиллагаа болон нэг хүн цагийн бууруулж, сэжигтэй гүйлгээг бүртгэх илүү хялбар болсон.

36.10. Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэл

Банк нь бизнесийн үйл ажиллагаа болон мэдээллийн технологид нөлөө үзүүлж буй мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийг бага түвшинд байлган удирдаж ажилладаг. Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийг системтэйгээр тодорхойлох, дүн шинжилгээ хийх, үнэлэх, арга хэмжээ авах болон эрсдэлийг тайлагнах зорилгоор Банк нь ISO31000 (Эрсдэлийн удирдлагын зарчмууд ба зааварчилгаа) болон ISO27005 (Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийн удирдлага) зэрэг стандартуудын дагуу олон улсад шалгарсан онол, арга барилыг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлдэг.

Банк нь мэдээллийн аюулгүй байдлын удирдлагын тогтолцоог ISO27001:2013 стандартын дагуу үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэн ажилладаг бөгөөд тус стандарт нь хөрөнгийн мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангаж ажиллахад чиглэгдсэн, эрсдэлд суурилсан олон улсын мэдээллийн аюулгүй байдлын стандарт юм.

Хөрөнгийн мэдээллийн сул талыг ашиглан түүний нууцлал, бүрэн бүтэн, хүртээмжтэй байдал алдагдсанаар хохирол хүлээх, мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийг үр дүнтэй удирдахын тулд Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийн дэд хороог тогтмол хянан хэлэлцдэг.

2022 онд Мэдээллийн аюулгүй байдлын газар нь Төв банкны 74 газар, нэгж болон Улаанбаатар, Орон нутгийн салбар, тооцооны төвүүдэд үйл ажиллагааны хүрээнд гарч болзошгүй мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийг тодорхойлох, үнэлэх ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Тодорхойлогдсон эрсдэлүүдийг Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийн дэд хорооны самбарт бүртгэн эрсдэлд авах арга хэмжээний төрлийг сонгон хэрэгжүүлж, үр дүнтэй удирдан ажиллаж байна.

Банк нь гэрээний хүрээнд хамтран ажиллаж буй гуравдагч талуудад Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийн асуулгыг шалгах хуудсаар дамжуулан зайнаас хийж гүйцэтгэсэн. Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийн үнэлгээний хүрээнд гуравдагч талын гэрээний хяналтыг 969 гуравдагч талд, нарийвчилсан үнэлгээг үйл ажиллагааны чиглэлд тулгуурлан нэгтгэсэн байдлаар хийж гүйцэтгэсэн. Үнэлгээний үр дүнг Мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэлийн дэд хорооны гуравдагч талын эрсдэлийн самбарт бүртгэн эрсдэлд авах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

2022 онд Мэдээллийн аюулгүй байдлын газар нь ISO27001:2013 & PCI DSS v3.2.1 болон мэдээллийн аюулгүй байдлын бодлого, журмын дагуу байнгын дотоод аудитыг амжилттай хийж дуусгасан. Шалгалтад Төв банкны 36 газар, Улаанбаатар болон Орон нутгийн иргэдийн банкны 214 салбар тооцооны төвүүд хамрагдсан байна.

Мэдээллийн аюулгүй байдлын удирдлагын тогтолцооны ISO27001:2013 стандартын 2022 оны олон улсын аудитын хүрээнд Төв банкны газар нэгж, Дата төв, Улаанбаатар болон Орон нутгийн иргэдийн банкны салбар, тооцооны төвүүдэд Магадлан аудитыг хийж гүйцэтгэсэн ба аудитын үеэр аливаа том хэмжээний үл нийцэл ажиглагдаагүй.

Төлбөрийн картын мэдээллийн аюулгүй байдлын PCI DSS v3.2.1 стандартын хүрээнд олон улсын аудит хийгдсэн ба стандартын хяналтуудыг хэрэгжүүлсэн Сертификатыг дахин амжилттай баталгаажуулсан.

36. Санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (Үргэлжлэл)

Ерөнхий мэдээлэл хамгаалах журмын (GDPR) дагуу Банкны харилцагчийн хувийн мэдээлэлтэй ажилладаг 52 газар, хэлтсийн ажилтнуудын уулзалт болж, хамрах хүрээг тодорхойлсон. Бизнесийн системийн хэрэглэгчийн үнэлгээг нийт 30 систем дээр хийсэн. Мэдээллийн аюулгүй байдлын газрын удирддаг бүх системд улирал тутам хэрэглэгчийн үнэлгээг хийдэг.

Мэдээлэл технологийн эрсдэлийн удирдлага

Банк нь мэдээллийн технологийн эрсдэлийг үр дүнтэй удирдах Мэдээлэл технологийн эрсдэлийн дэд хороотой бөгөөд энэ хороо нь Банкны системүүд болон мэдээлэл технологийн үйл ажиллагаанд учирч болзошгүй эрсдэлүүдийг тодорхойлон арга хэмжээ авч ажилладаг. Олон улсын жишиг болсон байгууллагын Мэдээллийн технологийн шалгуурын дагуу 2022 онд мэдээллийн технологийн үйл ажиллагааны эрсдэлийн үнэлгээг асуулга хэлбэрээр явуулсан.

Банкны бизнес стратеги зорилго, зорилтуудтай уялдуулах зорилгоор Банк программ хангамж хөгжүүлэлтийн процесс болон хэрэгслийн эрсдэлийн үнэлгээг хийж гүйцэтгэсэн.

Түүнчлэн мэдээллийн технологийн үйлчилгээний хүртээмж, бизнесийн үйл ажиллагааны тасралтгүй байдлыг хангах үүднээс үйл ажиллагаанд гарсан асуудал, зөрчлийн талаар тогтмол дүн шинжилгээ хийж, шаардлагатай бол цаг тухайд нь арга хэмжээ авч байна. Эрсдэлийн шинжилгээ, үнэлгээгээр илэрсэн эрсдэлүүдийг холбогдох арга хэмжээнүүдийн хамт мэдээллийн технологийн эрсдэлийн самбарт тусган удирдаж байна. Тайлант жилд мэдээлэл технологийн үйл ажиллагаатай холбоотой өндөр түвшний эрсдэлүүдэд гол анхаарлаа хандуулж, эрсдэлийг бууруулах хяналтын үр дүнтэй, өгөөжтэй байхад анхаарч ажилласан. Түүнчлэн Мэдээллийн технологийн эрсдэлийн баг 2022 онд олон улсын мэдээллийн технологийн эрсдэлийн удирдлагын мэргэжлийн сургалтад хамрагдаж, CRISC гэрчилгээ авсан.

37. Бодит үнэ цэнийн тодруулга

Бодит үнэ цэнийн хэмжилтийг бодит үнэ цэнийн шатлал тус бүрт үнэлэх ба эдгээр түвшин нь: (1) ижил төрлийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дэх зарласан (тохируулаагүй) үнийг ашиглан 1-р түвшинд тодорхойлно, (2) хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд боломжит өгөгдлийг ашиглан шууд (үнэ) болон шууд бусаар (үнээс гаралтай) бодит үнэ цэнийн үнэлгээг тодорхойлох аргачлалыг 2-р түвшинд хэрэгжүүлнэ, (3) 3-р түвшинд зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (ашиглагдахгүй өгөгдөл) бодит үнэ цэнийн үнэлгээг тодорхойлно. Удирдлага санхүүгийн хэрэглүүрийг ангилахдаа бодит үнэ цэнийн түвшинг ангилдаг. Хэрэв бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход шууд ашиглаж болох өгөгдөлд ихээхэн тодруулга хийгдсэний дараа ашиглаж байгаа бол тухайн хэмжилт нь 3-р түвшинд хийгдэж байна гэсэн үг. Үнэлгээний өгөгдлийн ач холбогдлыг бодит үнэ цэнийн тодорхойлолттой бүхэлд нь уялдуулан авч үзэн үнэлдэг.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

37. Бодит үнэ цэнэ тодруулга (Үргэлжлэл)

(а) Бодит үнэ цэнийн давтагдах хэмжилт

Бодит үнэ цэнийн давтагдах хэмжилт нь нягтлан бодох бүртгэлийн стандартын дагуу тайлангийн үе бүрийн эцэст санхүүгийн байдлын тайланд заасан эсвэл зөвшөөрөгдсөн хэмжилт юм. Бодит үнэ цэнийн давтагдах хэмжилтийг ангилсан бодит үнэ цэнийн шатлалын түвшин дараах байдалтай байна. Үүнд:

Мянган төгрөгөөр	2022 оны 12 дугаар сарын 31				2021 оны 12 дугаар сарын 31			
	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт дүн	Түвшин 1	Түвшин 2	Түвшин 3	Нийт дүн
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ХӨРӨНГӨ								
САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ								
Өрийн үнэт цаасны хөрөнгө оруулалт								
- Бодит үнэ цэнээр үнэлэгдсэн үнэт цаас	186,302,687	-	-	186,302,687	206,007,659	-	-	206,007,659
- Давуу эрхтэй ИЗББ, бодит үнэ цэнээр	-	-	74,849,224	74,849,224	-	-	36,536,559	36,536,559
- Энгийн эрхтэй ИЗББ, ҮЦСК бодит үнэ цэнээр	-	-	174,218,961	174,218,961	-	-	113,368,465	113,368,465
Хувьцааны хөрөнгө оруулалт								
- Байгууллагын хувьцаа	4,267,181	-	-	4,267,181	3,157,209	-	-	3,157,209
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	378,606,395	-	378,606,395	-	560,315,869	-	560,315,869
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	-	128,660,248	-	128,660,248	-	27,086,528	-	27,086,528
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	-	-	-	21,768,134	-	-	21,768,134
САНХҮҮГИЙН БУС ХӨРӨНГӨ								
Үндсэн хөрөнгө	-	-	289,810,778	289,810,778	-	-	283,199,116	283,199,116
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ДАВТАГДАХ ХЭМЖИЛТТЭЙ НИЙТ ХӨРӨНГӨ	190,569,868	507,266,643	538,878,963	1,236,715,474	230,933,002	587,402,397	433,104,140	1,251,439,539
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ӨР ТӨЛБӨР								
САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР								
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	-	4,896,897	-	4,896,897	-	319,756	-	319,756
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ДАВТАГДАХ ХЭМЖИЛТТЭЙ НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	-	4,896,897	-	4,896,897	-	319,756	-	319,756

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

37. Бодит үнэ цэнэ тодруулга (үргэлжлэл)

2022 болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх 2 дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцсон аргачлал болон түүнд ашигласан мэдээлэл:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан мэдээлэл
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ХӨРӨНГӨ				
САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ				
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	378,606,395	560,315,869	Зах зээлийн харьцуулалтын арга	Зах зээлийн үнэ/өөрийн үнэ
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	128,660,248	27,086,528	Хүүгийн түвшний парето шинжилгээ/ Засварлагдсан хорогдуулалтын муруй	Рело хүү, бодлогын хүү, 28 долоо хоногийн Монголбанкны үнэт цаасны хүү, Z-тархалт, ЛИБОР хүү, SOFR хүү, фьючерс болон своп хэлцлийн хүү, засварласан форвард хүү
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ӨР ТӨЛБӨР				
САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	4,896,897	319,756	Хүүгийн түвшний парето шинжилгээ/ Засварлагдсан хорогдуулалтын муруй	Блүмбэрг үнэ Монголбанкны валютын ханш
2-р түвшин дэх давтагдах бодит үнэ цэнийн нийт дүн	502,369,746	587,082,641		

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болон тайлант жилд 2-р түвшин дэх давтагдах бодит үнэ цэнийг тооцох аргачлалд өөрчлөлт ороогүй. (2021: байхгүй)

3-р түвшин дэх бодит үнэ цэнийг хэмжихэд ашигласан мэдээлэл, үнэлгээний аргачлал болон боломжит өөрчлөлийг мэдрэх мэдрэмжийг 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар дараах байдлаар харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	Бодит үнэ цэнэ	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан мэдээлэл	Ашигласан өгөгдлийн хүрээ (жинлэсэн дундаж)	Боломжит өөрчлөлт	Бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн мэдрэмтгий байдал
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ХӨРӨНГӨ						
САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ						
Өрийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт						
- Давуу эрхтэй ИЗББ, бодит үнэ цэнээр	74,849,224	Зах зээлийн харьцуулалтын арга	Зах зээлийн үнэ	100	1%	+/-748,492
- Энгийн эрхтэй ИЗББ, бодит үнэ цэнээр	174,218,961	Зах зээлийн харьцуулалтын арга	Зах зээлийн үнэ	100	1%	+/-1,742,190
САНХҮҮГИЙН БУС ХӨРӨНГӨ						
Барилга болон тоног төхөөрөмж	289,810,778	Элэгдүүлсэн орлуулах өртгийн арга болон зах зээлийн харьцуулалтын арга	Тохиромжтой тохируулга-тай метр квадратных зах зээлийн үнэ	2,895-7,940	10%	+/-28,981,077
3-р түвшин дэх давтагдах бодит үнэ цэнийн нийт дүн	538,878,963					

37. Бодит үнэ цэнэ тодруулга (үргэлжлэл)

3-р түвшин дэх бодит үнэ цэнийг хэмжихэд ашигласан мэдээлэл, үнэлгээний аргачлал болон боломжит өөрчлөлийг мэдрэх мэдрэмжийг 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар дараах байдлаар харуулав:

	Бодит үнэ цэнэ	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан мэдээлэл	Ашигласан өгөгдлийн хүрээ (жинлэсэн дундаж)	Боломжит өөрчлөлт	Бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн мэдрэмтгий байдал
<i>Мянган төгрөгөөр</i>						
БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭЭР БҮРТГЭГДСЭН ХӨРӨНГӨ						
САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ						
Өрийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт						
- Давуу эрхтэй ИЗББ, бодит үнэ цэнээр	36,536,559	Зах зээлийн харьцуулалтын арга	Бондын үнэ Тохиромжтой	100	1%	+/-365,366
- Энгийн эрхтэй ИЗББ, бодит үнэ цэнээр	113,368,465	Зах зээлийн харьцуулалтын арга	Бондын үнэ Тохиромжтой	100	1%	+/-1,133,685
САНХҮҮГИЙН БУС ХӨРӨНГӨ						
Барилга болон тоног төхөөрөмж	283,199,116	Элэгдүүлсэн орлуулах өртгийн арга, зах зээлийн харьцуулалтын арга	Тохиромжтой тохируулгатай метр квадратын зах зээлийн үнэ	2,118 – 11,732	10%	+/-28,319,912
3-р түвшин дэх ДАВТАГДАХ БОДИТ үнэ цэнийн нийт дүн	433,104,140					

Дээрх хүснэгтэнд санхүүгийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийн үнэлгээний өгөгдөлд хамаарах мэдрэмтгий байдлыг тусгасан бөгөөд хэрэв боломжит зохистой таамаглалыг тусгахын тулд зах зээлээс олж авах боломжгүй нэг буюу хэд хэдэн орц, өгөгдлийн өөрчлөлт нь бодит үнэ цэнэд томоохон өөрчлөлт ороход хүргэдэг. Иймд, ач холбогдлын үнэлгээг ашиг, алдагдал болон нийт хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд үнэлж хэрэв бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт үүсвэл БДО-д болон өөрийн хөрөнгөд бүртгэнэ.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилд 3-р түвшин дэх давтагдах бодит үнэ цэнийг тооцох аргачлалд өөрчлөлт ороогүй. (2021: байхгүй)

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн бодит үнэ цэнийн шатлалын дагуу 3-р түвшинд хамаарах хэрэглүүрийн өөрчлөлт, хөдөлгөөний тохируулгыг дараах байдлаар харуулав:

	Давуу эрхтэй ИЗББ	Энгийн эрхтэй ИЗББ, ҮЦСК	Барилга болон тоног төхөөрөмж
<i>Мянган төгрөгөөр</i>			
2022 оны 1-р сарын 1-нээрх бодит үнэ цэнэ			283,199,116
Ашиг алдагдалд бүртгэсэн элэгдлийн дүн	36,536,559	113,368,465	-
Худалдан авалт	-	-	-
Төлөлт	156,306,800	51,379,800	6,902,804
Хүүгийн авлага	(121,988,100)	-	(282,822)
Хүүгийн өглөг	4,259,661	13,080,278	-
Хүүгийн өглөг	(265,696)	(3,609,582)	-
Данснаас хассан	-	-	(8,320)
2022 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ	74,849,224	174,218,961	289,810,778

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

37. Бодит үнэ цэнэ тодруулга (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнийн шатлалын дагуу 3-р түвшинд хамаарах хэрэглүүрийн өөрчлөлт, хөдөлгөөний тохируулгыг 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн байдлаар харуулав:

	Давуу эрхтэй ИЗББ	Энгийн эрхтэй ИЗББ	Байшин ба тоног төхөөрөмж	Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт	Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй бонд
<i>Мянган төгрөгөөр</i>					
2021 оны 1 сарын 1-нээрх бодит үнэ цэнэ	8,290,518	102,422,285	273,610,643	2,327,261	42,117,133
Ашиг алдагдалд бүртгэгдэх валютын ханшийн өөрчлөлт	-	-	-	(25)	-
Элэгдлийн зардал	-	-	(5,530,909)	-	-
Нэмэгдсэн	67,768,300	7,397,100	15,616,891	-	-
Борлуулсан	(41,054,900)	-	(491,893)	-	-
Хорогдуулаагүй хямдруулалт	-	-	-	-	10,664,867
Эргэн төлөлт	-	-	-	-	(52,782,000)
Хүүгийн авлага	1,532,641	10,948,750	-	-	-
Хүүгийн өглөг	-	(7,399,670)	-	-	-
Данснаас хассан	-	-	(5,616)	-	-
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	-	-	-	(2,327,236)	-
2021 оны 12 сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ	36,536,559	113,368,465	283,199,116	-	-

(б) Давамгаулах бодит үнэ цэнийн хэмжилт

Банк борлуулах зорилгоор эзэмшиж байгаа эргэлтийн бус хөрөнгийг бодит үнэ цэнээс нь борлуулах зардлыг хассан дүнгээр бууруулан бүртгэсэн. Бодит үнэ цэнэ нь бодит үнэ цэнийн шатлалын дагуу 3-р түвшинд хамаарна. 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар бодит үнэ цэнийн үнэлгээнд ашиглагдсан үнэлгээний аргачлал болон мэдээлэл:

	Бодит үнэ цэнэ	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан мэдээлэл	Мэдээллийн хүрээ (Жинлэсэн дундаж)	
				2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
<i>Мянган төгрөгөөр</i>					
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө (эсвэл бүлэг борлуулалт)	3,480,567	Элэгдүүлсэн орлуулах өртгийн арга болон зах зээлийн харьцуулалтын арга	Тохиромжтой тохируулгатай метр квадратын зах зээлийн үнэ	2,895-7,940	-

(в) 3-р түвшний давамгаулах болон давамгаулах бодит үнэ цэнийн хэмжилтийн үнэлгээний процесс

Бодит үнэ цэнийн 3-р түвшний үнэлгээг барилга байгууламжийн хувьд Хөрөнгийн удирдлагын газар, хөрөнгө оруулалтын үнэт цаасны хувьд Зах зээлийн эрсдэлийн газартай хамтран Банкны Санхүүгийн удирдлагын газар жил бүр хяналт тавьдаг. Банкны удирдлага үнэлгээний загварын орцуудын зохистой байдал, түүнчлэн санхүүгийн үйлчилгээний салбарт стандарт гэж хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээний арга, техникийг ашиглан үнэлгээний үр дүнг авч үздэг. Үнэлгээний хамгийн тохиромжтой загварыг сонгохдоо хороо дахин шалгалт хийж, аль загварын үр дүн нь зах зээлийн бодит гүйлгээтэй түүхэндээ хамгийн ойр нийцэж байгааг нь авч үздэг.

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

37. Бодит үнэ цэнэ тодруулга (үргэлжлэл)

(г) Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй боловч бодит үнэ цэнийг нь тодруулсан хөрөнгө, өр төлбөр

Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй хөрөнгийг бодит үнэ цэнийн шатлалын дагуух түвшин болон дансны үнээр нь доорх байдлаар харуулав.

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31					2021 оны 12 дугаар сарын 31				
	1-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	2-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	3-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	Бодит үнэ цэнэ	Дансны үнэ	1-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	2-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	3-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	Бодит үнэ цэнэ	Дансны үнэ
САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ										
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	212,128,736	4,161,283,465	-	4,373,412,201	4,373,412,201	186,773,015	4,340,206,964	-	4,526,979,979	4,526,979,979
Монголбанкинд заавал байлгах нөөц	-	969,104,827	-	969,104,827	969,104,827	-	809,081,732	-	809,081,732	809,081,732
Өрийн хэлбэрээрх хөрөнгө оруулалт	910,520,709	16,206,688	71,111,287	997,838,684	1,038,725,692	538,121,547	16,185,153	-	554,306,700	553,088,798
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	-	-	6,721,694,050	6,721,694,050	7,032,457,614	-	-	5,953,560,548	5,953,560,548	6,028,982,930
Хараат компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	-	-	283,589	283,589	283,589	-	-	301,888	301,888	301,888
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	-	-	2,703,046	2,703,046	2,703,046	-	-	2,884,063	2,884,063	2,884,063
НИЙТ ДҮН	1,122,649,445	5,146,594,980	6,795,791,972	13,065,036,397	13,416,686,969	724,894,562	5,165,473,849	5,956,746,499	11,847,114,910	11,921,319,390

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

37. Бодит үнэ цэнэ тодруулга (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнээр хэмжигдээгүй өр төлбөрийг бодит үнэ цэнийн шатлалын дагуух түвшин болон дансны үнээр нь доорх байдлаар харуулав.

<i>Мягган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31					2021 оны 12 дугаар сарын 31				
	1-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	2-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	3-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	Бодит үнэ цэнэ	Дансны үнэ	1-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	2-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	3-р түвшин Бодит үнэ цэнэ	Бодит үнэ цэнэ	Дансны үнэ
САНХҮҮГИЙН ӨР ТӨЛБӨР										
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	-	191,080,282	-	191,080,282	191,080,282		35,854,280	-	35,854,280	35,854,280
Репо хэлцэл	-	367,267,329	-	367,267,329	367,267,329		620,802,675	-	620,802,675	620,802,675
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	-	10,884,102,500	-	10,884,102,500	10,930,788,356	-	10,245,689,117	-	10,245,689,117	10,211,450,727
Зээлээр авсан санхүүжилт	-	1,743,845,236	-	1,743,845,236	1,776,932,717	-	1,191,998,551	-	1,191,998,551	1,191,916,946
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	-	-	128,955,771	128,955,771	128,955,771	-	-	84,937,825	84,937,825	84,937,825
Зээлтэй холбоотой амлалтын сан	-	-	6,206,949	6,206,949	6,206,949	-	-	5,874,105	5,874,105	5,874,105
НИЙТ ДҮН	-	13,186,295,347	135,162,720	13,321,458,067	13,401,231,404	-	12,094,344,623	90,811,930	12,185,156,553	12,150,836,558

Бодит үнэ цэнийн шатлалын 2 болон 3-р түвшний бодит үнэ цэнийг хямдруулсан мөнгөн урсгалын үнэлгээний аргачлалыг ашиглан тооцсон. Идэвхтэй зах зээлд арилжаалагддаггүй хөвөгч хүүтэй хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг дансны үнэтэй нь тэнцүү байхаар тооцсон. Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй, тогтмол хүүтэй хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг ижил зээлийн эрсдэл болон ижил үлдэх хугацаатай шинэ хэрэглүүрийн тухайн үеийн хүүгийн хувьд хямдруулж авахаар хүлээгдэж буй ирээдүйн мөнгөн урсгалд үндэслэн тооцоолсон.

38 Холбоотой талын тодруулга

Талууд нийтлэг хяналтанд байгаа, эсвэл нэг тал нь нөгөө талдаа хяналт тавих чадвартай, эсвэл санхүүгийн болон үйл ажиллагааны шийдвэр гаргахад нөгөө талдаа чухал нөлөө үзүүлж чаддаг бол талуудыг ихэвчлэн харилцан холбоотой гэж үздэг. Холбоотой талын боломжит харилцаа бүрийг авч үзэхдээ зөвхөн эрх зүйн хэлбэрт бус харилцааны мөн чанарт анхаарлаа хандуулдаг.

Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны явцад Банк нь үндсэн хувьцаа эзэмшигчид, захирлууд болон бусад холбоотой талуудтай гүйлгээ хийдэг. Эдгээр гүйлгээнд төлбөр тооцоо, зээл олгох, хадгаламж татах, батлан даалт, бусдаас зээлсэн эх үүсвэр, аккредитив орно. Банкны бодлогын дагуу холбоотой талуудын гүйлгээний нөхцөл нь сунгасан гарын зарчмын дагуу харилцан тохиролцсон гүйлгээнд давамгайлсан нөхцөлтэй тэнцүү байна.

Холбоотой талын ангилал нь дараа байдалтай байна:

Эцсийн буюу шууд толгой компани:	Эйч Эс Холдингс Лимитед Компани нь банкны үндсэн хувьцаа эзэмшигч бөгөөд Тодруулга 1-ийг харна уу.
Бусад томоохон хувьцаа эзэмшигч:	Таван Богд Трейд Лимитед Компани нь банкны томоохон хувьцаа эзэмшигч юм.
Эрх бүхий албан тушаалтан:	Банкны гүйцэтгэх удирдлагууд болон ТУЗ.
Бусад холбоотой талууд:	Толгой болон томоохон хувьцаа эзэмшигчдийн хяналтанд байдаг аж ахуйн нэгж байгууллагууд.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны шууд болон эцсийн толгой компани, эцсийн хяналт тавих толгой компанийн талаарх мэдээллийг Торуулга 1-ээс харна уу.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар холбоотой талуудын үлдэгдэл дараах байдалтай байна:

	Толгой компани	Бусад томоохон хувьцаа эзэмшигч	Эрх бүхий албан тушаалтан	Бусад холбоотой талууд
<i>Мянган төгрөгөөр</i>				
Хувьцаа эзэмшигчдэд олгосон зээл ба урьдчилгаа (гэрээний хүү: 2.4% – 18%)	-	-	2,371,287	48,447,881
Авлага	-	86,632	-	-
Урт хугацаат своп хэлцэл (бодит үнэ цэнээр)	-	4,264,836	-	-
Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж (гэрээний хүү: 0.0% – 13.3 %)	172,729	37,857	6,775,216	27,950,906
Зээлээр санхүүжсэн эх үүсвэр (гэрээний хүү: 1.20% – 1.67%)	60,173,259	-	-	-
Ажилчдын эзэмшиж буй хувьцаа	-	-	608,838	-

2022 онд холбоотой талуудтай хийгдсэн орлого, зардлын гүйлгээний дүнг доор харуулав:

	Толгой компани	Бусад томоохон хувьцаа эзэмшигч	Эрх бүхий албан тушаалтан	Бусад холбоотой талууд
<i>Мянган төгрөгөөр</i>				
Хүүгийн орлого	-	112,475	168,953	1,718,270
Хүүгийн зардал	1,049,971	-	284,007	361,500
Үйл ажиллагааны зардал	-	624,054	-	42,984,649

Үйл ажиллагааны зардалд түрээс, АТМ, тээврийн хэрэгслийн засвар үйлчилгээ болон бусад үйлчилгээний зардал багтсан.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар холбоотой талуудад хамарах бусад эрх, үүрэг дараах байдалтай байна:

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

38. Холбоотой талуудын тодруулга (Үргэлжлэл)

	Толгой компани	Бусад томоохон хувьцаа эзэмшигч	Эрх бүхий албан тушаалтан	Бусад холбоотой талууд
<i>Мянган төгрөгөөр</i>				
Эргэж төлөгдөхгүй ашиглагдаагүй зээлийн шугам	-	-	289,527	134,212
Батлагдсан хэмжээ	-	8,345	-	-
Олгосон баталгаа батлан даалт	-	-	-	2,731,036
Аккредитив	-	-	-	1,288,310

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар холбоотой талуудын үлдэгдэл дараах байдалтай байна:

	Толгой компани	Бусад томоохон хувьцаа эзэмшигч	Эрх бүхий албан тушаалтан	Бусад холбоотой талууд
<i>Мянган төгрөгөөр</i>				
Хувьцаа эзэмшигчдэд олгосон зээл ба урьдчилгаа (гэрээний хүү: 2.4% – 24%)	-	-	1,713,723	3,616,616
Авлага	-	86,632	-	-
Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж (гэрээний хүү: 0.0% – 13.3 %)	8,329,057	7,763	18,186,903	92,006,565
Зээлээр санхүүжсэн эх үүсвэр (гэрээний хүү: 3.15% – 4.66%)	77,889,459	-	-	-

2021 онд холбоотой талуудтай хийгдсэн орлого, зардлын дүнг доор харуулав:

	Толгой компани	Бусад томоохон хувьцаа эзэмшигч	Эрх бүхий албан тушаалтан	Бусад холбоотой талууд
<i>Мянган төгрөгөөр</i>				
Хүүгийн орлого	-	377,462	116,245	2,138,641
Хүүгийн зардал	3,889,441	-	632,889	2,246,364
Үйл ажиллагааны зардал	-	608,236	-	39,605,842

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар холбоотой талуудад хамаарах бусад эрх, үүрэг дараах байдалтай байна:

	Толгой компани	Бусад томоохон хувьцаа эзэмшигч	Эрх бүхий албан тушаалтан	Бусад холбоотой талууд
<i>Мянган төгрөгөөр</i>				
Эргэж төлөгдөхгүй ашиглагдаагүй зээлийн шугам	-	100	210,632	6,080
Батлагдсан хэмжээ	-	1,859,843	-	-
Олгосон баталгаа батлан даалт	-	245,421	-	352,461
Аккредитив	-	-	-	3,173,171

Эрх бүхий албан тушаалтнуудын нөхөн олговрыг доор харуулав:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022	2021
<i>Богино хугацаат тэтгэмж:</i>		
- Цалин болон бусад олговор	9,902,471	6,386,103
- Богино хугацаат урамшуулал	1,237,809	747,916
Нийт дүн	11,140,280	7,134,019

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

39 Хөрөнгө болон өр төлбөрийн дуусгавар болох хугацааны шинжилгээ

Дараах хүснэгтэд Банкны хөрөнгө, өр төлбөрийг эргэн төлөгдөх, барагдуулах хугацаагаарх шинжилгээг харуулсан. Тодруулга 36-д тусгасан “Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага”-д Банкны санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн эргэн төлөлтийн хорогдуулж тооцоогүй гэрээт үүргийн дүнг харна уу.

2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	12 сар хүртэлх	12 сараас дээш	Нийт дүн
Санхүүгийн хөрөнгө			
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	4,373,412,201	–	4,373,412,201
Монгол банкны заавал байлгах нөөц	969,104,827	–	969,104,827
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	51,731,160	76,929,088	128,660,248
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	4,039,870,175	2,992,587,439	7,032,457,614
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	77,042,788	301,563,607	378,606,395
Өрийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт	720,472,369	753,624,195	1,474,096,564
Өмчийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт	4,267,181	–	4,267,181
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	2,703,046	–	2,703,046
Нийт дүн	10,238,603,747	4,124,704,329	14,363,308,076
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Хараат компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	283,589	–	283,589
Бусад хөрөнгө	73,658,397	–	73,658,397
Үндсэн хөрөнгө	–	455,493,746	455,493,746
Биет бус хөрөнгө	–	46,286,024	46,286,024
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	6,450,464	3,752,483	10,202,947
Борлуулах зорилгоор эзэмшиж буй эргэлтийн бус хөрөнгө	3,480,567	–	3,480,567
Нийт дүн	83,873,017	505,532,253	589,405,270
Нийт дүн	10,322,476,764	4,630,236,582	14,952,713,346
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	191,080,282	–	191,080,282
Репө хэлцэл	336,370,023	30,897,306	367,267,329
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	8,516,017,213	2,414,771,143	10,930,788,356
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	3,014,059	1,882,838	4,896,897
Зээлээр авсан санхүүжилт	734,089,415	1,042,843,302	1,776,932,717
Бусад өр төлбөр	135,162,720	–	135,162,720
Түрээсийн өглөг	6,941,236	4,290,013	11,231,249
Нийт дүн	9,922,674,948	3,494,684,602	13,417,359,550
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Бусад өр төлбөр	11,320,489	–	11,320,489
Орлогын албан татварын өр төлбөр	3,957,990	–	3,957,990
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	–	4,709,251	4,709,251
Нийт дүн	15,278,479	4,709,251	19,987,730
Нийт дүн	9,937,953,427	3,499,393,853	13,437,347,280
Цэвэр дүн	384,523,337	1,130,842,729	1,515,366,066

ХААН БАНК ХХК

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгууд – 2022 оны 12 сарын 31

39. Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хугацааны шинжилгээ (Үргэлжлэл)

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	12 сар хүртэлх	12 сараас дээш	Нийт дүн
Санхүүгийн хөрөнгө			
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	4,526,979,979	–	4,526,979,979
Монгол банкны заавал байлгах нөөц	809,081,732	–	809,081,732
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	19,919,948	7,166,580	27,086,528
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	3,015,158,422	3,013,824,508	6,028,982,930
Бодит үнэ цэнээр ашиг, алдагдалд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	102,309,742	458,006,127	560,315,869
Өрийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт	141,362,969	767,638,512	909,001,481
Өмчийн хэрэглүүрт оруулсан хөрөнгө оруулалт	3,157,209	–	3,157,209
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	24,652,197	–	24,652,197
Нийт дүн	8,642,622,198	4,246,635,727	12,889,257,925
Санхүүгийн бус хөрөнгө			
Хараат компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт	301,888	–	301,888
Бусад хөрөнгө	53,442,633	–	53,442,633
Үндсэн хөрөнгө	–	455,595,092	455,595,092
Биет бус хөрөнгө	–	54,764,803	54,764,803
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	4,523,515	5,563,138	10,086,653
Нийт дүн	58,268,036	515,923,033	574,191,069
Нийт дүн	8,700,890,234	4,762,558,760	13,463,448,994
Санхүүгийн өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	35,854,280	–	35,854,280
Репо хэлцэл	360,476,946	260,325,729	620,802,675
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	8,813,782,247	1,397,668,480	10,211,450,727
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр	319,756	–	319,756
Зээлээр авсан санхүүжилт	551,008,907	640,908,039	1,191,916,946
Бусад өр төлбөр	90,811,930	–	90,811,930
Түрээсийн өглөг	4,319,937	6,765,758	11,085,695
Нийт дүн	9,856,574,003	2,305,668,006	12,162,242,009
Санхүүгийн бус өр төлбөр			
Бусад өр төлбөр	9,949,164	–	9,949,164
Орлогын албан татварын өр төлбөр	2,167,852	–	2,167,852
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	–	4,579,593	4,579,593
Нийт дүн	12,117,016	4,579,593	16,696,609
Нийт дүн	9,868,691,019	2,310,247,599	12,178,938,618
Цэвэр дүн	(1,167,800,785)	2,452,311,161	1,284,510,376

40 Өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээ

Банкны өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээг Монголбанкнаас тогтоосон дүрэм, үзүүлэлтүүдийн харьцаагаар хянадаг. Банк 2022 болон 2021 онуудад зохицуулах байгууллагаас тогтоосон өөрийн хөрөнгийн шаардлагыг бүрэн хангасан.

Капиталын удирдлага

Банкны капиталын удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шалгууруудыг биелүүлэх ба сөрөг цочролыг дааж чадах өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааных нь эрсдэлийн онцлог шинжид орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан капиталын бүтэцдээ залруулга хийдэг байна.

Зохицуулалттай капитал

Монголбанкнаас арилжааны банкуудын нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2021: 9%), өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 13% (2021: 12%)-аас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн энэхүү онцлог шинжээр тохируулагдсан нийт хөрөнгө болон нийт капиталд тулгуурлан тооцоологдсон байдаг.

Банк нь 2022 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар зохицуулагч байгууллагаас тогтоосон өөрийн хөрөнгийн бүх шаардлагыг хангаж биелүүлсэн бөгөөд банкны өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа дараах байдалтай байна:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцаа	16.69%	15.58%
Өөрийн хөрөнгө, эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцаа	16.69%	15.58%

12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний харьцаа дараах байдалтай байна:

<i>Мянган төгрөгөөр</i>	2022 оны 12 дугаар сарын 31	2021 оны 12 дугаар сарын 31
Энгийн хувьцаа	172,097,820	172,097,820
Хуримтлагдсан ашиг	1,268,756,786	1,018,133,731
Нийт 1-р зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	1,440,854,606	1,190,231,551
Нийт капитал /капиталын суурь	1,440,854,606	1,190,231,551

41 Тайлангийн дараах үйл явдал

Банк одоогийн хувьцаа эзэмшигчдийнхээ эзэмшилд хувь тэнцүүлэн 180,703,711 мянгөн төгрөгийн ногдол ашиг хуваарилахаар 2023 оны 2 сарын 17-ны өдөр зарласан ба Монголбанкнаас 2023 оны 3 сарын 23-ны өдөр зөвшөөрөл авсан.

Банк нийт 60 сая ам.долларын (35 сая ам.долларыг Хөгжлийн Санхүүжилтийн Компани (ФМО), 15 сая ам.долларыг Ай Эф Си, 10 сая ам.долларыг МикроВестээс тус тус авсан) ногоон бонд гаргасан. Ногоон бонд нь 5 жилийн хугацаатай бөгөөд Монгол Улсын сэргээгдэх эрчим хүч, эрчим хүчний хэмнэлт, хөдөө аж ахуйн ухаалаг уур амьсгал зэрэг байгаль орчны төслүүдэд зээл олгоход зарцуулагдана.

2023 оны 3-р сард АНУ-ын Сигначур банк хаагдсаны дараа сандарсан харилцагчид Силикон Валлий Банк (СВБ)-аас хадгаламжаа татах давалгаа үүссэний улмаас АНУ-ын засгийн газрын Холбооны Хадгаламжийн Даатгалын Корпораци (ХХДК) нь СВБ-ыг хяналтандаа авсан. Хоёр банк хоёулаа бизнесээ санхүүжүүлэхийн тулд даатгуулаагүй халгаламжийн харьцаа ер бусын өндөр байсан. Хоёр банкны дампуурал нь дэлхийн бусад банк, ялангуяа Швейцарийн Крерит Свисс банкинд сөргөөр нөлөөлж байна. Банкинд санхүүгийн тайлангийн дараах эдгээр үйл явдлууд ямар нэгэн мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлээгүй. Гэсэн хэдий ч хувьсан өөрчлөгдөж буй нөхцөл байдал хэвээр байгаа бөгөөд удирдлагын зүгээс нөлөөллийг тасралтгүй хянаж, аливаа нөлөөллийг бууруулахын тулд боломжтой бүх арга хэмжээг авах болно.

Удирдлага тайлагналын эцсийн өдрөөс хойш эдгээр санхүүгийн тайлангуудад нөлөө үзүүлэх өөр бусад үйл явдал гараагүй гэж үзэж байна.

42 Монгол хэлний орчуулга

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг мөн Англи хэл дээр бэлтгэсэн болно. Англи болон Монгол хувилбарын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарсан тохиолдолд Англи хувилбарыг баримтална.